

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIFLARDA GÖREV YAPAN
ÖĞRETMENLERİN SORUNLARI
(DENİZLİ VE ERZURUM ÖRNEKLERİ)**

Müge ÇIKRIK

DENİZLİ-2017

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIFLARDA GÖREV YAPAN
ÖĞRETMENLERİN SORUNLARI
(DENİZLİ VE ERZURUM ÖRNEKLERİ)

Müge ÇIKRIK

Danışman

Prof. Dr. Hüseyin KIRAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

Bu çalışma, Temel Eğitim Anabilim Dalı, Sınıf Eğitimi Bilim Dalı'nda jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan: Prof. Dr. Kerim GÜNDOĞDU.....

Üye: Prof. Dr. Hüseyin KIRAN.....

(Tez Danışmanı)

Üye: Yrd. Doç. Dr. Hurşit Cem Salar.....

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 21/07/2017 tarih ve 23/8.. Sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Şükran TOK

Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada:

Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,

Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,

Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,

Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,

Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,

Bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Müge ÇIKRIK

TEŞEKKÜR

Deęerli danışman hocam Prof. Dr. Hüseyin KIRAN'a; yüksek lisans tezim süresince yardımcı olan ve desteğini esirgemeyen değerli ablam Doç. Dr. Bilge CAN'a, değerli hocam Doç. Dr. Kazım ÇELİK'e; meslek ihtiyaç analiz anketini kullanmama izin veren Doç. Dr. Ramazan SAĞ ve Doęa Okulları Sınıf Öğretmenliği Bölüm Başkanı Ramazan SEZER'e; yabancı kaynakları çevirme konusunda yardımlarını esirgemeyen değerli arkadaşlarım Esra BAŐIM' a ve Mine BAŐ'a sonsuz teşekkür ederim.

Araştırma verilerini elde etmek için ölçeğin uygulanması esnasında destek olan tüm öğretmen arkadaşlarıma; ölçeği uygulamama izin veren tüm öğretmenlere teşekkür ederim.

Bu araştırma süresince bana manevi destekte bulunan annem ve babama; güzel gözleriyle gülüşüyle bana bakıp motive eden canım oğlum Ege'ye; her zaman bana destek olan sevgili eőim Selim ÇIKRIK'a teşekkür ediyorum.

Müęe ÇIKRIK

ÖZET

Birleştirilmiş Sınıflarda Görev Yapan Öğretmenlerin Sorunları (Denizli ve Erzurum Örnekleri)

Müge Çıkrık

Bu araştırma, doğu ve batı illerinden Erzurum ve Denizli'deki birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin hazırlanmış olan anket sorularına verdikleri cevaplardan yola çıkarak; birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin sorunlarını karşılaştırmayı amaçlamaktadır. Araştırmada, Erzurum ilinin Karayazı ilçesi ile Denizli ilinin Çal, Bekilli, Çivril, Kale, Tavas, Beyağaç ilçelerinde görev yapan birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin sorunları çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini Erzurum ilinin Karayazı ilçesinde birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerden örneklem olarak seçilen 55 tanesinden 48'i geri dönüş yapmıştır. Denizli ilinde örneklem olarak seçilen 52 kişiden 47'si dönüş yapmıştır. Belirlenen tüm öğretmenler anket formu dağıtılmıştır. Verileri toplamak için Sağ ve diğ. (2008) tarafından geliştirilen "Birleştirilmiş Sınıf Öğretmeni Olmaya İlişkin Yeterlik Görüşleri Ölçeği" kullanılmıştır. Öğretmenlerin mesleki ve kişisel özellikleri 4 maddeyle belirlenmiştir. Bu araştırmanın okul yönetim işlerine dair birinci faktörün güvenilirlik değeri (α) 0,76, program okuryazarlığına dair güvenilirlik değeri(α) 0,87, öğretim ve değerlendirmeye dair güvenilirlik değeri(α) 0,88 dir. Çalışmanın bütününe dair güvenilirlik değeri ise (α) 0,92 olarak bulunmuştur.

Araştırmada sayı, ortalama, standart sapma, t testi, tek yönlü anova testi, faktörlerin doğrulaması yapılırken ise faktör analizi kullanılmıştır.

Türkiye'nin doğusunda (Erzurum) ve batısında (Denizli) araştırma için örneklem alınan okullarda ihtiyaç ortalama düzeyde bulunmuştur. Erzurum ilinde ihtiyaç Denizli'ye göre belirgin ölçüde fazla hissedilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Birleştirilmiş sınıf, okul yönetim işleri, program okuryazarlığı, öğretim ve değerlendirme.

ABSTRACT

The Problems of Teachers Who Work in Multigrade Classes (Examplesin Denizli and Erzurum)

Müge Çıkrık

This study's target is; comparing the problems of united class teachers by checking the answers which are given by united class teachers who are working in Denizli and Erzurum cities that are in east and west part of the country to the prepared survey questions. In this study, analysed the problems of teachers, who are working in united classes in Karayazı town of Erzurum city and Çal, Bekilli, Çivril, Kale, Tavas, Beyağaç towns of Denizli city, with different variables. 48 teachers who are working in united classes in Karayazı town of Erzurum city answered this survey among 55 teachers and these teachers are the random sample of this study. In Denizli city, 52 teachers were signed as random sample but 47 teachers answered. The survey form was delivered to all declared teachers. The "Qualification Opinion Scale of Being United Class' Teacher" method, which was developed by Sağ and diğ. (2009), was used. Teachers' professional and individual specialties are signed with 4 elements. In this study, the first factor stability value of school management works is (α) 0,76, stability value of programme literacy is (α) 0,87, stability value of teaching and evaluating is (α) 0,88. Stability value of the all study was found as (α) 0,92.

In this study, factor analysing was used while verifying the factors, one way anova test, t test, number, mean average, standart deviation.

The requirement was found average level in schools which are in the east (Erzurum) and west (Denizli) of Turkey while taking the random sample. In Erzurum city, the requirement level is markedly higher than Denizli.

Keywords: United class, school management works, programme literacy, teaching and evaluating.

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYANNAMESİ	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	xiv
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
1.1. Problem Durumu	3
1.1.1. Problem Cümlesi	6
1.1.2. Alt Problemler	6
1.2. Araştırmanın Amacı.....	7
1.3. Araştırmanın Önemi	7
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	8
1.5. Tanımlar.....	8
İKİNCİ BÖLÜM.....	9
ALANYAZIN TARAMASI.....	9
2.1. Birleştirilmiş Sınıf Kavramı	9
2.1.1. Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasının Nedenleri	11
2.1.2. Birleştirilmiş Sınıf Oluşturma Biçimleri	12
2.1.3. Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasının Olumlu Yönleri	14
2.1.4. Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasının Olumsuz Yönleri	16
2.2. Birleştirilmiş Sınıflar İlköğretim Programı	18
2.2.1. İlköğretim Programı ile İlgili Gelişmeler	18
2.2.2. Birleştirilmiş sınıf ilköğretim programının genel özellikleri.....	22

2.3. Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretme-Öğrenme Sürecinin Planlanması	24
2.3.1. Eğitim-Öğretimde Plan ve Gerekliliği	27
2.3.2. Eğitim-Öğretimde Planın Yararları	29
2.3.3. Birleştirilmiş Sınıflarda Yapılan Planlar	30
2.4. Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretme-Öğrenme Süreci	31
2.4.1. Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretmenli Dersler	33
2.4.2. Birleştirilmiş Sınıflarda Ödevli Dersler	34
2.5. Birleştirilmiş Sınıfların Yönetimi	35
2.5.1. Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenlerinin Okul Yönetimi Konusundaki Mesleki İhtiyaçları	35
2.5.2. Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenlerinin Program Okur Yazarlığı Konusundaki Mesleki İhtiyaçları	36
2.5.3. Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenlerinin Öğretim ve Değerlendirme Konusundaki Mesleki İhtiyaçları	36
2.6. Türkiye’de ve Dünya’da Birleştirilmiş Sınıf Uygulamaları	37
2.7. Hedef İller ile İlgili Bilgilendirme	39
2.7.1. Erzurum İl’inin Genel Özellikleri	39
2.7.2. Denizli İl’inin Genel Özellikleri	42
2.8. İlgili Araştırmalar	44
2.8.1. Yurt İçi Araştırmaları	44
2.8.2. Yurt Dışı Araştırmaları	45
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	47
YÖNTEM	47
3.1. Araştırma Deseni	47
3.2. Araştırmanın Evreni	47
3.3. Araştırmanın Örneklemi	47
3.4. Veri Toplama Aracı	49
3.5. Veri Toplama Süreci	50
3.6. Verilerin Analizi	51
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	53
BULGULAR	53
4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular Ve Yorum	53

4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular Ve Yorum	58
4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular Ve Yorum	59
4.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	62
4.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular Ve Yorum	64
BEŞİNCİ BÖLÜM	66
SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER.....	66
5.1. Sonuç ve Tartışma	66
5.1.1. Birleştirilmiş Sınıfta Görev Yapan Öğretmenlerin Cinsiyet, Kıdem, Okutulan Sınıfa İlişkin Sorunları	66
5.1.2. Birleştirilmiş Sınıfta Görev Yapan Öğretmenlerin Okul Yönetim İşlerine İlişkin Sorunları.....	69
5.1.3. Birleştirilmiş Sınıfta Görev Yapan Öğretmenlerin Program Okuryazarlığına İlişkin Sorunları.....	70
5.1.4. Birleştirilmiş Sınıfta Görev Yapan Öğretmenlerin Öğretimin Değerlendirilmesine İlişkin Sorunları	72
5.1.5. Türkiye'nin Doğusunda (Erzurum) ve Batısında (Denizli) Birleştirilmiş Sınıfta Görev Yapan Öğretmenlerin Sorunları Arasındaki Fark ve Benzerlikler	74
5.2. Öneriler	76
5.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	76
5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Uygulamalar.....	77
KAYNAKÇA.....	79
EKLER.....	84
EK- 1. Araştırma İzin Belgesi	85
EK- 2. Birleştirilmiş Sınıf Öğretmeni Olmaya İlişkin Yeterlik Görüşleri Ölçeği	86
EK- 3. Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretmenlik Yapabilmede İhtiyaçlar	87
ÖZGEÇMİŞ	90

TABLULAR LİSTESİ

Sayfa No:

Tablo 2.1. Erzurum İli Yıllara Göre Nüfus Dağılımı	41
Tablo 2.2. Erzurum İli Okul Çağındaki Çocukların Nüfus Yoğunluğu.....	41
Tablo 2.3. Erzurum İl'indeki Okul ve Öğrenci Sayısı.....	41
Tablo 2.4. Denizli İli Yıllara Göre Nüfus Dağılımı.....	42
Tablo 2.5. Denizli İli Okul Çağındaki Çocukların Nüfus Yoğunluğu	43
Tablo 2.6. 2015-2016 Yıllarında Denizli İlkokullarında Eğitim-Öğretim Durumu	43
Tablo 3. 1. Birleştirilmiş Sınıflarda Görev Yapan Öğretmenlerin Bölge Dağılımı.....	48
Tablo 3. 2. Araştırmaya Katılan Birleştirilmiş Sınıf Okutan Sınıf Öğretmenlerinin Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı	49
Tablo 3. 3. Ölçeğin Değer Aralıkları Ve İhtiyaç Düzeyleri.....	51
Tablo 3. 4. Faktör Analizi Sonuçları.....	52
Tablo 4. 1. Öğretmenlerin Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Ortalaması	53
Tablo 4. 2. Birleştirilmiş Sınıflarda Görev Yapan Öğretmenlerin Sorunlarının Cinsiyet Faktörüne Karşılaştırmasının Tek Yönlü T Testine Göre Karşılaştırılması	54
Tablo 4. 3. Birleştirilmiş Sınıflarda Görev Yapan Öğretmenlerin Sorunlarının Kıdem Yılı Faktörüne Karşılaştırmasının Anova Testine Göre Karşılaştırılması	55
Tablo 4. 4. Birleştirilmiş Sınıflarda Görev Yapan Öğretmenlerin Sorunlarının Okutulan Sınıf Faktörüne Karşılaştırmasının Anova Testine Göre Karşılaştırılması	56
Tablo 4. 5. Birleştirilmiş Sınıfta Görev Yapan Öğretmenlerin Okul Yönetim İşlerine İlişkin Sorunlarının Değerlendirilmesi	58
Tablo 4. 6. Birleştirilmiş Sınıfta Görev Yapan Öğretmenlerin Program Okuryazarlığına İlişkin Sorunlarının Değerlendirilmesi	59
Tablo 4. 7. Birleştirilmiş Sınıfta Görev Yapan Öğretmenlerin Öğretimin Değerlendirilmesine İlişkin Sorunlarının Değerlendirilmesi.....	62

Tablo 4. 8. Türkiye'nin Doğusunda (Erzurum) ve Batısında (Denizli) Birleştirilmiş Sınıfta Görev Yapan Öğretmenlerin Sorunlarının T Testine Göre Karşılaştırılması	64
---	----

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2. 1.Sınıfların Birleştirilme Şekilleri	12
---	----

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Anabilim Dalı
diğ.	: Diğerleri
Doç.	: Doçent
Dr.	: Doktor
EBE	: Eğitim Bilimleri Enstitüsü
M.E.B.	: Millî Eğitim Bakanlığı
Öğr. Gör.	: Öğretim Görevlisi
PAU	: Pamukkale Üniversitesi
s.	: Sayfa No
SBE	: Sosyal Bilimleri Enstitüsü
SS	: Standart Sapma
YDT	: Yayınlanmamış Doktora Tezi
YYLT	: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
\bar{X}	: Ortalama

GİRİŞ

Dünya'nın birçok yerinde olduğu gibi Türkiye'de de nüfusun az olduğu kırsal kesimlerde birleştirilmiş sınıflı okullarla eğitim-öğretim verilmektedir. Öğretmen, öğrenci ve derslik eksikliği olan yerlerde yaygın olarak birleştirilmiş sınıflı eğitim sistemi uygulanmaktadır. Bu uygulamanın hem olumlu hem de olumsuz yönleri vardır. Birleştirilmiş sınıf uygulaması genel olarak kırsal kesimlerdeki okullarda uygulandığı için, bu okullara atanan öğretmenler çeşitli sıkıntılar yaşayabilmektedirler. Öğrencilerde birleştirilmiş sınıflarda eğitim alan öğrenciler de bu sistemin hem olumlu hem de olumsuz yönlerinden etkilenebilmektedirler. Bu çalışma, birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin sorun ve ihtiyaç düzeylerinin belirlenmesine yönelik olarak yapılmıştır.

Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin sorun ve ihtiyaç düzeylerinin belirlenmesi ve farklı özelliklere sahip iki ayrı ildeki öğretmenlerin sorun ve ihtiyaç düzeylerinin karşılaştırılması yapılmıştır. Erzurum ilinin Karayazı ilçesi ile Denizli ilinin Çal, Bekeilli, Çivril, Tavas, Beyağaç, Kale ilçelerinde görev yapan öğretmenlerin sorunlarını belirlemek amacıyla yapılan bu araştırma toplam beş bölümden oluşmaktadır.

Araştırmanın birinci bölümünde, çalışmaya dair küçük alt başlıklarla genel bir bilgi sunumu yapılmıştır. Bu başlıklar; problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıkları, sayıtlar ve tanımlardır. Araştırmanın planına yönelik genel bilgilerin verildiği bir bölümdür.

Araştırmanın ikinci bölümünde, alan yazın taraması yapılmıştır. Yurt içinde ve yurt dışında, birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin sorunlarının belirlenmesi üzerine yapılan çalışmalar incelenmiştir. Birçok kaynaktan yararlanılarak konu ile ilgili literatür bilgisi verilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın üçüncü bölümünde, çalışmanın yöntemine ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Bunlar; araştırmanın deseni, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama süreci ve veri analizine ilişkin bilgilerdir. Çalışma anket çalışması ile zenginleştirilmiştir. Bu bölümde anket çalışması ile ilgili genel bilgiler verilmiştir.

Araştırmanın dördüncü bölümünde, Erzurum ilinin Karayazı ilçesi ile Denizli ilinin Çal, Bekeilli, Çivril, Tavas, Beyağaç, Kale ilçelerinde görev yapan öğretmenlerin sorunlarını belirlemek amacıyla yapılan anket çalışmasının sonuçlarından elde edilen bulgular ve yorumlamalarına yer verilmiştir.

Araştırmanın beşinci bölümünde ise tartışma ve sonuca yer verilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre öneriler sunulmuştur. Araştırmanın devamında yararlanılan kaynaklar verilmiştir. Ekler kısmında anket formu ve onay belgesine yer verilmiştir. Son olarak da araştırmacının özgeçmişi sunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

Araştırmanın bu bölümünde araştırma konusunda temel açıklamalar yapılmıştır. Bu açıklamalar; problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıkları, sayıtlar ve tanımlar alt başlıklarıyla yapılmıştır.

1.1. Problem Durumu

Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri üzerinde büyük ölçüde eğitim seviyesi ve kalitesi etkilidir. Gelişmiş ülkelerde eğitim sistematik olarak öğretmen ve öğrenci potansiyelini en üst düzeye ulaştırmayı hedefleyen bir sistem olarak tasarlanır ve uygulanır. Türkiye’de son yıllarda eğitim sisteminde çeşitli değişiklikler yapılmaktadır. Bu değişikliklerde olumlu sonuçlar alınabilmesi zaman gerektirmektedir. Eğitim sisteminin geliştirilmesi için belirlenen yeni yöntemler uygulamaya konulur. Uygulamadaki yöntemden elde edilen sonuçlar değerlendirilerek, ekleme veya çıkarma yapılır ya da sistem yeniden uygulanır. Eğitim sisteminde yapılan bu değişikliklerle, sistemin geliştirilmesi sağlanabilir.

Dünyanın hızla gelişim ve değişim göstermesiyle, bireylerin öğrenmesi ve kendini yenilemesi zorunluluk haline gelmiştir. Öğrenim seviyesi dünyanın genelinde tekdüze değildir. Dünya genelinde geçerliliği olan bir eğitim sistemi mevcut değildir. Toplumun yapısı, kültürü, inançları gibi birçok etken bireylerin öğrenme düzeyini ve ülkelerin eğitim sistemi yapısını etkileyebilmektedir. Avrupa ülkelerindeki eğitim sisteminde müfredat olarak öğretilen bilgi yoğunluğu ile Afrika ülkelerindeki eğitim sistemindeki bilgi yoğunluğunun aynı olmadığı söylenebilir. Türkiye’deki eğitim sisteminin uygulanabilirliği; yeryüzü şekilleri, nüfus yapısı, iklimsel koşullar ve toplumsal özelliklere göre farklılık gösterebilmektedir. Örneğin; nüfusun az olduğu kırsal kesimlerde yatılı okul, taşınmalı veya birleştirilmiş sınıf sistemi uygulanabilmektedir. Yatılı okullar genelde, ikinci kademe ilköğretim öğrencilerinde uygulanmaktadır. Taşınmalı eğitim için bölgenin ulaşım olanakları ve iklim koşullarının uygun olması gerekir. Taşınmalı eğitimin uygulanmadığı ilköğretim çağındaki öğrencilerin sayısının az olduğu yerleşim yerlerinde birleştirilmiş sınıf sistemi uygulanmaktadır.

Birleştirilmiş sınıf: Yerleşim bakımından öğrenci sayısının kısıtlı olduğu yerleşim yerlerinde öğrencilerin eğitim ihtiyacını gidermek amacıyla oluşturulan ve uygulanması ihtiyaç doğrultusunda zorunluluk olarak görülen öğretim biçimidir. Türkiye eğitim sistemi ilköğretim ortaöğretim ve yükseköğretim olarak üç kademe ele alınmış ve uygulamaya koyulmuştur. Bu öğretim biçimlerinden ilköğretim iki basamak halinde uygulanmaktadır.

Temel öğretim olan ilkokul ve ortaöğretime hazırlayıcı ve branşlaşmış öğretimin başlangıç seviyesi olarak görülen ortaokuldur. İlkokul öğrenimi tek öğretmenle uygulanmaktadır. Birleştirilmiş sınıf uygulaması olan yerlerde öğretmen aynı ana birkaç sınıfa bakmakla yükümlü kılınmıştır.

İlkokul 1. Sınıfla 4. Sınıf arası öğrenim veren okullarda gerekli görüldüğü takdirde eğitim birleştirilebilir. Öğretimin birleştirilmesi için gerekli koşullar ise şunlardır (Çınar, 2004):

- a. Öğretmen yetersizliği
- b. Öğrenci yetersizliği
- c. Sınıf yetersizliği

1850 yılından sonra Avrupa'daki ülkelerde eğitim öncelik kazanmaya başlamış ve tüm bireylerin göresi gereken kademelere bölünmüştür. İlk olarak Fransa'da uygulanan birleştirilmiş sınıf uygulaması kısa sürede yaygınlaşmıştır. Temel amaç eğitimin yetersiz kaldığı yerlerde de eğitim olanağı sağlamaktır. Bu amaç doğrultusunda kısa sürede tüm Avrupa'ya yayılmıştır. Günümüzde kuzey ve güney Amerika ülkeleri, Japonya, Rusya, İspanya, İtalya gibi gelişmiş ülkelerde hala uygulaması devam etmektedir. Bu uygulamanın faydaları öğrenci sayısının az olan küçük mecralardaki öğrencilerin küçük yaşlarda ailelerinden ayrı eğitime yönlendirilmesinin engellenmesidir (Pridmore, 2004).

Türkiye Cumhuriyetin ilanından sonra milli eğitim sisteminin benimsenmesiyle tüm ülke genelinde öğretmen ihtiyacının olmasıyla birleştirilmiş sınıflarla eğitime başlamıştır. İlk kademedeki cumhuriyetin ilk yıllarında kent ve köy okulları dahil hemen her bölgede birleştirilmiş sınıflar uygulanmıştır. Okuma yazma oranının hızla artmasını sağlamak ve halkı bilinçlendirmek amacıyla bir öğretmene gün içinde birkaç sınıf birleştirilmiş sınıflarda öğretim verdirilmiş, akşam saatlerinde ise yetişkinlere eğitim imkânı sağlanmaya çalışılmıştır.

Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin sahip olması gereken bazı bilgi, beceri ve yetenekler vardır. Aslında tüm öğretmenlerin birleştirilmiş sınıflarda görev yapabilecek yeterlilikte olması gerekir (Taşdemir, 2000). Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin birleştirilmiş sınıflı eğitim konusunda gerekli olan bilgi, beceri ve yeteneğe sahip olma durumları ve birleştirilmiş sınıflı eğitim sistemine bakış açıları, bu tür

okullarda verdikleri eğitimin kalitesini, başarısını doğrudan etkilemektedir (Eker ve Sıcak, 2016)

Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenler, genellikle meslekî yaşamlarının ilk yıllarını çalışmaktadırlar. İlk yıllarda, ne kadar nitelikli hizmet öncesi eğitim alınmış olunursa olunsun, öğretmenler birçok zorluğu bir arada yaşarlar. Öğretmenlerin öğrenmiş olduklarını bilgilerin yetersizliği, yaşadıkları tecrübelerin azlığı birleştirilmiş sınıf öğretimindeki sorunları daha da arttırmaktadır (Dursun, 2006).

Fidan ve Baykul'a göre (1997): "Birleştirilmiş sınıf uygulaması sadece ülkemize özgü bir öğretim uygulaması değil, dünyanın birçok yerinde derslik azlığı, öğretmen yetersizliği ve göç vb. nedenlerle öğrenci sayısındaki azalmasından dolayı uygulanan bir modeldir" (s. 45).

Veenman (1995), birleştirilmiş sınıflı tek bir öğretmenin iki veya daha fazla sınıfla eş zamanlı olarak öğretim yapma olarak nitelendirmekte ve birleştirilmiş, sınıfın farklı ülkelerde karma sınıflar, dikey gruplandırılmış sınıflar, kombinasyon sınıflar, bölünmüş sınıflar şeklinde adlandırıldığını belirtmektedir. Bu ülkelerde de birleştirilmiş sınıf uygulaması öğretmenler, okul yöneticileri ve ebeveynler için birçok sorunu barındırır. Okulların niteliği, okul kayıt işlemleri, öğretmen niteliği, öğrencilere sağlanan öğretim hizmetinin niteliği ve öğrencinin sosyal üretken birey olmalarını sağlayacak ortamlar tartışılan konular arasındadır(Vincent ve Ley, 1999). "Bu noktada birleştirilmiş sınıf uygulaması öğretmenlerin mesleki motivasyonları üzerinde olumsuz etkiye sahiptir" (Şahin, 2003). Ülkemizde birleştirilmiş sınıflı ilkökul uygulaması normal sınıflı ilkokulların %35'ini oluşturduğu ifade edilmektedir (M.E.B., 2005a).

Birleştirilmiş sınıflarda sınıf yönetimi diğer sınıflara göre daha karmaşıktır ve öğretimin planlanması, uygulanması ve ölçme değerlendirme de bağımsız sınıflara göre daha güçtür. Bununla birlikte uygulama sadece köye bağlı bir uygulama olduğu için köyün ekonomik, coğrafi durumunu, geleneklerin iyi gözlemlemelidir. Birleştirilmiş sınıflarda farklı yaş gruplarından öğrencilerin tek derslikte tek öğretmenden eğitim görmesi şeklindeki eğitim sistemidir. Birleştirilmiş sınıflı eğitim sistemi zorunluluklardan kaynaklı olarak uygulanan bir sistemdir (Taşdemir, 2014).

Köksal'a göre: "Türkiye'de birleştirilmiş sınıflarda öğretim uygulanmasını zorunlu kılan nedenler: Öğretmen, öğrenci ve derslik sayısının yetersizliğidir; ancak son

yıllarda daha çok köyden kente göç gibi nedenlerle köydeki öğrenci sayısının azalması asıl nedendir” (s.8).

Türkiye’de eğitime ayrılan bütçe son yıllarda önemli ölçüde artmıştır. Eğitim için araç ve gereçler ülke geneline dağıtılmaya başlanmıştır. Öğretim araç ve gereçlerinin etkin kullanımı eğitim seviyesini yukarı çekmekle birlikte kırsal kesimlerde birleştirilmiş sınıf uygulamaları için kullanılmasında zorluk yaşanması düşünülebilir. Birleştirilmiş sınıflarda bir seviyeye ders verilirken diğer seviyedeki öğrenciler genelde ödev ya da serbest etkinliğe yönlendirilmektedir. Birleştirilmiş sınıf için özel tasarlanmış öğretim araç ve gereçleri uygulaması öğretmen inisiyatifine bırakılmıştır.

Yerleşim birimi olarak nüfusun çok az olduğu yerlerde okul mevcudunun 50’den az olan köylerde ekonomik bakımdan dört öğretmen verilmediğinden birleştirilmiş sınıflı okullara tek öğretmen görevlendirmesi yapılır. Okul mevcudunun 50’den fazla olan bir köy okulunda İki öğretmen sınıflar birleştirilmek üzere öğretim faaliyetleri devam ettirilmektedir. İki öğretmenli okullarda her kademedeki sınıf mevcuduna göre sınıflar birleştirilmektedir. Birleştirilmiş sınıfların oluşturulma şekilleri aşağıdaki gibidir:

- Birleştirilmiş sınıflarda tek öğretmen bulunan okullarda tüm sınıflar tek öğretmen gözetiminde tek derslikte eğitim alabilmektedirler.
- Birleştirilmiş sınıflı iki öğretmen bulunan okullarda 1 ve 2. Sınıflar bir öğretmen tarafından 3 ve 4. Sınıflar bir öğretmen tarafından öğretim yapılır.
- Birleştirilmiş sınıflı üç öğretmenin bulunduğu okullarda 1. Sınıflar bir öğretmen 2 ve 3. Sınıflar bir öğretmen 4. Sınıflar bir öğretmen tarafından okutulmaktadır.
- Okuldaki toplam öğrenci sayısı normalden fazla çıkması halinde ikili öğretimde yapılabilmektedir.

1.1.1. Problem Cümlesi

Denizli ve Erzurum İllerinde görev yapan birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin sorunları nelerdir?

1.1.2. Alt Problemler

Belirlenen alt problemler aşağıdaki şekildedir:

1. Birleştirilmiş sınıfta görev yapan öğretmenlerin sorunları:
 - a) Cinsiyete,

b) Kıdeme

c) Okutulan birleştirilmiş sınıfa göre farklılık göstermekte midir?

2. Birleştirilmiş sınıfta görev yapan öğretmenlerin okul yönetim işlerine ilişkin sorunları nelerdir?

3. Birleştirilmiş sınıfta görev yapan öğretmenlerin program okuryazarlığına ilişkin sorunları nelerdir?

4. Birleştirilmiş sınıfta görev yapan öğretmenlerin öğretimin değerlendirilmesine ilişkin sorunları nelerdir?

5. Türkiye'nin doğusunda (Erzurum) ve batısında (Denizli) birleştirilmiş sınıfta görev yapan öğretmenlerin sorunları arasında farklılıklar ve benzerlikler nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, birleştirilmiş sınıfta görev yapan öğretmenlerin, ihtiyaç durumlarını ülkenin farklı iklim, sosyal imkânlar ve ekonomik koşullarda değişkenlik göstermesi durumunun varlığını saptamaktır. Ayrıca birleştirilmiş sınıf uygulamasındaki okul yönetim işleri, program okuryazarlığı ve öğretmenlerin öğretimi değerlendirmesindeki bakış açısının incelenmesi amaç edinilmiştir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Türkiye'de yeryüzü şekilleri, iklim ve nüfus özelliklerine bağlı olarak birçok bölgede birleştirilmiş sınıflı eğitim sistemi uygulanmaktadır. Bunlar yukarıda açıklanan durumlardan kaynaklanan zorunluluklardan kaynaklanmaktadır. Yani birleştirilmiş sınıflar genel olarak nüfusun az olduğu kırsal kesimlerde uygulanmaktadır. Öğrenci sayısının veya derslik sayısının yetersizliği ya da öğretmen eksikliği bu sistemin uygulanmasına neden olmaktadır. Birleştirilmiş sınıflarda eğitim sisteminin hem olumlu hem de olumsuz yönleri mevcuttur. Bu araştırma bu konulara ışık tutmayı da amaçlamaktadır.

Birleştirilmiş sınıflarda eğitim veren sınıf öğretmenlerinin doğu (Erzurum) ve batı (Denizli) illerinde ihtiyaç düzeylerini belirlemek ve milli eğitim sistemindeki bölgesel ihtiyaç düzeylerini belirlemeye katkı sağlanması açısından önemlidir. Doğu illerindeki eğitim ihtiyacı ile batı illerindeki eğitim ihtiyacını belirlemek için nüfus olarak benzer yapıda olan iki ilin karşılaştırmasıyla anlamlılık varlığını tespit etmek ve eğitim sistemine katkı sağlamaktır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırma, Erzurum ilinin Karayazı ilçesi ile Denizli ilinin Çal, Bekilli, Tavas, Çivril, Kale, Beyağaç ilçelerindeki birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerle sınırlıdır. Erzurum ilinin Karayazı ilçesinde ölçek çalışması için gerekli öğretmen sayısına ulaşılmıştı, ancak Denizli ilinde tek bir ilçede yeterli örneklem sayısına ulaşamadığı için birden fazla ilçedeki öğretmenler çalışmaya dâhil edilmiştir.

2. Bu araştırma, 2010-2011 (Erzurum), 2016-2017 (Denizli) eğitim-öğretim yılları ile sınırlıdır. Çalışmanın devam ettiği süre zarfında çalışma kapsamının genişletilmesine karar verilmesi ile Denizli İlinin bazı ilçelerindeki (Çal, Bekilli, Çivril, Tavas, Kale ve Beyağaç) birleştirilmiş sınıflardaki seçilmiş öğretmenlerle ölçek çalışması tekrarlanmıştır. Test tekrar test yönteminin uygulanması (aynı ölçek çalışmasının farklı tarihlerde yeniden yapılması) çalışmanın anlamlılık düzeyini artırmıştır.

1.5. Tanımlar

Birleştirilmiş Sınıf Uygulaması: Farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin bir öğretmen idaresinde tek derslikte grup içinde birlikte eğitim-öğretim görmesidir.

Birleştirilmiş Sınıf Öğretmeni: İlkokullarda birden fazla farklı sınıfı tek derslikte eğitim ve öğretim vermekten sorumlu öğretmendir.

Mesleki İhtiyaç: Program okuryazarlığı, okul yönetimi, öğretim ve değerlendirme bölümlerine yönelik sınıf öğretmenlerinin nitelik kazanmasıdır.

Okul Yönetim İşleri: Öğretim çalışmalarının düzenlenmesi ve değerlendirilmesi, bütçenin hazırlanması, verilen ödeneğin harcanması, okul binasının bakımı gibi işlerin tümüne verilen attır.

Program Okuryazarlığı: Okullarda öğretime yön veren düzenlenmiş programı tasarlanmış çizelgeyi bölümlere ve eğitim içeriğine uygun uygulamaya koyma işidir.

İKİNCİ BÖLÜM

ALANYAZIN TARAMASI

2.1. Birleştirilmiş Sınıf Kavramı

Birleştirilmiş sınıf: Yerleşim bakımından öğrenci sayısının kısıtlı olduğu yerleşim yerlerinde öğrencilerin eğitim ihtiyacını gidermek amacıyla oluşturulan ve uygulanması ihtiyaç doğrultusunda zorunluluk olarak görülen öğretim biçimidir. Türkiye eğitim sistemi ilköğretim ortaöğretim ve yükseköğretim olarak üç kademede ele alınmış ve uygulamaya koyulmuştur. Bu öğretim biçimlerinden ilköğretim iki basamak halinde uygulanmaktadır. Temel öğretim olan ilkokul ve ortaöğretime hazırlayıcı ve branşlaşmış öğretimin başlangıç seviyesi olarak görülen ortaokuldur. İlkokul öğrenimi tek öğretmenle uygulanmaktadır. Birleştirilmiş sınıf uygulaması olan yerlerde öğretmen aynı ana birkaç sınıfa bakmakla yükümlü kılınmıştır.

Birleştirilmiş sınıf öğretim sistemi Türkiye’de olduğu gibi gelişmekte olan diğer bazı ülkelerde de uygulanmaktadır. Tek öğretmenin, farklı sınıfları, aynı anda eğitim vermeye çalışmasıdır (Binbaşıoğlu, 1983). Türkiye’de eğitim sistemi okul öncesi dönem, ilköğretim dönemi, ortaöğretim dönemi ve yükseköğretim dönemi olarak bölümlenmiştir. Zorunlu olarak her bireye uygulanan eğitim kademeleri ise ilköğretim ve ortaöğretim dönemidir. İlköğretim basamağı dört yıl ilkokul ve dört yıl ortaokul olmak üzere iki parçada uygulanır. İlkokul kademesinde öğretmenler tüm derslerde eğitim verirler ve 1. Sınıftan 4. Sınıfa kadar öğretmen ya da okul kaynaklı değişiklik olmadığı sürece aynı kalır. Ortaokul kısmında öğrenim derslere göre branş öğretmenleri tarafından verilir ve bir sınıfa birden fazla öğretmen tarafından uygulanır.

İlköğretimlerde en az iki sınıfın birleştirilmesi ile oluşturulan topluluğa tek bir öğretmenin eğitim vermesi ile oluşturulan sistem birleştirilmiş sınıf sistemidir. Birleştirilmiş sınıflarda öğretim, mecburiyetten gereği uygulanan, normal şartlarda çok desteklenmeyen bir eğitim sistemidir. Birleştirilmiş sınıflarda öğretim şekli farklı sınıf ve yaş gözetilmeden öğrencilerin aynı grup içinde bir öğretmen tarafından gerçekleştirilen koşulları zor karmaşık bir öğretim şeklidir. Bu sistem sadece birinci kademede uygulanmaktadır. İki öğretmenli bir birleştirilmiş sınıflı okulda; bir ve ikinci sınıflar bir grup üç ve dördüncü sınıflar bir grup; olarak dersler işlenmektedir. Eğer öğretmen okulda tek ise; bu gruplar aynı derslikte tek öğretmen tarafından eğitim öğretim yapılır. Tüm

sınıflarda yeteri sayıda öğrencinin bulunmaması birleştirilmiş sınıf sisteminin uygulanmasının en önemli sebebidir (Erdem, 2006; Şahin, 2003).

Türkiye ilköğretim düzeyinde azımsanmayacak sayıda okullarında birleştirilmiş sınıflar gerçeği ile yüz yüzedir. Türkiye'nin kendine özgü sosyal, ekonomik ve coğrafi şartları, zorunlu eğitimin tek bir öğretim şekli ve tek tip okul yapısı ile gerçekleştirilmesini güçleştirmektedir. Zorunlu eğitimin ilk kısmını oluşturan ilkokul, tam zamanlı ya da iki zamanlı olarak, taşınabilir, yatılı-pansiyonlu ve birleştirilmiş sınıflı okul uygulamaları şeklinde gerçekleştirilmektedir (Taşdemir, 2014).

Zorunlu eğitimin kesintisiz sekiz yıla çıkarılmasına ve zorunlu eğitimi destekleyici taşınabilir, pansiyonlu ve yatılı bölge ilköğretim okulu uygulamalarının yaygınlaştırılmasına rağmen birleştirilmiş sınıflar uygulaması Türk eğitim sisteminde niceliksel olarak geniş bir yere sahiptir (M.E.B., 2000).

Birleştirilmiş sınıf uygulamasındaki temeller şunlardır:

- Birleştirilmiş sınıflar ilkokul kademesinde bir öğretmenin birden fazla sınıfa aynı anda ders vermesiyle uygulanır.
- Ortaokul kademelerinde branş öğretmenlerinin sayısında yeterlilik bulunamazsa birden fazla şubeye aynı anda aynı ders verilmesi şeklinde uygulanır.
- Değişik yaş ve öğrenim seviyesindeki çocukların aynı sınıfta kendilerine ayrıla sürede ders görmesidir.
- Bir sınıfa düşen öğrenci sayısının azlığı, bu sınıflara ayrı birer öğretmen verilmeyişi nedeniyle birden çok sınıfın birleştirilmesiyle oluşan ve birkaç öğretmenin yönetiminde bulunan sınıftır.

Öğrenim gören öğrenciler kademeye göre sıklıkla öğretmen merkezli eğitim görmektedir. Öğretmen öğrencilere ders anlatır anlattığını açıklayıcı ödev veya uygulama verir sonrasında diğer kademeye ders anlatır. Bu şekilde kademeler arası denge sağlanmış olur.

Birleştirilmiş sınıfa dair bazı tanımlamalar şunlardır:

Çınar (2004) tarafından: “Öğretmen ve derslik sayısının yetersizliği, öğrenci azlığı gibi nedenlerden ötürü özellikle köy ve kasaba ilköğretim okullarında farklı seviyedeki

öğrencilerin bir sınıfta toplanarak eğitim öğretim çalışmalarının sürdürüldüğü sınıftır” şeklinde ifade edilmektedir (s. 15).

Birleştirilmiş sınıf uygulamalarının, farklı grupların bir arada birbirlerine yardım ederek öğrenmelerini sağlaması açısından çocukların sosyal ve zihinsel gelişimleri üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Yine, arkadaştan öğrenme, grup çalışması, bağımsız çalışma, çevre ile bütünleşme eğitim biliminin idealize ettiği uygulamalardır (Vural, 2005).

2.1.1. Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasının Nedenleri

Birleştirilmiş sınıf kavramında uygulama nedenlerinde bahsedildiği gibi üç ana neden göze çarpmaktadır. Kırsal kesimlerde öğrenci yetersizliğinden kaynaklanan birleştirilmiş sınıf uygulamaları; öğretmen eksikliğinden kaynaklanan birleştirilmiş sınıf uygulamaları, Sınıf veya okul içindeki dersliklerin kullanım amacıyla zorluk çıkarmasından kaynaklı birleştirilmiş sınıf uygulamaları olarak özetlenebilir. Öğrenci sayısının yetersiz olduğu durumlarda birkaç kademedeki öğrenciler birleştirilerek tek sınıfta öğretmen ya da öğretmenlerle eğitim görür. Burada sınıf yetersizliği öğrenci kısıtlılığı olduğu için öğretmen sayısı bir sınıfta fazla olabilir. Bu gibi durumlarda öğretmenler değişmeli ya da kademelere bölünmüş yarı branşlaşmış şekilde eğitim verirler. Öğretmen yetersizliğinin bulunduğu durumlarda milli eğitim bakanlığının mevcut okula ayırdığı bütçe ve işgücünden tasarrufa geçmesi amaçlanarak tek ya da iki öğretmen görevlendirmesi şeklindedir (Köksal, 2005).

Birleştirilmiş sınıflarda öğretim sistemi, genellikle nüfus yoğunluğunun az olduğu kırsal kesimlerde uygulanmaktadır. Sınıf oluşturabilmek için yeterlilik gereklidir. Ülke genelinde bütçenin dengeli ve eşit uygulanmaya çalışılmasıyla kişi başı düşen öğretmen hesabı uygulanır. Kırsal kesimde dört tane birinci sınıf öğrencisine bir sınıf açılmanın yerine sınıf birleştirme ile öğrenime gidilmesi hem bütçe hem de öğretmen ihtiyacını giderme açısından geçerli bir modeldir.

Örneğin; üç tane birinci sınıf öğrencisinin bulunduğu yerleşim yerinde, birinci sınıf dersliği açılması, sadece birinci sınıflara eğitim veren öğretmen atanması mümkün değildir. Bu durumda birinci sınıflar ikinci sınıflarla birleştirilebilir. Hatta şartlar uygun ise birinci, ikinci ve üçüncü sınıflar tek derslikte birleştirilip, tek öğretmen tarafından eğitim-öğretime devam edebilirler (Erdem, 2006).

2.1.2. Birleştirilmiş Sınıf Oluşturma Biçimleri

Nüfusun az olduğu kırsal yerleşmelerde, özellikle taşınmalı eğitime uygun olmayan bölgelerde birleştirilmiş sınıf sistemi uygulanmaktadır. Birleştirilmiş sınıf sisteminin oluşturabileceği olumsuzluklar eğitimcilerin kaygılanmasına sebep olmuştur. Kırsal kesimlerdeki okulları incelemesi için 1952 yılında Amerika'dan Türkiye'ye Prof. K.V. Wofford davet edilmiştir. Prof. K.V. Wofford, dört ay boyunca kırsal kesimlerdeki okulları incelemiştir. Bu süre içerisinde yapmış olduğu incelemelere göre; Türkiye'de kırsal kesimlerde yer alan okullarda sınıf sistemi yerine grup sisteminin uygulanmasının daha doğru olacağı sonucuna ulaşmıştır (Binbaşıoğlu, 1983).

Öğretmen Sayısı	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf
1		(1 + 2 + 3 + 4)		
2	(1+2)		(3+4)	
3	(1)	(2+3)		(4)

Şekil 2. 1. Sınıfların birleştirilme şekilleri

Not: Şekil örneği Taşdemir (2000)'in Birleştirilmiş sınıflarda öğretim, adlı kitabından alınmıştır.

Kırsal kesimlerdeki okullarda öğrenci, öğretmen ve derslik eksikliklerine bağlı olarak birleştirilmiş sınıflar oluşturulabilir. Genel olarak ilköğretimde birleştirilmiş sınıflar; 1.-2.-3. Sınıflar A grubu, 4.-5. Sınıflar B grubu olacak şekilde oluşturulurdu. Eğitim sistemindeki değişiklikler ile ilköğretim dört sınıfa indirilmiştir. Buna göre 1-2 ve 3-4 olarak gruplandırılabilir. Ders yoğunluğuna göre 1, 2-3 ve 4 olarak da gruplandırma yapılabilir (Doğan, 2000).

Prof. K.V. Wofford'ün inceleme raporlarına göre ilkokullarda belirlenen birleştirilmiş sınıf sitemlerinin özellikleri aşağıdaki gibidir (Fidan ve Baykul, 1997; Komisyon, 2000).

- Tek öğretmenin görev aldığı okullarda A ve B grupları aynı sınıfta eğitim almak zorunda kalır. Birleştirilmiş sınıflarda hem öğrenciler hem de öğretmen açısından en zor olanıdır.

- İki öğretmenin görev aldığı okullarda sınıf yeterli ise A grubunu bir öğretmen ve B grubunu diğer öğretmen eğitim verebilir.

- A grubunda öğrenci sayısı çok fazlaysa ve B grubunun sınıf mevcudu uygunsa 3. Sınıf öğrencileri B grubuna alınabilir (Eski sisteme göre...). Yeni sisteme göre öğrenci yoğunluğuna göre 1-2-3'ler A grubu ve 4'ler B grubuna alınabilir.

- Toplam öğrenci sayısının çok fazla olması durumunda, öğretmenin isteği ile ikili öğretim yapılabilir.

- Öğrenci, öğretmen ve derslik sayısı dikkate alınarak, varsa okul müdürü ve öğretmen birlikte en uygun eğitim-öğretim sunma şeklini belirlerler. Bu konuda bölgede görev alan müfettişlerinde görüşü alınabilir. Yerleşim yerinin özelliklerine göre gerekirse b grubundaki öğrenciler taşınmalı eğitime geçirilebilir.

- Okulda görev alan öğretmen dışında aday veya vekil öğretmen olduğunda, A grubunu asil, B grubunu aday veya vekil öğretmenin eğitim vermesi esastır.

Tek öğretmenli okullarda eski sisteme göre beş, yeni sisteme göre dört sınıf iki gruba ayrılarak eğitim verilebilir. Dört ayrı sınıf değil iki grup olarak eğitim verilmesi öğretmenin işini büyük ölçüde kolaylaştırır. Grubun biri ile öğretmenli ders işlenirken diğer grubun yine öğretmen kontrolü altında kendi kendilerine çalışmalarını sağlanmalıdır (Köklü, 2000).

İki öğretmenli okullarda birleştirilmiş sınıflar oluşturulurken, yine dört sınıf iki gruba ayrılır. Sınıfların öğrenci sayılarına göre: (1) -(2-3-4), (1-2) -(3-4), (1-2-3) -(4) şeklinde üç ayrı gruplandırma şekli uygulanabilir (Köklü, 2000).

Üç öğretmenli okullarda birleştirilmiş sınıf oluşturulurken, dört sınıf üç gruba ayrılır. Gruplar oluşturulurken yine sınıflardaki öğrenci sayısı etkili olacaktır. Buna göre: (1) -(2) -(3-4), (1) -(2-3) -(4), (1-2) -(3) -(4) şeklinde üç ayrı gruplama yapılabilir.

Öğretmen sayısının yeterli olduğu ancak derslik sayısının eksik olduğu birleştirilmiş sınıflı köy okullarında ikili öğretim yapılması uygun görülebilir. Öğretmen ve derslik sayısı yeterli olmasına karşın öğrenci sayısı fazla olduğunda yine ikili öğretim verilebilir.

Birleştirilmiş sınıflarda derslerin işlenişi ve yönetim alanında farklılıklar vardır. Birleştirilmiş sınıflarla ilgili unutulmaması gereken bazı hususlar aşağıdaki gibi sıralanabilir (Komisyon, 2000):

- Öğretmen, 1 ve 2. Sınıflardan oluşan A grubunda Hayat Bilgisi ünitelerini, 3 ve 4. Sınıflardan oluşan B grubunda da Sosyal Bilgiler ile Fen ve Teknoloji ünitelerini tek bir ders olarak verebilir.
- Birleştirilmiş sınıflarda görev alan öğretmenler; Sosyal Bilgiler, Hayat Bilgisi ve Fen Bilgisi derslerinin konularından birbiriyle ilişkili olanları birleştirip, işlenecek olan ünite sayısını azaltabilirler. İşlenecek olan konu sayısı azalınca hem öğretmenlerin işi kolaylaşır hem de öğrenciler konuları daha iyi kavrayabilirler.
- Hayat Bilgisi dersinin üniteleri zorluk derecesine göre sıralanmıştır. Bunun için üniteler sırası ile müfredata uygun şekilde verilmelidir.

Millî Eğitim Bakanlığı (M.E.B.), 2013 yılından itibaren eğitim-öğretim programlarında çok ciddi değişiklikler yapılmıştır. Müfredatın hemen hemen her yıl güncellenmesi nedeniyle öğretmenlerin eğitim- öğretim başlamadan önce müfredatı gözden geçirmesi gerekir (Öğretmenler.com, 10.05.2017).

2.1.3. Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasının Olumlu Yönleri

Her yerleşim yerine, köylere ve kasabalara, beş derslikli okul yapılması çok fazla ekonomik kaynak gerektirmektedir. Bunun yerine nüfusu az olan yerleşim yerlerine bir, iki ve üç derslikli okulların yapılması daha ekonomik olacaktır. Böylelikle tüm yerleşim yerlerine okul yapılması sağlanabilir.

Birden çok sınıf için tek öğretmen görevlendirerek ülke çapında öğretmen ihtiyacı karşılanabilir. Ancak bugün çok fazla atanamayan öğretmen vardır. Yani öğretmen yetersizliği gibi bir problemin olmaması gerekir. Yine de görev yapan öğretmenlere ayrılan ödenekler ülke ekonomisine etki edecektir. Bunun için az öğrencili okullarda birleştirilmiş sınıf sistemi uygulanmalıdır (Akbaşlı, Pilten, 1999).

Birleştirilmiş sınıflar öğrencilerin farklı gelişim oranlarıyla başa çıkmak için farklı beceri ve yaşa sahip öğrencilerin bir araya getirildiği alternatif bir pedagojik yaklaşımdır. Birleştirilmiş sınıflarda farklı yaş gruplarından öğrenciler bir arada eğitim görmekte

oldukları için; etkileşim halindedir ve birbirlerinden çok şey öğrenebilirler. Birleştirilmiş sınıflarda öğrenciler genellikle kendi kendilerine çalışarak eğitim-öğretime devam etmektedirler. Böylelikle öğrenciler kendi kendine öğrenme ve yönetme, araştırma yapma gibi önemli beceriler kazanabilirler. Birleştirilmiş sınıflarda iyi bir eğitim verildiğinde, öğrenciler yetenekli ve istekli oldukları alanlara yönlendirilebilirler (Köklü, 2000; Dursun, 2006).

Başka bir kaynakta birleştirilmiş sınıfların olumlu yönleri aşağıdaki gibi ele alınmıştır. Bunlar (Doğan, 2000):

- Kırsal kesimlerde eğitimin yaygınlaştırılması,
- Kırsal alanlardaki eğitim kalitesinin artırılması,
- Kırsal alanlarda toplumsal kalkınmalara öncülük edilmesi,
- Kırsal kesimdeki kişilere halk eğitimi verilmesi,
- Türkiye'deki kırsal kesimler için en uygun eğitim sistemi olması gibi sıralanabilir.

Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin sorumlulukları büyüktür. Öğretmen bu zor görevin üstesinden gelebildiğinde, birleştirilmiş sınıf sisteminin bazı olumlu yönleri de vardır. Bu olumlu yönler aşağıdaki gibi sıralanabilir (Köklü, 2000; Köksal, 2002).

- Küçük yerleşim birimlerinin her birine okul yapılması ekonomik açıdan zorlu bir iştir. Her bir yerleşim yerine okul yapılırken tüm sınıflar için birer derslik yapmak yerine bir veya iki derslikli okullar yaparak tüm yerleşim yerlerine okul yapılabilmesi amaçlanmıştır.

- Birden fazla sınıf için tek öğretmen görevlendirerek, öğretmen için harcanacak giderlerden tasarruf edilmiş olur.

- Yukarıda da değinildiği gibi farklı yaş gruplarından öğrencilerin bir arada eğitim alması, etkileşim içinde olmalarını sağlar. Yardımlaşma, iş birliği yapabilme ve grup halinde çalışabilme yeteneklerini geliştirebilirler.

- Birleştirilmiş sınıflar ezberci eğitimden uzak ortamlardır. Bu tür sınıflarda öğrenci sayısının az olması, her öğrenciye söz hakkı tanınmasını sağlar. Bu şekilde öğrenciler toplum karşısında kendini ifade edebilme yetisini geliştirir.

- Bu sistemde ders saatinin büyük bir kısmı öğretmensiz çalışmalarla geçer. Bu süre içerisinde öğrenciler kendi kendilerine öğrenme, çalışma, gelişme, yönetme ve alıştırma yapma gibi zihinsel becerilerini geliştirme olanağı bulurlar.

- Öğretmen gözetmenliğinde veya dışında bir üst sınıf öğrencileri, alt sınıf öğrencilerine öğrenme sırasında yardım edebilirler. Bu olay hem öğretene hem de öğrenen öğrenci açısından bir tür gelişim aşamasıdır.

- Bu sınıflarda öğrencilerin bireysel olarak değerlendirilmesi ve yatkın oldukları alanlara yönlendirilmeleri ile gerekli ortamın oluşturulması sağlanabilir.

- Öğrencilerin geçmiş yıllara ait eksikliklerini tamamlama ya da konu tekrarı yapabilme imkânı vardır.

- Birleştirilmiş sınıf sistemi, taşınmalı eğitim ve yatılı ilköğretim okullarına bir alternatif sağlar. Özellikle ilköğretimin ilk evresinde daha önceki sisteme göre ilk 5, şu anki sistemde ilk 4 yıl taşınmalı veya yatılı ilköğretim okulları yerine birleştirilmiş sınıf sistemiyle eğitim veren okullar tercih edilmelidir.

- Birleştirilmiş sınıflı okullar genelde kırsal kesimlerde, olanakların sınırlı olduğu yerlerde hizmet vermektedir. Bu okullarda çalışan öğretmenler okulun her tür işinden sorumludur. Temizlik, boya, tamirat ve düzenleme işlerinde öğrencilerde görev alabilmekte ve yardımlaşma içinde okullarını güzel, düzenli bir ortama çevirebilirler.

- Birleştirilmiş sınıflarda öğrenciler ödevlerini okulda yapabilme fırsatı bulabildikleri için, okul sonrasında kendilerine ve ailelerine zaman ayırabilirler.

2.1.4. Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasının Olumsuz Yönleri

Birleştirilmiş sınıf sistemiyle eğitim veren okulların kendilerine has yönetim, işleyiş ve uygulamaları vardır. Birleştirilmiş sınıf sisteminin olumlu yanlarının yanı sıra olumsuz yanları da vardır. Bunlar (Doğan, 2000):

- Birleştirilmiş sınıf uygulamalarının geçerli olduğu okullarda görev yapan öğretmenlerin sorumluluk ve yükümlülükleri ağırdır. Özellikle okulda tek öğretmen varsa hem dört sınıfın eğitim almasını sağlayacak hem de müdür yetkili kişi olacaktır. Okulun ve öğrencilerin tüm sorumluluğunun tek bir kişide toplanması demektir. İki öğretmenli okullar, tek öğretmenli okullara oranla, öğretmenlere daha az sorumluluk yüklemektedir. Ancak yine de tek bir sınıfa eğitim vermekle, birden fazla sınıfa eğitim vermek arasında fark vardır (Köksal, 2002).

- Kalabalık sınıflarda verilen eğitimden verim alınabilmesi oldukça zordur. Özellikle dört sınıfa birden eğitim veren öğretmenlerin, öğrencilerle birebir ilgilenmesi veya öğrencileri doğru bir şekilde değerlendirmesi olanaksızdır.

- Birleştirilmiş sınıflarda öğretmenin ders saati boyunca tek bir sınıf veya öğrenciyle ilgilenemez.

- Sınıf öğretmenliği yapanlar, birleştirilmiş sınıf uygulaması konusunda yeterli bilgiye sahip değildir. Deneyimsiz öğretmenlerin doğrudan birleştirilmiş sınıflara verilmesi çeşitli sorunların ortaya çıkmasına neden olacaktır (Köklü, 2000).

- Denetleme sistemindeki eksikliklerden dolayı öğretmenlere, birleştirilmiş sınıflarda eğitim-öğretim konusunda yeterince rehberlik yapılmamaktadır.

- Kırsal alanlardaki okullarda araç-gereç ve materyallerin yetersiz olması, eğitimde aksaklıklara sebep olabilir.

- Birleştirilmiş sınıf öğretmenleri birden fazla sınıfa eğitim vermenin yanı sıra okulun diğer tüm ihtiyaçlarını (boya, temizlik, ısınma, tadilat...) da karşılamalıdır. Okulun genel ihtiyaçları (boya, tadilat, onarım, yakacak temini, baca temizliği...) öğretmen, öğrenci ve köy halkının birlikte çalışmasıyla giderilir (Erdem, 2000).

- Okulların bulunduğu kırsal kesimlerin, koşulları, il ve ilçelere olan uzaklıkları, ulaşım sorunları öğretmenlerin evrak ve resmî belgeleri zamanında yetkili mercilere ulaştırmada sıkıntı yaşamaktadırlar.

- Birleştirilmiş sınıflarda dersin uzun bir süresi öğretmensiz geçtiği için öğretmensiz geçen sürede öğrencilerin yapacakları etkinlikler öğretmen tarafından ders öncesinde hazırlanmalıdır. Birleştirilmiş sınıflarda görev alan öğretmenler hem ders

saatinde hem de ders dışında önemli ölçüde zaman ve enerji harcamak zorunda kalırlar (Doğan, 2000).

- Kısıtlı imkân ve olumsuz şartlardan dolayı ilköğretim programı tam olarak uygulanamamaktadır.
- Kırsal kesimlerde iş yoğunluğundan dolayı buralarda yaşayan kişiler çocuklarıyla ilgilenen zaman bulamamaktadırlar. Zaman bulabilseler bile çocuklarına iyi bir eğitim verebilecek seviyede olmamaları veya kendilerini geliştirebilmek için çaba göstermemeleri (kitap okumak gibi...), öğretmenlerin yükünü artırmaktadır (Köksal, 2002).
- Birleştirilmiş sınıflı okullar genellikle köy gibi küçük yerleşim yerlerinde bulunduğu için, buraya atanan öğretmen uyum sorunu yaşamaktadırlar. Öğretmenler bir an önce buradan kurtulmanın yolunu ararlar. Birleştirilmiş sınıflı okullarda sıklıkla öğretmen değişikliği yaşanmaktadır. Bu durum öğrencileri olumsuz yönde etkilemektedir.
- Birleştirilmiş sınıflar programı köy yaşamı, köylü çocuğu ve köy halkı dikkate alınarak hazırlanmalıdır. Mevcut program bu konuda yeterince iyi değildir. Kentteki yaşam ile kırsal kesimlerdeki yaşam arasında farklılıklar vardır.
- Köylerde iş gücü gerektiren hayvancılık ve tarım işleri yapılmaktadır. Buradaki çocuklar ailelerine işlerinde yardım etmektedirler.
- Birleştirilmiş sınıflarda öğrencilerin çeşitli sebeplere bağlı olarak devamsızlık yapmaları, derslerden geri kalmalarına neden olur.

2.2. Birleştirilmiş Sınıflar İlköğretim Programı

Eğitim, bireylere düzenli, planlı ve süreklilik gerektiren bir çalışma sonucunda kazandırılabilir. Eğitimin iyi bir şekilde verilebilmesi için bir plana gerek duyulur. Buna eğitim programı adı verilir. Kırsal kesimlerdeki öğrencilere eğitim verilebilmesinin en uygun yolu birleştirilmiş sınıf sistemidir. Birleştirilmiş sınıflardan en iyi sonuca ulaşabilmek için güzel bir birleştirilmiş sınıflar programına ihtiyaç vardır (Oktaylar, 2007).

2.2.1. İlköğretim Programı ile İlgili Gelişmeler

Cumhuriyetin kurulmasından sonra birçok alanda değişiklikler yapılmıştır. 1924 yılında eğitim alanındaki ilk değişiklik yapılmıştır. Eğitim alanında yapılan bu değişik,

ülkenin içinde bulunduğu şartlar, eğitim alanındaki ihtiyaçlar ve eksiklikler göz önünde bulundurularak hazırlanmış bir eğitim programıdır. Bu program “1924 İlk Mektep Müfredat Programı” adı altında düzenlenmiştir (Varış, 1988: 64). Bu program beş yıl için hazırlanmıştır. Ancak sadece iki yıl uygulamada kalmıştır.

Tevhidi Tedrisat Kanunu ile eğitim-öğretimin idaresi ve denetimi devlet kontrolü altına alınmıştır. Farklı türlerde ve şekillerde eğitim veren tüm eğitim kurumları tek bir yerde toplanmış ve Millî Eğitim Bakanlığı'nın idaresine verilmiştir. “Tevhid-i Tedrisat Kanunu (Öğretim Birliği Yasası) halen 1982 Anayasa'sının 174. Maddesi tarafından korunmaktadır (Çeken, 2006: 47).”

1926 yılında yeni bir eğitim programı hazırlanmıştır. Bugünkü eğitim programlarının dayandırıldığı esasları içermesi bakımından önem taşıyan bir programdır. Bu esaslar şöyle sıralanabilir:

- Toplu öğretim sistemi,
- İlköğretimin amaçları,
- Derslerin özel amaçları,
- Eğitim-öğretimde izlenecek yollar,
- İlk okuma-yazma öğretiminde uygulanan yöntemler,

- Birleştirilmiş sınıf uygulamasında ilkokulun iki gruba ayrılmasıdır. Bu program 1936 ve 1948 yıllarında yapılan düzenlemeler ile daha iyi duruma getirilmiştir. 1936'da yapılan değişikliklerde “ulusal eğitim” ilkelerine yer verilmiştir. İlkokul eğitim ve öğretim ilkeleri üzerinde çalışılmıştır (Cicioğlu, 1985: 97).

Günün gelişmelerine göre köy okulları programı 1948 yılında yeniden düzenlenmiştir. Bu programa göre Milli Eğitimin amaçları; toplumsal, kişisel, insan ilişkileri ve ekonomik koşullar olarak gruplandırılmıştır. Program tam 20 yıl uygulamada kalmıştır. 1948 eğitim programının uygulamasında bazı güçlüklerle karşılaşmıştır. Bunlar (Karagöz, 1965: 11-12):

- Kırsal kesim ve kent okulları için belirlenen ders sayısının çok çeşitli olması,

- Her ders için uygulanması beklenen konu ve ünite sayısının çok fazla olması,
- Dersler arasında bağ kurulmasında sorun yaşanması,
- Ünite ve konuların birbirini tamamlar nitelikte olmamaları,
- Çeşitli derslerin ve yoğun konuların olmasına rağmen kısıtlı zaman olması,
- Bilgi temelli eğitim sisteminin benimsenmesi ile beceri ve yeteneklerini geliştirme yolun öğrencilere destek verilmemesi,
- Müfredatın yoğun olması ve katı bir program olması,
- Programın müstakil sınıflara sahip kent okulları için uygun olması,
- Kırsal kesimlerdeki birleştirilmiş sınıflı okullar için uygun olmaması olarak sıralanabilir.

1948 eğitim programının eksiklikleri, hakkındaki eleştiriler ve değerlendirmeler 1961 yılına kadar devam etmiştir. 1962 yılında yeni bir eğitim programının taslağı oluşturulmuş ve takip eden altı yıl boyunca uygulanıp, değerlendirme, iyileştirme çalışmaları yapılmıştır. Sonrasında 171 sayılı karar ile 1968 yılının temmuz ayında 1968 İlkokul Programı olarak kabul edilmiştir (Varış 1996: 36).

1968 İlkokul Programında; eğitim öğretim faaliyetlerine yakın çevreden başlanması, Öğretimde toplulaştırma ilkesinin benimsenmesi, ünitelerin ve konuların günün koşullarına göre yeniden düzenlenmesi gibi konulara yer verilmiştir. Bu program içerik ve düzenleme açısından oldukça başarılı bir çalışma olmuştur. Ancak uygulama sonrasında değerlendirme, yeniden yapılandırma ve günün şartlarına uygun şekilde güncelleştirilmemesinden dolayı başarısız olmuştur (Gözütok, 2003: 5).

Birleştirilmiş sınıflar ele alınmış, ilkokul sınıflarının iki gruba ayrılması uygun görülmüştür. Ayrıca birleştirilmiş sınıflar da ünitelerin işlenişi, ders programı ve öğrencilerin gelişimi konuları ele alınmıştır. 1981 yılına kadar herhangi bir değişiklik yapılmadan uygulamada kalmıştır. Bu tarihten itibaren de bazı derslerin programlarında değişiklikler yapılmıştır.

1997 yılının ağustos ayında 4306 sayılı yasa ile zorunlu eğitim süresi sekiz yıla çıkarılmış ve ilkokul ve orta öğretimler birleştirilerek ilköğretim okullarına dönüştürülmüştür. Birleştirilmiş sınıflardaki hayat bilgisi (1-2-3. yıl), sosyal bilgiler (1-2. yıl), fen bilgisi (1-2. yıl) dersleri Talim ve Terbiye Kurulu'nun kararı ile uygulanman kaldırılmıştır.

Eğitim sisteminde yapılan değişikliklerden sonra yeni program 2004-2005 öğretim yılında 6 il 100 pilot okulda uygulanmaya başlanmıştır. 2005-2006 öğretim yılında da tüm okullarda resmi olarak uygulanmaya başlanmıştır. Bu eğitim programında ezberci eğitim yerine; sorarak, araştırarak ve bilgiyi yorumlayarak öğrenmeyi desteklemektedir. Ders içerikleri yeniden düzenlenmiştir. Bu programın birleştirilmiş sınıflı köy okullarında nasıl uygulanacağına değinilmemiştir.

Öğrencilerin sorarak, araştırarak, analiz ederek yorumlayarak öğrenebilmelerini sağlamak için gerekli olan eğitim sistemi, metodu, tekniği ve uygun koşulların sağlanması gerekir. Öğrencinin bu tarz öğrenme yöntemine yönelebilmesi için okul ve öğretmenden önce aile ortamında da desteklenmesi, uygun koşulların sağlanması gerekir. Eğitimli, bilgili, kendini geliştiren anne- babalar büyük ölçüde çocuklarına destek olabilirler. Çocukların soru sormaya, araştırmaya, düşünmeye ve bilgiyi yorumlamaya yönlendirilmeleri gerekmektedir.

Dünya genelinde meydana gelen değişim ve gelişim Türkiye'de de birçok değişikliğe sebep olmuştur. Bu değişim ve gelişmeler doğrultusunda eğitim sisteminde de sürekli olarak kendini yenileme söz konusudur. Son yıllarda her eğitim-öğretim yılının başında eğitim sistemlerine güncelleme atılmaktadır.

2004 İlköğretim Programı yıllar içinde değiştirilmiş ve geliştirilmiştir. Yeni haliyle eğitim programının dayandığı esaslar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1. Programlar ilgili dersin temel özellikleri dikkate alınarak yapılandırıcı anlayış ışığında hazırlanmış; her ders çağdaş gelişmelerin ışığında yeniden tanımlanmıştır.
2. Her program, hazırlandığı dersin özelliği doğrultusunda kimi vurgular yapmıştır. Örneğin, Fen ve Teknoloji Programında "Fen ve Teknoloji Okuryazarlığı" vurgulanmıştır.
3. Programlarda amaçlar yerine kazanımlar kavramı kullanılmıştır.
4. Programlarda içerik yerine temalar ön plana çıkarılmış, ünite kavramı ikinci plana itilmiştir.

5. Programlarda, öğrencilerde eksik olduğu düşünülen sekiz ortak beceri saptanmış ve tüm öğretim programlarında kazandırılacak beceriler olarak vurgulanmıştır. Bu beceriler; eleştirel problem çözme, bilimsel araştırma, yaratıcı düşünme, girişimcilik, iletişim, bilgi teknolojilerini kullanma, Türkçe'yi güzel kullanma biçiminde sıralanmıştır.
6. Spor kültürü ve olimpiik eğitim, sağlık, çevre, rehberlik, kariyer gelişimi, girişimcilik, afet–bilinci, deprem gibi belirlenen ara disiplinler derslerin içine yerleştirilmiştir.
7. Programlarda öğretme–öğrenme sürecinde etkin öğrenme temel alınmıştır.
8. Programlarda değerlendirmeye daha fazla vurgu yapılmış; nicel değerlendirme yanında nitel değerlendirmenin de yapılması öngörülmüştür. Ölçme ve değerlendirme yaklaşımı olarak süreç değerlendirme temel alınmış ve buna uygun değerlendirme etkinliklerine yer verilmiştir. Bu anlayışta değerlendirme kapsamında bilginin yanında beceri ve tutumların da değerlendirilmesi benimsenmiştir (MEB, 2005).

2.2.2. Birleştirilmiş sınıf ilköğretim programının genel özellikleri

Türkiye’de birleştirilmiş sınıf adı altında düzenlenmiş müfredat ilk olarak 1968 yılında yayımlanmıştır. 1951’de Türkiye’ye davet edilen Amerikalı Prof. Dr. K.V. Wofford’un önerisi doğrultusunda hazırlanan 1968 tarihli İlkokul Programı’nda ilk sınıf A grubu, 4. ve 5. sınıflar da B grubu olarak adlandırılmıştır. Buna göre bir öğretmenin sorumluluğunda olan şubelerin azaltılması ve birkaç sınıfa aynı anda eğitim verilmesi sağlanmıştır (Binbaşıoğlu, 1999: 13).

Dönemin belli başlı dersleri beş yıllık ilköğretim planında ikiye ayrılmıştır. A gurubu olarak adlandırılan ve 1., 2. Ve 3. Sınıfları kapsayan basamakta hayat bilgisi dersi uygulanır. B gurubu olarak da 4. Ve 5. Sınıflarda fen bilgisi, sosyal bilgiler olarak kapsamı genişletilmiş ders içeriği oluşturulmuştur. Öğretim 2012 yılında 4 yıla düşürüldüğünde ise 1. ve 2. sınıflara A gurubu, 3. ve 4. sınıflara B gurubu ders içeriğine göre program yeniden düzenlenmiştir (Üzben, 1997: 28).

Birkaç sınıfın bir arada eğitim gördüğü sınıflarda öğretmen inisiyatifinde bu öğretim biçimlerinden birini temel alabilir. Derslerin paralel yürümesi koşulunun güdüldüğü bu program için ilköğretim programında şöyle bir ifade vardır.

“II. devrede öğretmen, uygun bulduğu takdirde, iki mihver ders etrafında toplanmış üniteleri sıraya koyarak tek mihver haline getirebilir. Bu durumda, örneğin, Sosyal Bilgilerden bir ünite alınıp sonuçlandırıldıktan sonra, Fen Bilgisinden bir ünite alınır. Haftalık ders dağıtım cetvelinde iki mihver derse ayrılan zaman, izlenen ünite için kullanılır. Ancak, ay sonlarında bu derslerin haftalık

süreler toplamı, ders sürelerini gösterir çizelgelere göre hesaplanarak, her derse ayrılan zaman o ders için kullanılmasına çalışılır” (İlkokul Programı, 1968: 19).

1969 yılında dönemin birleştirilmiş sınıf uygulamaları için mihfir derslerde paralel yol izleme modeli dönüşümlü olarak uygulanma olarak değiştirilmiştir. İki dersin birbirini tamamlaması ve devamı olmasını amaç edinen ve dersin sürekliliğini sağlayan sistem olarak sosyal bilgiler derslerinde uygulama başlatılmıştır (Binbaşıoğlu, 1999: 10).

2004 yılında yine paralel öğretime dönülmüştür. Fen ve teknoloji dersi ile sosyal bilgiler dersi birbiriyle ilişkili olarak işlenmeye başlanmıştır. Ancak ders saati olarak birbirinden bağımsız kılınmış haftalık programda bu derslerin aynı doğrultuda işlenmesi ve öğrencilerin anlatımda bütünlük algılarıyla öğrenim seviyesini yükseltilmesi amaçlanmıştır.

Birleştirilmiş sınıf uygulaması öğretmen tarafından program esnetilmesine olanak sağlamalıdır. Esneklik özelliği öğrencilerin gelişimleri ve öğrenim hızına göre sınıflar arasında konu hızını ayarlama gibi özellikler kazandırır. Öğrenci gereksinime dikkat edilmesi okul içindeki olanaklar veya gereksinim doğrultusunda ünite sıralaması değiştirilebilir yada çıkarılabilir. Burada temel sorumluluk öğretmenin programla ilgili kazanımları amacına uygun şekilde sağlamasıdır (Şahin, 2010: 63).

Kırsal kesimlerde yaşayan insanların aile yaşantısında çocuklara gündelik işlerde bazı sorumluluklar yüklenmektedir. Yaşam biçimine göre yerel nüfusun tarım ve hayvancılık gibi uğraşlarında çocukların ailelerine yardım etmesi gerekmektedir. Birleştirilmiş sınıfların amaçlarından biride köylerde yaşayan insanların işlerinden dolayı çocuklarını pansiyon veya yatılı öğretim veren okullara göndermemesi sonucunda ihtiyaç duymasıdır. Birleştirilmiş köy okullarında serbest etkinlik veya ek derslerde tarımsal kazanım sağlayacak derslerin eklenmesi öğretmenin ağırlık vermesi gereken durumdur (İzci, 2008: 113).

Dersler de A ve B olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. A grubunda hayat bilgisi dersi 1,2,3. Sınıf öğrencilerine, B grubunda, sosyal bilgiler ve fen bilgisi dersleri 4 ve 5. Sınıf öğrencilerine okutulmaktadır. Dersler için ayrılan zamanın aynı ders için kullanılması gerekir (İlkokul Programı, 1968: 19).

Birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okullarının öğretmenleri, öğrenci ve çevre özellikleri ile okulun olanakları dikkate alınarak ünite ve konu düzenlemesi yapabilirler.

Birleştirilmiş sınıf ilköğretim programı esnek bir yapıya sahiptir. Ancak, öğretmenler programın amaçları doğrultusunda hareket etmelidir.

Birleştirilmiş sınıflı okulların amacı, kırsal kesimlerdeki çocuklara eğitim vermektir. İlköğretim programı kırsal kesimlere göre uyarlanırsa, buradaki çocuklara verilen eğitim daha başarılı olacaktır. Kırsal kesimlerdeki geçimlerini tarım ve hayvancılıkla sağlamaktadırlar. Kentteki çocukların yaşamları ile kırsal kesimde yetişen çocukların yaşamları arasında farklılıklar vardır. Çocukların yaşam koşulları dikkate alınarak ilköğretim programlarında küçük değişiklikler yapılabilir (Tekişik, 1989: 48).

2.3. Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretme-Öğrenme Sürecinin Planlanması

Çağdaş yaşama uyum sağlama ve gelişen teknolojiye uyum sağlayabilmek için gerekli olan en önemli unsur eğitimidir. Eğitimin kalitesini artırmak, daha fazla bilgi öğretmek, öğretilen bilgilerin etkin bir şekilde kullanımını sağlamak amacıyla eğitim sistemleri üzerinde birçok çalışma ve araştırmalar yapılmaktadır. Bilimin ve teknolojinin hızına ulaşmak ve bu gelişmeleri kullanmak isteyen toplumlar da kendilerini geliştirme çabası içine girmektedirler. Bilim ve teknolojiye meydana gelen bu gelişmeler toplumları etkileyerek bu değişim içine girmeye zorlamaktadır. Bu gelişim, ülkeleri yetiştirecekleri nitelikli insan modelini belirleyen eğitim politikalarına yönlendirmektedir. Günümüzde eğitim sürecinden geçen insanların çevrelerinde hızla oluşan değişimlere uyum sağlamaları beklenmektedir. Toplumların diğer toplumlarla aynı seviyede kalması veya onları birçok alanda geçip ilerlemesi ise bilgedeki ve dolayısıyla da teknolojiye, gelişmeyi ve yenileşmeyi yakalaması ile mümkün olabilir. Bu ise ancak iyi bir eğitim almış bireylerle sağlanabilir (Taşdemir, 2012: 138).

Bilim ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte eğitim uygulamalarında farklılaşmalar yaşanmış ve davranışçılık kuramından yapılandırmacılık kuramına geçiş yaşanmıştır. Yapılandırmacılığın gelişimine ve ana düşüncelerine bakıldığında, öğrenme-öğretme süreçlerinde köklü değişikliklere gidilmesi gerektiğini söylemektedir (Açıkgöz Ün, 2003: 67). Bütün bu sebeplerden dolayı Milli Eğitim Bakanlığı, Ağustos 2004 tarihli Tebliğler Dergisinde yayımlanan ve 2004–2005 eğitim-öğretim yılında ilköğretim programlarında köklü bir değişikliğe giderek 2004 yılındaki pilot uygulamaların ardından yapılandırmacılık temelli yeni ilköğretim programını 2005–2006 eğitim öğretim yılında tüm ülkede uygulamaya koymuştur. İlköğretim okullarının 1. ve 2. kademesinde okutulan tüm ders programları, hedef ve kazanımlar, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve programın

felsefesi yenilerek programın çağın gerekleri ve bireyin ihtiyaçları ile örtüşmesi için değiştirilmiştir (Kartallıoğlu, 2005: 10).

Türk Eğitim Sistemi, yapı olarak incelendiğinde; birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okullarının, örgün eğitimin ilköğretim kademesinde yer aldığı görülmektedir. Kırsal yerleşimlerde ilköğretim hizmeti vermek amacıyla, birleştirilmiş sınıflı okul modeli geliştirilmiştir. Çoğu ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de uygulanan bu sistem; bazı yerleşim yerlerinde öğrenci sayısının az oluşundan, öğretmen ve derslik sayısının ihtiyaca cevap veremeyişinden, az mevcutlu yerlere müstakil sınıf açmanın ekonomik olmayışından birden fazla sınıfın birleştirilerek bir öğretmen tarafından okutulması zorunluluğu doğmuştur. 21. yüzyılda birleştirilmiş sınıfların neden hala bir zorunluluk olduğu, ülkemizin fiziki yapısı kırsal yerleşim alanlarının 1970' lere kadar şehir nüfusundan fazla olması bu uygulamayı zorunlu kılmıştır ve şimdiki yıllarda da nüfusu az olan yerleşim yerlerinde öğrenci sayısının azlığı, az mevcutlu sınıflara birden fazla öğretmen verilmesinin güçlüğü nedeniyle, birden fazla sınıfın birleştirilerek bir grup halinde, bir öğretmen yönetiminde okutulması zorunluluğunu doğurmuş ve birleştirilmiş sınıf uygulaması ekonomiklik açısından düşünülmüş bir önlem sonucu ortaya çıkmıştır şeklinde açıklanabilir (Köklü, 2000: 31).Türkiye'nin sosyal, ekonomik ve coğrafi koşulları birleştirilmiş sınıflar uygulamasını zorunlu kılmaktadır ve bu nedenle Türkiye'nin tüm illerinde birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılan okullar mevcut olup, AB ülkelerinin de hemen hepsinde; ABD, Japonya ve Kanada gibi pek çok ülkede de birleştirilmiş sınıflar uygulaması yapılmaktadır" diye belirtmiştir (Doğan, 2000: 9).

Birleştirilmiş sınıflarda farklı gelişim özelliklerine sahip çocuklar aynı ortamda bulunmaktadır. Mesela 5 sınıfın bir arada okutulduğu düşünüldüğünde, 7 ile 12 yaşındaki iki çocuğunda aynı ortamda ders işledikleri görülecektir. Bu durum öğrencileri her yönden etkileyebilir. Öğretmen açısından düşünüldüğünde ise birden çok programı, müstakil sınıf okutan bir öğretmenle aynı sürede bitirme şansı pek de mümkün görünmemektedir. Dolayısıyla öğretim programının öngördüğü davranış değişikliklerinin oluşturulması zorlaşabilecektir (Rohop, 1950: 54).

İlköğretim okullarının 1. kademesinde yer alan birleştirilmiş sınıflar ile normal sınıflarda uygulanması beklenen program aynıdır. Ama bu sınıfların, yapı yönünden incelendiğinde müstakil sınıflarla aynı şartlara sahip olmadığı görülebilir. Yapılandırmacılık temelli yeni ilköğretim programı, şehirlerde müstakil sınıflara uygulanmaya çalışılırken, birleştirilmiş sınıflarda aynı ders saatinde birden fazla sınıfa

uygulanmaktadır. Birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okulları; yapısı, programın uygulanması, idari işleri ve öğretim farkı gibi özellikleriyle şehirdeki okullardan ayrılmaktadır. Bu gibi özellikler birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin işini sınıf yönetimi ve planlama açısından biraz daha zorlaştırmaktadır (Abay, 2007: 12).

Bireyin en temel haklarından olan eğitim hakkının tüm ülke genelinde her birey tarafından eşit olarak alınması gerekir. Ama birleştirilmiş sınıflarda eğitim gören birey bağımsız sınıfta eğitim gören bir birey ile aynı şartlara sahip olmadığı görülmektedir. Birleştirilmiş sınıflarda okuyan öğrenciler, bilgiye ulaşma kolaylığı bakımından şehir merkezlerinde okuyan öğrencilere göre şansız bir durumdadır. Ve yeni programın hazırlanırken birleştirilmiş sınıfların, durumunun, ortamının, öğretim tekniğinin tam olarak göz önünde bulundurulmadığını anlayabiliyoruz. Şehirlerdeki müstakil sınıflara göre hazırlanan programın; birleştirilmiş sınıflı köy ilköğretim okullarının yeterliliklerini dikkate almadığını, köy şartlarında eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmeye çalışan öğretmenlerin ilgi ve ihtiyaçlarına cevap veremeyeceğini söyleyebiliriz. Birleştirilmiş sınıf uygulamasının bağımsız sınıf uygulamasına göre bazı sınırlılıkları vardır; Birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okullarının başta araç gereç ve eğitim teknolojilerinin yetersizliği olmak üzere, maddi olanaksızlıklar, programın köyün ihtiyaçlarına cevap vermemesi, programdaki hedeflere ulaşmada zaman yetersizliği, ailelerin tutumu, okul- aile işbirliği, idari işler ve birleştirilmiş sınıfta görevli öğretmenlerin hizmet içi ve rehberlik sorunları; yapılandırmacı yaklaşıma dayalı yeni ilköğretim programının öngördüğü bazı ilkeleri, gerçekleştirmede sıkıntılara yol açmaktadır (Sınmaz, 2009: 11-13).

Yurdumuzun köy ilköğretim okullarında; öğrenci sayısının azlığı, derslik sayısının yetersizliğinden dolayı birden fazla sınıf birleştirilerek bir öğretmen tarafından öğretim yapılmaktadır. Bu durum sonucunda eğitimin niteliğinde ciddi eksiklikler meydana gelebilir. Bireylerin nitelikli bir eğitim alabilmeleri için bulunduğu ortama uygun öğretim programlarının geliştirilmesi, uygun eğitim ortamlarının oluşturulması gerekir (Sınmaz, 2009: 13).

Köydeki ilköğretim okullarına baktığımızda birçok yönden eksiklikler göze çarpmaktadır. Bu yönden birleştirilmiş sınıf uygulaması yeni ilköğretim programının uygulanması açısından birtakım sorunları da beraberinde getirmektedir. Hazırlanan eğitim programlarının uygulanmasından öğretmen sorumludur. Yetersizliklerden veya uygulamadan doğan sorunları yaşayan, bunun sonucunda da yanlışlıkları, eksiklikleri en iyi gören durumundadır. Bu nedenle, yenilenen ilköğretim programının birleştirilmiş

sınıflarda uygulanabilirliğinin öğretmenlere sorulmuş olması da araştırmamızın önemini artırmaktadır.

2.3.1. Eğitim-Öğretimde Plan ve Gerekliği

Eğitim-öğretimin verimli olabilmesinin, olmazsa olmaz, gereklerinden biri planlamadır. Planlama, belirlenmiş amaçları gerçekleştirme etkinliklerine geçmeden önce düşünmeyi gerektiren zihinsel bir süreçtir. Eğitimde genel anlamda planlama, eğitim-öğretim etkinliklerinin rasyonel ve düzenli bir şekilde nasıl yürütüleceğinin belirlenmesidir. Öğretim terimi olarak plan, yasalarda ve programlarda belirtilen eğitim hedeflerine (amaçlarına) ulaşmak için, hangi öğretim etkinliklerinin seçileceğini, bunların öğrencilere niçin ve nasıl kazandırılacağını, sonucun nasıl değerlendirileceğini önceden düşünüp kağıda aktarmaktır (Köklü, 2000: 78).

Öğretim planları; eğitim, öğretim ve öğrenme ilkeleri ile konuya en elverişli öğretim yöntemine uygun olmalıdır. Öğrencinin her an bir düzeyden diğerine geçişini sağlayacak biçimde hazırlanmalıdır. Öğretimde asıl olan, öğrenciye, bilgiye ulaşmanın yolunu öğretmektir. Plan buna göre hazırlanmalıdır. Çünkü öğrenecek olan öğrencidir. Eğitim-öğretim ve yönetimde belirlenen amaçlara ulaşmak ve verimin artırılmasını sağlamak için eğitimde planlama kaçınılmaz bir zarurettir. Planlama sayesinde öğretmen ve öğrenciler zamanlarını gereksiz yere harcamamış olurlar. Öğretimin planlanması başarının anahtarıdır. İyi planlama derslerde hoş bir havanın doğmasında, tutarsız ve faydasız faaliyetler yerine amaçlı faaliyetlerin yer almasına ve öğretmenin kendine güvenmesine yardım eder. İyi planlama doyurucu bir öğretimle sonuçlanabilir (Taşdemir, 2000: 109). Öğretmenler planlı çalışma konusunda aşağıdaki ilkeleri göz önünde bulundurmalıdır:

1. Plan katı ve şekilci olmamalı,
2. Öğretmen ve öğrencilere serbestlik vermeli,
3. Planlar, programa uygun hazırlanmalı,
4. Planlar, özlü ve uygulamaya dönük olmalı,
5. Planda yer alan konu ve faaliyetlere yeterli süre ayrılmalı,
6. Planda eşitli kaynak, materyal, araç-gereç ve malzemeler yer almalı,
7. Planda hayati konulara öncelik verilmeli,

8. Planın girişinde günlük olaylar yer almalı,
9. Plan fırsat öğretime imkan vermeli,
10. Plan öğrencinin seviyesini esas almalı,
11. Planda yakın evrenin, okulun ve sınıfın şartları gözetilmelidir (Köklü, 2000: 77).

Planlamadaki gelişmeler, ders verme tekniğinde meydana gelen önemli değişikliklerin sonucudur. Ders, öğretim ünitelerinden doğmuştur ve çocukların tek başlarına çözemedikleri problemleri çözmek için birlikte çalışan kümelerin etkinliğidir. Bu anlayışa göre, öğretmen bir rehberdir. Ünite ve konu işlenirken, çocukların yapabileceği alışmalar ana hatlarıyla tespit edilmelidir. Planlar, katı ve şekilci olmaktan çok, az ayrıntılı ve daha yararlı nitelikte olmalı, öğretmenin çalışmalarını desteklememeli, ona serbestlik ve güven vermelidir (İlkokul Programı, 1968: 27).

Türkiye’de bu uygulamayı zorunlu kılan üç temel neden vardır. Bunlar birleştirilmiş sınıflı okullarda şube başına düşen öğrenci sayısının azlığı, öğretmen sayısının azlığı ve köy ilköğretim okullarındaki derslik sayısının yetersizliğidir. Türkiye de 11.348 birleştirilmiş sınıflı okulun 3.987’ sinin tek öğretmenli olması, öğrenci sayısının azlığının en önemli neden olduğunu göstermektedir (Çalışkan Dedeoğlu ve diğerleri, 2010: 36).

Birleştirilmiş sınıf uygulamasının nedenleri; öğretmen ve okul ihtiyacı, öğrenci mevcudunun azlığı, doğal şartları, ulaşım, göç, kaynak ve alt yapı yetersizliğidir (Tekışık, 1989: 32; Doğan, 2000: 45). Birleştirilmiş sınıf uygulamasının diğer bir nedeni de, öğretmen yetersizliğidir. Tek derslikli bir okul için 40 öğrenciye kadar bir öğretmen kadrosu, öğrenci sayısı 41’ i aşıyorsa iki öğretmen kadrosu verilmektedir (Doğan, 2000: 45).

1951 yılında köy okullarını incelemek ve çözüm önerileri bulmak amacıyla çağrılan Wofford çalışmaları sonunda sunduğu raporda “sınıf sistemi” yerine “grup sistemini” önermiştir. Bu sistemin amacı 1. 2. 3. sınıfları bir, 4. 5. sınıfları da ayrı bir grup altında birleştirerek, her grup içinde her yıl, birbirine eşit güçlükte öğretim programları uygulamaktır (Binbaşoğlu, 1999: 2). Kırsal alanda yaşayan halk, çocuklarının aileleri yanında ve yaşadıkları yerlerde okumasını arzu etmektedir. Yatılı ve pansiyonlu okullar yerine birleştirilmiş sınıflı okulları tercih etmektedirler. Bu nedenle kırsal alanda yaşayan

zorunlu eğitim çağındaki çocukların eğitim ihtiyacını karşılamak için birleştirilmiş sınıflı okullar açılmıştır.

2.3.2. Eğitim-Öğretimde Planın Yararları

Farklı yaş seviyelerinin bir arada eğitim aldıkları bu sınıflarda, öğrenciler, sosyal gelişim ve bireysel öğrenme becerileri alanlarında bağımsız sınıflardaki öğrencilere nispeten kendilerini daha fazla geliştirme imkânı bulabilirken, birleştirilmiş sınıfların ekonomik ve fiziksel koşulları ise bu sınıfları tercih edilmeyen sınıflar haline getirmiştir. Birleştirilmiş sınıflardaki öğrencilerin sorun çözme, birlikte çalışma, grup yöneticiliği ve gruba dahil olma becerileri gelişmekte olduğu görülmektedir.

Türkiye’de de birleştirilmiş sınıf uygulaması bir mecburiyet ve eğitim sistemimizin aksayan bir yönü olarak görülmektedir. Öğretmen, yönetici ve aileler birleştirilmiş sınıf uygulamasının, öğrencilerin başarılarını olumsuz etkilediğini düşünmektedirler. Ancak, 11 ülkede birleştirilmiş sınıflar hakkında yapılan bir araştırmayı nitel olarak incelemiş ve birleştirilmiş sınıflarda okuyan öğrencilerin, akademik performanslarının, sosyal ilişkilerinin ya da davranışlarının olumsuz yönde etkilenmediği sonucuna ulaşmıştır (Miller, 1991: 18).

Eğitim-öğretimin amaçlarına ulaşması için planlama yapmanın birçok yararı vardır. Bunlardan bazıları şunlardır:

1. Neyin, niçin, nerede ve nasıl yapılacağını düşünülmesini sağlayarak verimi artırır.
2. Amaçları gerçekleştirici etkinliklerin ne zaman ve ne kadar sürede yapılacağını göstereceğinden, öğretmenin ve öğrencilerin zamanı iyi kullanılmasını sağlar. Ayrıca ünitelerin ve ders programlarının zamanında tamamlanmasını sağlar.
3. Etkinlikleri süresince kullanılacak araç-gereçlerin; yararlanılacak kaynakların; uygulanacak yöntem ve tekniklerin önceden belirlenmesini sağlayacak etkinliğini artırır.
4. Öğrencilerin ilgi, yetenek ve kapasitelerinin dikkate alınmasını sağlar.
5. Davranışların kazandırılmasında rastlantıyı en aza indirir veya ortadan kaldırır.
6. Değerlendirmenin daha objektif (nesnel) olmasını sağlar.
7. Disiplinli çalışma alışkanlığı kazandırarak dağınıklığı önler.
8. Hedefe en kısa ve en ekonomik yoldan ulaşılmasını sağlar.

9. Eğitimde belirlenen hedeflere ulaşmak esas olduğuna ve varılmak istenen düzey önceden belirlendiğine göre, plansız alışma eğitimi hedefinden uzaklaştırır. Planlama ise, eğitimin hedeflerinden uzaklaşmamasını sağlar (Köklü, 2000: 76).

2.3.3. Birleştirilmiş Sınıflarda Yapılan Planlar

Birleştirilmiş sınıflarda sürdürülecek olan eğitim-öğretim hizmetlerinin verimli olması, bir dereceye kadar okul çalışanlarının planlı ve sistemli olmalarına bağlıdır. Birleştirilmiş sınıflı okullardaki tüm okul hizmetleri planlanarak yürütülür. Hazırlanan planlar, hem şekil hem de içerik olarak, okuldan okula, kişiden kişiye farklılık göstermektedir. Birleştirilmiş sınıflarda standart bir plan örneği yoktur. Birleştirilmiş sınıflarda yapılan planların temel dayanağı, İlköğretim Programıdır. Programlı eğitim-öğretim hizmetlerinin daha etkin ve verimli olması iyi bir plana bağlıdır. Programın hayata geçirilmesi planlarla mümkün olmaktadır. Plan, programın hayata geçirilmesi için bir araçtır (Doğan, 2000: 139).

Birleştirilmiş sınıflarda plan daha da önem taşımaktadır. Çünkü öğretmenin karşısında birden fazla sınıf bulunmaktadır. Birleştirilmiş sınıflı köy okullarında görev yapan öğretmenler; çevre, okul, öğrenci ve konunun özelliklerini dikkate alarak, öğretim faaliyetlerini ayrıntılı bir biçimde planlamalıdır.

Birleştirilmiş sınıflarda derslerin planlanmasında ve derslerin öğretiminin gerçekleştirilmesindeki temel mantık, normal sınıflarla yapılan öğretim yaklaşımının aynısıdır. Normal sınıflarla yapılan öğretimin başarısını etkileyen unsurlar ne ise, birleştirilmiş sınıflarla öğretimde de genel olarak aynı unsurlar etkili olmaktadır. Her iki durumda da niteliği oluşturması bakımından öğretmenin öğretimi ayrıntılı olarak planlaması ve bunu gerçekleştirmedeki başarısı yatmaktadır.

Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmen, sınıfın oluşturma biçimine göre Türkçe ve Matematik dersleri her türlü birleştirilmelerde zorunlu olmak üzere, gerekirse Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi derslerinde de sınıfını iki gruba ayıracak biçimde öğretimini planlar. Bu ayırma işlemi ayrı gruplar şeklinde organize edilmiş öğrencilerin kendi grupları içerisinde öğrenmelerine olanak tanırken, öğretmen açısından hiçbir öğrenci grubunu göz ardı edeceği anlamını taşımaz. Birleştirilmiş sınıflarda öğretmenin, öğretmenli (ödevsiz) ve öğretmensiz (ödevli) geçecek ders saatlerini ayrı ayrı planlamalıdır (M.E.B., 2005a).

Birleştirilmiş sınıflı okulların imkanları kısıtlı olduğu için, birleştirilmiş sınıf öğretmenleri planlama yaparken, okul ve çevre olanaklarını göz önünde bulundurmalıdır. Öğretme-öğrenme etkinliklerini planlarken, hangi araç-gereç ve materyalleri kullanacağını, hangi yöntem ve tekniklerden yararlanacağını belirlemeli ve bu hususlara planda yer vermelidir. Bunun yanı sıra, okul ve çevre şartlarına uymayan, gerçekleştirmesi olanaksız etkinliklere planda yer vermemelidir. Bunların yerine öğrencilerin ilgi, istek ve ihtiyaçlarına cevap veren, çocuğun yakın çevresi ile ilgili, güncel ve gerekli etkinliklere yer vermelidir.

İlköğretim Programının çerçeve niteliğinde olması, öğretmenlere uygulama avantajı sağlamaktadır. Her öğretmen çalıştığı bölgenin, iklimin, yerleşim yerinin, okulun, halkın ve öğrencilerin düzeylerini dikkate alarak plan yapar. Plan, programın özel şartlara uyarlanmış şeklidir. İlköğretim Programı, birleştirilmiş sınıfların özel şartlarına uyumlu hale getirilerek planlanır. Standart plan yoktur. Türkiye genelindeki okullarda uygulama birlikteliği programla sağlanır. Planlar, özel şartlara göre ayarlanır. İşin önemini kavramış öğretmenler, programın esneklik özelliğini iyi kullanır. Öğretmen, İlköğretim Programını öğrenci-okul-öğretmen-çevre-yöre-iklim değişkenleri açısından irdelemeli ve mahalli şartlara cevap verecek şekilde plan yapmalıdır (Doğan, 2000: 141). 25 Mayıs 1981 gün ve 3817 sayılı Bakanlık onayı ile yürürlüğe giren ve 22 Haziran 1981 ve 2089 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan Eğitim-öğretim çalışmalarının Planlı Yürütülmesine İlişkin Yönerge ile ek ve değişiklikleri yürürlükten kaldırılmış; bununla birlikte yeni yönerge 2003-2004 öğretim yılında yürürlüğe girmiştir. Bu yönergenin 9. maddesinde, eğitim-öğretim çalışmalarında hazırlanması gereken planlar şu şekilde açıklanmıştır:

- * Ünitelendirilmiş Yıllık Plan
- * Ders Planı

2.4. Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretme-Öğrenme Süreci

Hedeflere ulaşmak için gerçekleştirilmesi gereken öğrenme-öğretme süreçlerine ilişkin tüm değişkenler bu ögede yer alır (Oktaylar, 2007: 432). Eğitim durumları, program geliştirme çalışmalarının süreç boyutunu oluşturmaktadır. Öğrencilere istenilen davranışların kazandırılmasını sağlayan öğrenme yaşantılarının düzenlenmesi bu aşamada ele alınmaktadır (Demirel, 2007: 135).

Temele alınan yapılandırmacı öğretim yaklaşımına göre programlarda, öğrenme öğretme sürecinde yapılacak çalışmalar esnasında ön bilgilerin harekete geçirilmesi, yeni

bilgilerin anlaşılması, bilginin yapılandırılması, bilginin uygulanması ve bilginin değerlendirilmesi aşamaları izlenmesi gerekliliği üzerinde durulmuştur (MEB, 2005b: 159).

Programların süreç boyutunda, yapılandırmacı eğitim ortamlarında işe koşulan çoklu zekâ kuramı, işbirliğine dayalı öğrenme, proje tabanlı öğrenme, probleme dayalı öğrenme gibi birçok yaklaşımın yer aldığı görülmektedir. Programda, öğrenme-öğretme sürecine ilişkin olarak; etkinlik örnekleri ve ölçme değerlendirme süreçleri geniş bir şekilde açıklanmıştır. Tüm derslerin öğretim programında yer alan etkinliklerin sadece örnek olarak verildiği belirtilerek öğretmenlere bu etkinlikleri aynen kullanabilme veya değişiklikler yapabilme esnekliği sunulmaktadır. Ancak, etkinliklerin düzenlenirken öğrenme-öğretme süreci esnasında öğrencinin aktif olarak yer alabileceği şekilde düzenlenmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Çocuğun yakın çevresi içerisinde yaşanan sorunlar, hayat biçimi, ekonomik etkinlikler, coğrafi faktörler öğrenme için temel içeriktir. Çocuğun bulunduğu yer, öğrenme açısından en ideal ortamı oluşturur. Bu nedenle programlar, öğrenilecekleri belirtmekle beraber, nasıl öğrenileceği konusunda alternatifler ve esneklikler sunar. Bu sayede okul düzeyinde öğretmenler ve okul idaresi gerekli değişiklikleri yaparak okul öğrenme ortamını düzenlerler (M.E.B., 2004: 17).

Yapılandırmacı yaklaşımda öğretim yöntem ve tekniklerinin süreç içinde önemli bir yeri vardır. Öğrenme ortamının zengin olması ve etkinliklerin amacına ulaşabilmesi, öğretim yöntem ve tekniklerin yerinde ve amacına uygun kullanılması ile sağlanabilir (Tekin vd., 2006: 6). Programlarda, öğrencilerin konuları, arkadaşları ile tartışarak, onlardan gelen dönütleri alarak daha iyi öğrenmelerine olanak sağlanacağı belirtilmiş; işbirlikçi çalışmanın, öğrencilere diğer öğrencilerin bakış açılarını, farklı yorumlarını görme ve tanıma sansı vereceği vurgulanmıştır. Ayrıca okulun sadece dört duvardan ibaret olmadığı, çevredeki tüm imkânların zorlanarak öğrencilerin konuyu en iyi, en eğlenceli şekilde öğrenebilecekleri ortamlara götürülmeleri gerektiği de belirtilmiştir. Öğrenmeyi zenginleştirmek için öğrencilerin ders kitabı dışındaki kaynaklara yönlendirilmesi istenmiştir. Programlar, öğrencilerin akademik, sosyal ve bireysel gelişimlerini desteklemek amacıyla, okullarında ve buldukları yörede çeşitli sosyal hizmetler sunması için fırsatlar oluşturulması gerekliliğini de benimsemiştir.

2.4.1. Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretmenli Dersler

Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğretmenin kendisinin yönettiği derslere “öğretmenli dersler” denir (M.E.B., 2005a: 25). Bu derslerde öğretmen, öğrencilere diğer gruptan daha fazla zaman ayırmaktadır. Öğretmen birlikte bulunduğu öğrencilerle ders yaparken, aynı zamanda kendi kendine çalışan grubun çalışmalarını da kontrol etmek zorundadır. Öğretmenli derslerde ele alınacak konular, öğrencilerin kendi başlarına ve kendi çabalarıyla öğrenemeyecekleri derecedeki ağır, karmaşık, zor ve ilk defa karşılaştıkları konulardır. Öğrencilerin hayatı için çok önemli ve öncelikli olan konular öğretmenli derslere bırakılmalıdır. Öğrencilerin düzeyini aşan ve onların öğrenmekte zorluk çekecekleri konular, öğretmenli derslerde ele alınarak işlenmelidir (Doğan, 2000: 183). Öğretmenli derslerin öğretmensiz geçen ders saatleriyle bir bütünlük oluşturması beklenir. Öğretmen aynı dersin öğretmenli ve ödevli saatleri arasında bir denge kurmalıdır. Bu amaçla öğretmenli ders saatlerinde, öğrencilerin kendi kendine çalışma yapacakları saatlerdeki ödev ve çalışmalarına açıklık getirir. Öğretmenli saatlerde daha çok öğrencilerin kendi kendine çalışma sonunda öğrenemeyecekleri konular üzerinde durmalıdır. Ödevli saatlerde de öğrencilerin kendi kendilerine çalışma yoluyla öğrenebilecekleri etkinliklere yer vermelidir. Böylece, ödevli dersler yalnızca öğrenilenlerin tekrar edildiği dersler olmaktan kurtarılmış olur (Köklü, 2000: 185). Birleştirilmiş sınıflarda çalışan öğretmenler kendi yönettikleri derslerde şu hususlara dikkat etmelidirler:

1. Dersi kendisi ele alıp bitirmenin yanı sıra, öğrencilerin konuyu işlemeleri, ders etkinliklerine aktif olarak katılmaları için gereken araç, gereç ve şartlar hazırlanmalı, derste öğretmenden çok öğrencilerin kendi kendine çalışmaları ve öğrenmeleri amaçlanmalıdır. Öğretmen, öğrencilere çalışmalarında yol gösterip rehberlik etmelidir.

2. Öğretmenli dersler öğrencileri kendi kendilerine çalışmaya hazırlar nitelikte olmalıdır. Öğrenciler, ödevli derslerin idaresi kısmında belirtilen kendi kendine çalışmada gerekli beceri ve alışkanlıkları kazanmalıdır.

3. Öğretmen bir konuyu, birkaç sınıfla ortak olarak işlediği takdirde, sınıf düzeylerini dikkate alarak; konu üzerinde her sınıfın seviyesine göre çalışmalıdır. Hayat Bilgisi dersinde konu sınıfın durumuna göre genel olarak işlendikten sonra ileri sınıf öğrencilerinin dikkati konunun başka noktalarına çekilerek genişletilmelidir.

4. İfade ve beceri derslerinde birleşmeyen konular bulunduğu takdirde, öğretmen dersin bir kısmında bir sınıf konusunu; diğer kısmında da öteki sınıfın konusunu işlemelidir.

5. Bu derslere programda üst üste iki saat ayrılması durumunda; iki sınıfın konusu birleşmiyorsa bir ders saatinde bir sınıfın, diğer ders saatinde de öteki sınıfın konusu işlenir (MEB, 2005a: 26).

2.4.2. Birleştirilmiş Sınıflarda Ödevli Dersler

Birleştirilmiş sınıflarda öğretmenin daha az aktif olarak öğrencilerle ilgilendiği dersler “öğretmensiz dersler” dir. Bu derslere, “ödevli dersler” veya “kendi kendine çalışma dersleri” de denilmektedir (Köklü, 2000: 185). Birleştirilmiş sınıflarda öğretimde asıl başarı öğretmensiz geçen derslerde, öğrencilerin kendi kendilerine yaptıkları çalışmaların verimliliğine bağlıdır. Kendi kendine çalışma yapacak sınıfta çalışmanın rastlantıya bırakılmaması için, öğrencilerin hangi etkinliklerde bulunacakları önceden belirlenerek, öğrencilere duyurulur.

Ödevli derslerden beklenen verimin alınması için, öğrencilerin ödevli ders konusunda belli oranda ön hazırlığının yapılmış olması gerekir. Ödevli derslerde öğrencilerin daha etkin katılımlarını sağlamak, onların seviyesine uygun olan, tek başlarına çalışarak öğrenebilecekleri konular öncelikle ele alınır. (Doğan, 2000: 184).

Ödevli dersler iki bakımdan önem taşımaktadır:

a) Ödevli dersler, günlük öğrenme süresinin yarısını oluşturur. Birleştirilmiş sınıflarda öğretmenin başarısı ve öğrencilerin yetiştirilmesi, ödevli derslerin iyi sevk ve idare edilmesine ve değerlendirilmesine bağlıdır.

b) Ödevli dersler öğrencilerin kendi kendilerine çalışmasına, öğrenmesine ve yetişmesine imkan sağlar: Eğitimde kendi kendine yetiştirme ve çalışma gayesinin gerçekleşmesine hizmet eder (M.E.B., 2005a). Ödevli dersler işlenirken aşağıdaki esaslar öğretmen tarafından dikkate alınmalıdır:

1. Ödevli derslerde öğrencilere verilecek ödevler, öğretmenin planında yer almalıdır.

2. Öğrencilerin kendi kendine çalışırken, nasıl çalışacakları, ne yapacakları, kullanacakları araç ve gereçler öğretmen tarafından önce tespit edilip, günlük planda belirtilmelidir.

3. Ödevli derslerde öğrencilerin kendi kendine çalışırken faydalanacakları ders, yardımcı ve kaynak kitaplar el altında ve sınıf kitaplığında bulundurulmalı, öğretmen derslerini hazırlayıp planını yaparken bu kitapları incelemeli, yararlanılacak kısımların sayfa numaralarını tespit ederek öğrencilerine bildirmelidir.

4. Öğretmen günlük çalışmaları planlarken ödevli derslerde kendi kendine çalışacak öğrencilerin yapacağı işleri onlarla birlikte planlamalı, ihtiyaçları en iyi şekilde karşılamalı, nasıl çalışacakları öğretmen tarafından iyice açıklanmalıdır. 5. Ödevli derslerde öğrencilere verilen ödevlerin amacı, onları meşgul edip susturmak olmadığı, kendi kendilerine çalışıp bir şeyler öğrenmek ve beceriler kazanmak olduğu öğrencilere anlatılmalı, ele alınacak etkinlikler, büyük ve küçük bütün çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını karşılamalıdır.

6. Öğrenciler kendi kendine çalışmaya hazırlanmalı ve bu konuda gerekli çalışma alışkanlıkları kazandırılmalıdır.

7. 1. ve 2. sınıfların ödevli çalışmaları yarım saatten fazla sürmemeli veya bıkkınlık duymaya başladığı zaman değişik çalışmalara gidilmelidir.

8. Öğrencilerin kendi kendilerine yaptığı çalışmalar, öğretmen tarafından çalışma sırasında zaman zaman denetlenmeli, işe yöneltmede rehberlik edilmeli, dersin sonunda veya bir sonraki derste kontrol edilerek, öğrencilerle birlikte değerlendirilmelidir (M.E.B., 2005a).

2.5. Birleştirilmiş Sınıfların Yönetimi

2.5.1. Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenlerinin Okul Yönetimi Konusundaki Mesleki İhtiyaçları

Birleştirilmiş sınıf öğretmeni aynı zamanda çalışmış olduğu okulun yöneticisidir. Bundan dolayı da öğretmenliğinin yanında okul yönetimi konusunda da becerilerinin olması gerekir. Okullarımızda eğitimin aksatılmadan sürdürülebilmesi için fiziki ve donanımsal olarak hazır bulunması gerekir. Okulun ihtiyacı olan masa, sıra, yazı tahtası, tebeşir, çeşitli eğitim araç ve gereçleri vb. sağlanmalıdır. Bununla birlikte okulun temizlik, ısınma vb. ihtiyaçlarının giderilmesi için gerekli yerlerle yazışmalar yapabilme, yöresel imkânları okul ihtiyaçlarını karşılama noktasında seferber edebilmelidir. Kısacası okulun çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak için ekstra bir çaba sarf etmesi gerekmektedir (Sağ ve diğ., 2009: 56).

Bunun dışında okulun milli eğitim müdürlüğü ile yazışmaları, okul demirbaş listelerinin hazırlanması, ders programlarının yapılması da yönetsel bir gereklilik olarak birleştirilmiş sınıf öğretmeninin yine yapması gereken yönetsel işlemlerdir. Birleştirilmiş sınıf öğretmenleri hizmet içi eğitimlere katılarak yönetim konusundaki ihtiyaç duyduğu eğitimleri alarak uygulayabilirler.

2.5.2. Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenlerinin Program Okur Yazarlığı Konusundaki Mesleki İhtiyaçları

Birleştirilmiş sınıf öğretmeni diğer müstakil sınıf öğretmenlerinin de gibi programları bilmeleri gerekmektedir. Bunun için Milli Eğitim Bakanlığı' nın açmış olduğu hizmet içi eğitim çalışmalarına katılması gerekmektedir. Bu eğitimler sunucunda elde etmiş olduğu kazanımlarını programları inceleme, değerlendirme ve gerçekleştirme noktasında kullanabilirler (Özben, 1997: 42).

2.5.3. Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenlerinin Öğretim ve Değerlendirme Konusundaki Mesleki İhtiyaçları

Birleştirilmiş sınıf öğretmenleri müstakil sınıf öğretmenlerinin kullanmış olduğu değerlendirmelere ek olarak grup değerlendirmesi, öğrencilerini okul içinde ve okul dışında da gözlemlemesi gerekmektedir. Öğretmenin sağlıklı bir değerlendirme yapabilmesi için değerlendirme esaslarını bilmesi gerekmektedir. Değerlendirme esaslarını bilmeyen bir öğretmen doğru bir değerlendirme yapamaz ve öğrencilerin gelişimlerini doğru yorumlayamaz (Sağ ve diğ., 2009: 56).

Değerlendirme noktasında eksikleri olan birleştirilmiş sınıf öğretmeni kendisini geliştirmeli, Millî Eğitim Bakanlığı'nın açmış olduğu ilgili kurslara katılarak değerlendirme konusunda eğitimini tamamlamalıdır.

İyi bir değerlendirme yeteneğine sahip olan birleştirilmiş sınıf öğretmeni doğru bir değerlendirme sonucunda öğrencilerin kendilerine uygun olan üst öğretim okullarına yönlendirilmelerine gerekli olan desteği sağlamış olacaktır.

2.6. Türkiye’de ve Dünya’da Birleştirilmiş Sınıf Uygulamaları

Birleştirilmiş sınıf uygulaması 1850’lerden itibaren, Amerika Kıtası’nın kuzeyi ve Avrupa’da ilkokullarda yaygın olarak uygulanan model olmuştur. Sanayi devrimi ve şehirleşme ile birlikte bu sistem, yerini aynı yaş ve seviyeleri içeren müstakil sınıf sistemine bırakmıştır. 1960’ların sonlarında, eğitime önem vermeye başlanması ve eğitim kaynaklarının artmasıyla birlikte, birleştirilmiş sınıf uygulaması yerini müstakil sınıfların olduğu okul yapısına bırakmaya başlamıştır. Ancak 1980’lerden itibaren bu anlayış tersine bir dönüşle birleştirilmiş sınıf uygulaması dünyanın birçok bölgesinde tekrar işler hale gelmiştir (Bayar, 2009). Bugün Avrupa Birliği ülkelerinin hemen hepsinde, ABD’de, Japonya ve Kanada gibi birçok ülkede de birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılmaktadır (Aydemir, 2016).

Birleştirilmiş sınıf eğitimi, özellikle Avrupa ülkelerinde yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Örneğin, Hollanda’da, öğretmenlerin yarıdan fazlası birleştirilmiş sınıflarda öğretim yapmaktadır. İskoçya’da okulların yaklaşık üçte biri, Norveç ve İrlanda’da yarıya yakını, Yunanistan’da üçte biri, Çek Cumhuriyeti’nde üçte birinden fazlası birleştirilmiş sınıflıdır. Yine Avusturya’da okulların dörtte biri bir, iki ya da üç sınıflı okullardan oluşmaktadır. Bunun yanı sıra, Almanya, İsviçre ve İsveç’te birleştirilmiş sınıflı okullar çok az düzeyde olsa da vardır. (Mulyran-Kyne, 2005). Diğer yandan Amerika Birleşik Devletleri’nde de az bir oranda olsa da birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılmaktadır (Dursun,2006).

Ülkemizde birleştirilmiş sınıf eğitiminin temelleri Osmanlı Devleti döneminde atılmış ve günümüze kadar devam eden bir süreçtir. Ülkemizde Tanzimat döneminde yenileşme hareketleriyle eğitimin önemi anlaşılmaya başlamıştır. Ülkemizde okullaşma ilkokul düzeyinde Büyük Millet Meclisi’nin kurulmasıyla önem kazanmıştır. Harf inkılabıyla birlikte de Millet Mektepleri kurularak yaygınlaşmaya başladığı görülmektedir.

1930 yılında Köy Mektepleri Müfredat Programı yürürlüğe girerek kullanılmaya başlanmıştır. Köy Mektepleri Müfredat Programında, 1-2-3 öğretmenin bulunduğu köy okullarında (Bu tarihte köy okullarında öğretim süresi üç yıldır) derslerin nasıl işleneceği ile ilgili esaslar belirtilerek, yine programda örnek haftalık ders çizelgelerine yer verilmiştir (Şahin, 2007: 3).

1926 yılında yürürlüğe giren 789 sayılı *Maarif Teşkilatına Dair Kanun*'da şehir ve kasaba gündüz, şehir ve kasaba yatılı, köy gündüz ve köy yatılı olmak üzere dört tür okul bulunmaktaydı (Şahin, 2007: 3).

1939'da toplanan Birinci Milli Eğitim Şurasında alınan kararlar, köy okullarının üç yıldan beş yıla çıkarılması ve tek öğretmenli ve beş sınıflı köy ilkokulunda öğretim konusu ile köye öğretmen yetiştirme fikri gündeme getirilmiştir. Baltacıoğlu, 1939 Şura hazırlık dokümanı olarak hazırladığı "*Tek öğretmenli beş sınıflı ilkokul*" adlı broşürde "*beş sınıf talebesini toplayan, fakat yekûnu 40'ı geçmeyen bir dershaneyi tek öğretmenle idare etmek teknik bir imkândır*" diyerek hem köy ilkokulunun 5 yıla çıkarılmasını benimsemiş hem de birleştirilmiş sınıfta en fazla bulunacak öğrenci sayısını belirtmiştir. 3 yıl olan ilkokul, 1946 yılında ilkokul beş yıla çıkartılmıştır.

İlkokulun beş yıla çıkarılmasıyla, beş sınıfın bir arada okutulmasına sebep olmuştur. Bu sorunu çözmek için yabancı uzmanlardan yardım alınmıştır. 1951 yılında köy okulları ile ilgili rapor sunan Amerikalı eğitimci K. V. Wofford, *„sınıf sistemi“* yerine *„grup sistemi“* önermiş ve bu grup sistemi önerisi uygulanmaya başlanmıştır. Buna göre 1-2-3. sınıflar bir, 4 ve 5. Sınıflarda ayrı bir grup altında birleştirilmiştir. Gruplarda her yıl birbirine eşit güçlükte eğitim programları uygulanmıştır. Bu görüş önce 1962 ilkokul program taslağına, daha sonra 1968 tarihli ilkokul programının hazırlanmasına temel olmuştur (Binbaşıoğlu, 2009: 390; Köklü, 2000: 33; Kazu, 2011).

Ülkemizde birleştirilmiş sınıf çalışmalarının 1960'lı yıllarda yoğunlaştığı görülmektedir. 1968'de hazırlanan ilköğretim programında birleştirilmiş sınıf okullarının yoğunlukta olduğu görülmektedir. 1968 ilkokul programında; birleştirilmiş sınıf okullarında Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi programları temel (mihver) dersler olarak belirlenmiştir. 1. grup için; Hayat Bilgisi dersinin 1. Yıl, 2. Yıl ve 3. Yıl üniteleri; 2. grup için ise; Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi dersleri 1. Yıl ve 2. Yıl üniteleri olarak ele alınmıştır. Bu uygulama Talim ve Terbiye Kurulu'nun 18.05.2000 tarih ve 122 sayılı kararıyla son bulmuştur (Kazu, 2011). Ülkemizde özellikle coğrafi ve sosyo-ekonomik koşullar, birleştirilmiş sınıf uygulamasının yapılmasına neden olmaktadır. Bundan dolayı ülkemizin bütün illerinde birleştirilmiş sınıflar uygulamasının yapıldığı okullar bulunmaktadır.

Ülkemizde 2004–2005 eğitim-öğretim yılı verilerine göre; ilköğretim öğrencilerin % 40'ı birleştirilmiş sınıfı bulunan ilköğretim okullarında okurken bu sayı son yıllarda eğitimde yapılan yeni düzenlemeler sonucunda, 2011–2012 eğitim öğretim yılı verilerine göre; % 35'e kadar düşürülmüştür.

Böylesine yüksek bir orana sahip olan birleştirilmiş sınıf uygulamasını etkili ve verimli hale getirmek için değişik dönemlerde çalışmalar yapılarak programlar hazırlanmıştır. 2000–2001 eğitim öğretim yılına kadar “Birleştirilmiş Sınıflar Programı” ilkokul programı içinde ayrı bir program olarak bulunmaktaydı. 2000–2001 eğitim öğretim yılından itibaren değişikliğe gidilerek Birleştirilmiş Sınıflar Eğitim programı kaldırılmıştır. Talim ve Terbiye Kurulu'nun 18.05.2000 tarih ve 122 sayılı kararıyla 2000–2001 eğitim öğretim yılından başlanılarak uygulaması sonlandırılan programların yerine, müstakil (bağımsız) sınıflarda uygulanan; "fen ve teknoloji ", "sosyal bilgiler" ve "hayat bilgisi" programlarının birleştirilmiş sınıflarda da aynen okutulması kararlaştırılmıştır.

Bu uygulama sonucunda:

1. Bütün ilköğretim okullarında aynı programın uygulanması,
2. Tüm okullarda eğitim-öğretimde birlik ve bütünlüğün sağlanması,
3. İlköğretim okullarında farklı programların uygulanmasından kaynaklanan sınıflar arasındaki uyumsuzluklara son vermek,
4. Tüm ilköğretim okullarında ölçme ve değerlendirmede ve üst öğrenime yönlendirmede bütünlüğü sağlanmak hedef alınmıştır (Yıldırım, 2008).

2.7. Hedef İller ile İlgili Bilgilendirme

2.7.1. Erzurum İli'nin Genel Özellikleri

Türkiye'nin yüksekliği genel olarak batıdan doğuya doğru artar niteliktedir. Ülkenin doğusunda yer alan Erzurum İli de yüksek rakıma sahip bir bölgedir. İlin arazi şeklini platolar, dağlar ve ovalar oluşturmaktadır.

Erzurum İli Türkiye'nin Doğu Anadolu Bölgesi'nin Erzurum-Kars Bölümü'nde yer almaktadır. Genel olarak sert ilkim yapısına sahiptir. Yani bu ilde karasal iklim yapısı hâkimdir. Bölgede kışlar özellikle çok uzun, şiddetli ve karlıdır. Buna karşılık yaz mevsimi çok kısa olmakla beraber, bölgenin en kuzeyindeki platolarda bile oldukça sıcak geçer (Arıncı, 2002: 36).

Bahar aylarında fazlaca yağış alır, özellikle kış aylarında yağışlar kar şeklinde gerçekleşmektedir. Erzurum İl'inde dört mevsimin yaşanıyor olmasına rağmen, mevsim süreleri eşit değildir. İlde en uzun kış mevsimi yaşanır, ilkbahar, son bahar ve en kısa yaz mevsimi yaşanır. Erzurum İl'inin yeryüzü şekilleri ve iklimsel özellikleri büyük ölçüde yaşam koşulları, ulaşım ve haberleşmeyi olumsuz etkileyebilir. Bu özellikler eğitim sistemi üzerinde de olumsuz etkilere sahiptir. Kış aylarında yaşanan don olayları birçok alanda olduğu gibi eğitim olanaklarına etki etmektedir. Özellikle Erzurum İl'inin kırsal kesimlerinde (köy, kasaba gibi...) kış mevsiminin etkisi çok belirgin yaşanmaktadır. Kırsal kesimlerde uzun süreli ulaşım, haberleşme sorunu ve bazen elektrik kesintileri yaşanabilmektedir. Bu tür etmenler burada yaşayan kişilerin ve görevli öğretmenlerin zor günler yaşamasına neden olabilmektedir. Bunun için bu yerlerde öğretmenlik yapmak isteyen kişi sayısı yok denilebilecek kadar az olmaktadır. Ayrıca küçük yerleşim yerlerinde nüfusun az olmasına bağlı olarak öğrenci sayısının az olması buralarda birleştirilmiş sınıflı okullarla eğitim verilebilir (Erol, 1999: 13).

Nüfus, yeryüzünde sınırları belli alanlarda veya yerlerde belirli zamanda yaşayan insan sayısı olarak tanımlamak mümkündür. Nüfusun gelişimi ise doğum, ölüm ve göç olaylarına bağlı olarak, nüfusun miktarında meydana gelen artış ve azalışlardır. Erzurum İl'inin 2016 yılındaki nüfusu 762.021'dir. Bu nüfus, 381.138 erkek (%50,02) ve 380.883 kadından (%49,98) oluşmaktadır. Erzurum'un ilçelere göre nüfus dağılımı şekline bakıldığında, bazı ilçelerin oldukça az nüfusa sahip olduğu görülmüştür. Bu ilçelerdeki köy veya kasaba gibi daha küçük yerleşim yerlerinde sınıf oluşturulması için yeterli öğrenci sayısına ulaşması oldukça zordur. Erzurum İl'inin yer şekilleri de düşünüldüğünde birleştirilmiş sınıfların alternatifi olan taşınmalı eğitimin de yapılması mümkün değildir. Bu tür yerleşim yerlerinde birleştirilmiş sınıflı eğitim verilmesin çok daha uygun görülmektedir (....,<http://www.nufusu.com/il/erzurum-nufusu>, (25,05,2017)).

Tablo 2. 1.

Erzurum İli Yıllara Göre Nüfus Dağılımı

Yıl	Erzurum Nüfusu	Nüfus Yoğunluğu
2016	762.021	30/km ²
2015	762.321	30/km ²
2014	763.320	30/km ²
2013	766.729	30/km ²
2012	778.195	31/km ²
2011	780.847	31/km ²
2010	769.085	30/km ²
2009	774.207	31/km ²

Not: Tablo örneği <http://www.nufusu.com/il/erzurum-nufusu>, (25,05,2017) adlı siteden alınmıştır.

Tablo 2.1’ de Erzurum ilinin yıllara göre nüfus dağılımı ve km²’ ye düşen nüfus yoğunluğu verilmiştir. Son yıllara bakıldığında Erzurum nüfusunda ve nüfus yoğunluğunda azalma görülmektedir.

Tablo 2. 2.

Erzurum İli Okul Çağındaki Çocukların Nüfus Yoğunluğu

Yıl	Yaş Grubu	Nüfus	Nüfus Yüzdesi
2016	0-4 Yaş	69307	9,10%
2016	5-9 Yaş	65733	8,63%
2016	10-14 Yaş	69161	9,08%
2016	15-19 Yaş	79057	10,37%

Tablo 2. 3.

Erzurum İl'indeki Okul ve Öğrenci Sayısı

		Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı
Okul Öncesi Eğitim	Anaokulu	7	1841
	Anasınıfı	60	
İlköğretim	Resmi	1066	141107
	Özel	4	821
Ortaöğretim	Resmi	84	28369
	Özel	2	341
Üniversite	Fakülte	17	
	Yüksekokul	21	28026

Not: Tablo örneği <http://www.erkurum.adalet.gov.tr/erzhakkinda/egitim.html>, (25.05.2017) adlı siteden alınmıştır.

Erzurum’da okuma-yazma oranının %86,5’tir. İlde Atatürk Üniversitesinde 17 fakülte, 6 enstitü, 21 yüksekokul, 16 araştırma ve eğitim merkezi, 2 Araştırma Hastanesi,

tüm bu okullarda eğitim ve öğrenimini sürdüren 28026 öğrenci yanında, 2660 öğretim elemanı ve 2237 idari personel mevcuttur.

2.7.2. Denizli İl'inin Genel Özellikleri

Denizli, sanayi ve ticaret alanları gelişmiş, Türkiye'nin hızlı kalkınan illerinden biridir. Denizli ilinde; 19 ilçe, 20 belediye, 617 mahalle bulunmaktadır. Denizli Ege Bölgesi'nde yer almasına rağmen, zaman zaman İç Anadolu'nun iklimsel özelliklerini de yansıtmaktadır. Bazı bölgelerinde de Akdeniz iklimi görülebilmektedir. İlde genel olarak dağlar denize dik uzandığından deniz etkisi iç kesimlere kadar etki edebilir. Kışlar ılık ve yağışlı geçmektedir. Denizli'de iklim özellikleri çeşitlilik göstermektedir. Bazı illerinde karasal iklim görülürken, bazılarında Akdeniz iklimi görülebilmektedir. Bundan dolayı ilçeler arasında hem yağış miktarı hem de sıcaklık farkı fazlaca yaşanmaktadır. Denizli yeryüzü şekilleri bakımından dalgalı bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Dağlar, yaylalar, ovalar birbirini tamamlar şekilde bir aradadır. Denizli'nin yarısı ormanlarla kaplıdır. Geri kalan kısım ekili, dikili alan, çayır, mera olarak geçmektedir, çok az bir kısmı kullanıma uygun olmayan çorak topraktır (T.C. Denizli Valiliği, 25.05.2017).

Tablo 2. 4.

Denizli İli Yıllara Göre Nüfus Dağılımı

Yıl	Denizli Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
2016	1.005.687	500.398	505.289
2015	993.442	494.808	489.634
2014	978.700	487.958	490.742
2013	963.464	480.224	483.240
2012	950.557	473.041	477.516
2011	942.278	470.027	472.251
2010	931.823	464.104	467.719
2009	926.362	462.914	463.448
2008	917.836	458.787	459.049
2007	907.325	453.756	453.569

Not: Tablo örneği <http://www.nufusu.com/il/denizli-nufusu>, (25,05,2017) sitesinden alınmıştır.

Tablo 2.4'te Denizli İlinin yıllara göre nüfus dağılımı verilmiştir. 2007 yılından 2016 yılına kadar Denizli'de nüfusun istikrarlı bir artış gösterdiği görülmektedir. Erkek ve kadın nüfusu hemen hemen birbirine eşittir.

Tablo 2. 5.

Denizli İli Okul Çağındaki Çocukların Nüfus Yoğunluğu

Yıl	Yaş Grubu	Nüfus	Nüfus Yüzdesi
2016	0-4 Yaş	68.060	6,77%
2016	5-9 Yaş	68.915	6,85%
2016	10-14 Yaş	68.939	6,85%
2016	15-19 Yaş	78.762	7,83%

Not: Tablo örneği <http://www.nufusu.com/il/denizli-nufusu>, (25,05,2017) sitesinden alınmıştır.

Tablo 2. 6.

2015-2016 Yıllarında Denizli İlkokullarında Eğitim-Öğretim Durumu

Eğitim Kademesi	Okul Öğretmen ve Öğrenci Say.	Erkek	Kız	Toplam
	Okul Sayısı	308		
	Öğrenci Sayısı	29923	28363	85286
	Öğretmen Sayısı	1706	1985	3691
İlkokul	Lojman Sayısı	49		
	Derslik Sayısı	3590		
	Derslik Başına Öğrenci Say.	16.2		
	Öğretmen Başına Öğrenci Say.	15.8		

Not: Tablo örneği Denizli Ticaret Odası, ekonomik yönüyle Denizli, 2016: 78, <http://www.dto.org.tr/images/site719/yayinlar/PDF/Ekonomik%20Rapor%202016.pdf>, (25.05.2017)) sitesinden alınmıştır.

Tablo 2.6'da 2015-2016 yıllarında Denizli ilk okullarındaki eğitim- öğretim durumu verilmiştir. Buna göre; 29923 erkek, 28363 kız olmak üzere toplam 58286 öğrenci vardır. 1706 erkek öğrenci, 1985 bayan öğrenci olmak üzere toplam 3691 öğretmen görev yapmaktadır. Derslik başına düşen öğrenci sayısına (16,2) bakılarak dersliklerin yeterli olduğu söylenebilir. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısına (15,8) bakılarak öğretmen sayısının da yeterli olduğu söylenebilir.

2.8. İlgili Araştırmalar

Birleştirilmiş sınıflı okullar ile ilgili çalışmalar yapılarak, bu okullardaki eksiklikler ve ihtiyaçlar belirlenip, çözüm yolu bulunmasına olanak sağlayabilir. Bu başlık altında birleştirilmiş sınıflı okullar hakkında yapılmış olan bazı çalışmalarda elde edilen veriler incelenmiş ve kısa kısa çalışma sonuçları aşağıda verilmiştir.

2.8.1. Yurt İçi Araştırmaları

Alpaltun'un (2012), "birleştirilmiş sınıflı okullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin öğretim materyalleri konusunda karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri" adlı çalışması incelenmiştir. Diyarbakır ili Ergani ilçesine bağlı köylerdeki 17 birleştirilmiş sınıflı okullarda görev yapan 46 öğretmene anket uygulaması yapılmış ve sonuçları değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre birleştirilmiş sınıflı okullarda görev yapan öğretmenlerin genel olarak materyal kullanma düzeylerinin yüksek olduğu, ancak yine de bazı materyallerin yeterince iyi kullanılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca deneyimi az olan öğretmenlerin sınıflarda aktif olmadığı ve materyal kullanımını etkin bir şekilde sağlayamadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Kazu, Aslan'ın (2012), "sınıf öğretmeni adaylarının birleştirilmiş sınıf uygulamasına ilişkin görüşlerinin incelemesi" adlı makale çalışması incelenmiştir. Fırat ve Dicle Üniversiteleri, eğitim fakültesi ilköğretim bölümü sınıf öğretmenliği programında eğitim almakta olan 154 öğrenci ile anket çalışmasıyla hazırlanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının birleştirilmiş sınıflarda eğitim-öğretim hakkında yeterli bilgi ve beceriye sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin birleştirilmiş sınıflarda eğitim-öğretim hakkında uygulamalı ders almaması bu alanda gelişmemelerine neden olmaktadır.

Saraçoğlu, Büyük, Tanık'ın (2012), "birleştirilmiş ve bağımsız sınıflarda öğrenim gören ilköğretim öğrencilerinin bilimsel süreç beceri düzeyleri" adlı makale çalışması incelenmiştir. Kayseri'deki üç bağımsız, üç birleştirilmiş sınıflı olmak üzere altı okulun 4 ve 5. Sınıfında öğrenim gören 230 öğrenci ile bilimsel süreç beceri testi kullanılarak hazırlanmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre birleştirilmiş sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin bağımsız sınıflara göre başarı oranlarının düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kırsal kesimlerdeki öğrencilerin teknolojik olanaklara veya kendi odasına sahip olması durumunun bilimsel süreç becerilerini büyük ölçüde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Küleççi'nin (2013) "4+4+4 eğitim sistemi kapsamında birleştirilmiş sınıf uygulamasına ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi" adlı makale çalışması

incelenmiştir. Çalışma 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Kilis ve Gaziantep illerinde birleştirilmiş sınıflı okullarda görev yapan 12 öğretmenle örnekleme yöntemi ile yapılmıştır. Eğitim sistemindeki yeni sistemle ilk kademe ilköğretimin dört sınıfa düşürülmesinin birleştirilmiş sınıflar için hem olumlu hem de olumsuz yönlerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yeni sistemle 60 aylık öğrencilerin ilköğretime başlaması, bu öğrencilerin okula uyum sağlaması için üç aylık uyum sürecindeki etkinliklerin diğer sınıfların adaptasyonunu olumsuz etkilediği sonucu elde edilmiştir. Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin zorlu görevlerinin daha da zorlaşmasına neden olmuştur. Bağımsız sınıflar için tasarlanan eğitim sisteminin hiçbir uyarlama yapılmadan birleştirilmiş sınıflar için uygulanmaya çalışılması öğretmenlerin işlerini daha da zorlaştırmıştır.

Batmaz'ın (2017), “sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine yönelik yaptıkları öğretimsel düzenlemeler” adlı çalışması incelenmiştir. Denizli il merkezi, Merkezefendi ve Pamukkale ilçelerinde fiilen kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıflarda görev yapan 20 katılımcı öğretmenle yapılan bir çalışmadır. Çalışma sonuçlarında katılımcı öğretmenlerin öğrenme materyallerini önem sırasına göre; yazılı materyaller, online kaynaklar, görsel materyaller, dokunsal materyaller, dokunsal materyaller, destekleyici teknolojik materyaller, işitsel materyaller olarak sıralanabilir.

2.8.2. Yurt Dışı Araştırmaları

Lisbeth Aberg-Bengtsson'un (2009), “ne kadar küçük olursa o kadar iyi olur? İsveç'teki küçük kırsal okullarla ilgili bir araştırmanın gözden geçirilmesi” adlı çalışması incelenmiştir. İsveç'teki kırsal okullarda yapılan 30 yıllık incelemesinde, kırsal kesimlerdeki okulları baz alan projeler, ulusal ajanslardan raporlar ve resmi istatistiklere yer verilmiştir. Kırsal kesimlerdeki okulların diğer okullar kadar iyi eğitim verdiğine dair kanıtlar saptanmamıştır. Nüfusun az olduğu kırsal kesimlerde eğitim harcamalarının fazla olması, okulların kapatılmasına neden olabilir. Bu tür sorunlarla karşılaşılan kırsal kesimlerde birleştirilmiş sınıflı eğitim sistemi uygulaması, eğitim harcamalarını azaltır ve okulların kapatılmasının önüne geçer. Yapılan çalışmada okullardaki öğrencilerin öğreniminin kalitesinin birleştirilmiş sınıflarda ülke geneline uygulanan seviyede kalması ve çocukların ileride yükseköğrenime devam edebilmesi için öneride sunulmuştur. Buna göre; Öğretmenlerin birleştirilmiş sınıf uygulamasına dair fakültelerde ders görmesi ve birleştirilmiş sınıf uygulanan köy okullarında çalışmaya gönüllü olmaları sağlanmalıdır.

Kırsal Eğitim Teslim Komisyonu: Rapor (Commission on the Delivery of Rural Education: Report) İskoçya'daki kırsal alanlardaki okullarda verilen eğitime dayalı 19 Nisan 2013 tarihli raporda kırsal kesimdeki okullarda birleştirilmiş sınıf uygulamasının desteklenmesi için bazı geçerli sebepler anlatılır. Kırsal kesimlerde oturan çocukların sınıf kapasitesinin az olması ve öğretimin maliyetini arttırması, öğrencilerin sayı azlığı sebebi ile derse ilgisinin azalabilmesi, öğretmenlerin okul içinde fazladan mesai harcamaması gibi sebeplerle birleştirilmiş sınıflar oluşturulmalıdır. Orta kademeler içinde birleştirilmiş sınıf uygulanmasını birkaç öğretmenle destekleyen raporda öğretmenlerin kırsal alanlarda çalışmaya gönüllü ve tam donanımlı olmasını esas koşul olarak görmektedir. Buna göre öğretmenlerin çocukların akademik olarak gelişime açık olması, pedagojik eğitime ve farklı yaş guruplarına bir arada yaklaşımlarda gerekli eğitimi alması sağlanmalıdır. 43 maddelik raporda üniversitelerinde birleştirilmiş okullara destek vermesini stajlarını bu gibi kurumlarda uygulamalarını salık verir. Farklı yaş guruplarındaki çocukların öğrenme ihtiyaçlarının karşılanmasının zor olduğunu gösteren müfettiş raporlarının sonucunda öneri olarak ise çocukların benzer yaş ve evrede olanlarla kümeleme yapılarak iş birliği içinde çalışmaya yönlendirilmesi gerektiği belirtilir.

Simone White (2013), Avustralya içindeki öğretmenlerin birleştirilmiş sınıf uygulaması olan okullarda çalışmaya isteksizliğini ve bu konuda destek çalışmasının yapılmasını ve kırsal alanlarda yaşayan öğrencilerin ileri dönem yaşam fırsatlarından mahrum olmaması için model uygulaması olarak çalışmalarını anlatmıştır. Buna göre öğretmenlerin genel okullarda öğrenim verenler ve kırsal kesimlerde öğrenim verenler gibi farklı kadrolarda eğitim almalarını model olarak sunar. Aynı sınıfta aynı yaş ve seviyede olan öğrencilerin cinsiyet veya ailedeki maddi imkanlar gibi faktörlerden etkilendiğini göz önüne alarak farklı yaş guruplarını birleştirirken iki farklı seviyenin birleştirilmesi gerektiğini fazlasının öğrenimi zorlaştırdığını anlatmıştır.

Phajane (2014), çalışmasında “Birleştirilmiş sınıflarda yapılan öğretimin zorlukları ve olanakları nelerdir?” şeklinde belirlediği araştırma sorusuna verilen cevaplarla verilerini oluşturmuştur. Araştırmada durum çalışması kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre; gözlem ve görüşmelerle toplanan birleştirilmiş sınıf strateji ve tekniklerinin, okulun eğitim ve öğretim uygulamaları üzerinde olumlu bir etkisinin olduğunu göstermiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde çalışmanın araştırma yöntemi hakkında alt başlıklarla genel bir bilgi sunulmuştur. Bunlar; araştırmanın deseni, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama süresi ve verilerin analizidir.

3.1. Araştırma Deseni

Bu araştırma Türkiye'nin doğusunda Erzurum ili ve batısında Denizli ili örnek alınarak farklı coğrafi, sosyal, ekonomik özellikler içeren bölgelerdeki birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılan okullarda çalışma koşullarının okul yönetim işleri, program okuryazarlığı, öğretim değerlendirilmesi ile cinsiyet, kıdem, okutulan sınıf biçimi değişkenleri arasında farklılık gösterip göstermediğini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Dolayısıyla bu araştırma genel tarama modelindedir. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemana sahip evrende, evrenle, ilgili genel bir bilgiye ulaşmak için, evrenin tümünü veya bir kısmını örnek alarak yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar,1995: 79).

Bu model yardımı ile araştırmacının ulaşım imkanı olduğu iller içinde belirli bölgelerde birleştirilmiş sınıflı okullarda görev yapan bazı öğretmenlerle anket çalışması yapılmıştır. Bu çalışma ile genel olarak birleştirilmiş sınıflı okullarda görev yapan öğretmenlerin sorunlarının belirlenmesine katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

3.2. Araştırmanın Evreni

Evren, araştırma sonuçlarının genellemek istendiği elemanlar bütünüdür. (Karasar, 2009, s. 109) Bu araştırmanın evrenini 2010-2011 eğitim öğretim yılında Erzurum İli Karayazı ilçesi ve köylerinde mevcut birleştirilmiş sınıflarda görev yapan 55 öğretmen ile 2016-2017 eğitim öğretim yılında Denizli İlinin Çal, Bekilli, Çivril, Tavas, Kale ve Beyağaç ilçelerinde mevcut birleştirilmiş sınıflarda görev yapan 52 öğretmen olmak üzere toplam 107 öğretmen oluşturmaktadır.

3.3. Araştırmanın Örnekleme

Bu çalışmada Örneklem alınmaya gidilmemiştir. Ama evrenin tamamına gönderilen ölçme araçları Erzurum ili Karayazı İlçesinde 48, Denizli İlinin Çal, Bekilli, Çivril, Tavas, Kale ve Beyağaç ilçelerinde 47 öğretmenden dönüt alınmıştır. Bu nedenle

bu çalışmanın örnekleme Erzurum ili Karayazı İlçesinde 48, Denizli İlinin Çal, Bekilli, Çivril, Tavas, Kale ve Beyağaç ilçelerinde 47 öğretmendir.

Örneklem için yapılan alan yazım taramasında değişik örneklem modellerine ulaşmak mümkündür. Örneklem alınmasında çalışmanın evrenini temsil edebilecek büyüklüğe ulaşılması temel koşul olarak bilinmektedir. Aksi durumda örnekleme hatası meydana gelir. Örneklem evrene yaklaştıkça güvenilirlik artar (Balcı, 2011, s. 92). Gay'ın (1996) araştırma evrenine göre örneklem modeli örnek alınmış ve çalışma yapılan iller ayrı ayrı değerlendirilerek örneklem alınmıştır (s. 111).

Bu araştırma da kolay ulaşılabilir örneklem alma yoluyla öğretmenlerin araştırmaya katılımı sağlanmıştır. Amaçlı örnekleme tekniklerinden, kolay ulaşılabilir durum örnekleme araştırmaya hız ve pratiklik kazandırırken, araştırmacının yakın ve erişebilmesinin kolay olduğu bir durumu seçmesini sağlar (Karasar, 2010). Araştırmanın temel ilkesi iller arasında birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin sorunları olması nedeniyle grup içi örneklem seçimine gidilmemiştir.

Enstitü etik kurul onayı alındıktan sonra araştırmanın anket uygulaması için çalışılmaya başlanmıştır. Araştırmaya dair izin yazıları ölçme aracının yapılacağı yer, nasıl yapılacağına dair yönergede belirtildiği gibi il milli eğitim müdürlüğünden başvurularak yapılmıştır.

Tablo 3. 1.

Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin bölge dağılımı

	Frekans	%
Erzurum örneği	48	50,52
Denizli örneği	47	49,48
Toplam	95	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerin dağılımlarının birbirine yakın olduğu görülmüştür. Erzurum ili içinde bir ilçenin evrenini sağlamak amacı ile Denizli ilinde Çal, Bekilli, Çivril, Tavas, Kale ve Beyağaç ilçelerindeki birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılan okullar alınmıştır.

Tablo 3. 2.

Araştırmaya Katılan Birleştirilmiş Sınıf Okutulan Sınıf Öğretmenlerinin Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

		Frekans	%
Mesleki Kıdem	5 yıl ve altı	38	40
	6-10 yıl arası	31	32,6
	11-15 yıl arası	15	15,8
	16 yıl ve üstü	11	11,6
Cinsiyet	Kadın	45	47,4
	Erkek	50	52,6
Okutulan Şube-Sınıf	1-2-3-4 birlikte	33	34,7
	1-2.sınıflar birlikte	22	23,2
	3-4.sınıflar birlikte	22	23,2
	1. Sınıflara	6	6,3
	2- 3. Sınıflar birlikte	6	6,3
	4.sınıflara	6	6,3
	Mezuniyet durumu	Sınıf öğretmenliği	95
Toplam		95	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki kıdeme göre dağılımına bakıldığında sınıf öğretmenlerinin 38'inin (%40)ı 5 yıl ve altı, 31'inin (%32,6) 6-10 yıl arası, 15'inin(%15,8) 11-15 yıl arası ve 11'inin 16 yıl ve üstü mesleki deneyime sahiptir. Cinsiyet faktörü incelendiğinde öğretmenlerin 45'inin (%47,4) kadın ve 50'sinin (%52,6) erkek olduğu görülmektedir. Birleştirilmiş sınıf yapısına göre öğretmenlerin okuttuğu sınıflardan 1.-2.-3.-4. Sınıflar birlikte olanlar 33 (%34,7) kişi, 1.-2. Sınıfları birlikte okutan 22 (%23,2) kişi, 3.-4. Sınıfları birlikte okutan 22 (%23,2) kişi, 1. Sınıfı ayrı okutan 6(%6,3) öğretmen, 2.-3. Sınıfları birlikte okutan 6 (%6,3) öğretmen, 4. Sınıfı ayrı okutan 6(%6,3) öğretmendir. Mezuniyet durumuna göre incelendiğinde çalışmaya katılan 95 (%100) kişi sınıf öğretmenliği mezunudur.

3.4. Veri Toplama Aracı

Verileri toplamak için Sağ ve diğ.(2008) tarafından geliştirilen “Birleştirilmiş Sınıf Öğretmeni Olmaya İlişkin Yeterlik Görüşleri Ölçeği” kullanılmıştır.

Birleştirilmiş Sınıf Öğretmeni Yeterlik Ölçeği'ndeki sorular beşli likert yöntemi kullanılarak sınıflanmıştır. Sınıflamada verilen cevapların karşılık gelen düzenlemesi aşağıdaki gibidir:

1. Çok az
2. Az
3. Orta derecede
4. Çok
5. Çok fazla

Bu sınıflamaya göre bir cevabını veren kişinin imkân ve ihtiyaç düzeyi maksimum düzeydedir ve beş cevabını veren kişinin ihtiyaç seviyesi en düşüktür. 5'li likert tipi ölçekleme kullanılan çalışmanın ihtiyaç düzeyleri incelemesi ters yönlü sorular istatistiksel veri uygulamadan dönüştürülmüştür.

Öğretmenlerin mesleki ve kişisel özellikleri dört maddeyle belirlenmiştir. Diğer bölümde ise birleştirilmiş sınıflı okullarda görev yapan öğretmenlerin mesleki gereksinimleri; program okur-yazarlığı, okul yönetimi ve öğretim- değerlendirme başlıklarından oluşan üç boyutta ele alınmıştır. Ankette, birleştirilmiş sınıflarda görev alan öğretmenin mesleki ve kişisel özelliklerini tanımlamak üzere dört, mesleki sorunlarını belirlemek için 24 soru (3 soru okul yönetim işleri, 11 soru program okuryazarlığı, 10 soru öğretimin değerlendirilmesi) bulunmaktadır. Mesleki ihtiyaç düzeylerinin basit çerçevede incelenmesi temel alındığı için kişisel bilgi formu kısa tutulmuştur.

Sağ ve diğ. (2008) tarafından geliştirilen ölçeğin bütününe yönelik güvenilirlik değeri (α) ,93, birinci faktörün güvenilirlik değeri (α) ,93, ikinci faktörün güvenilirlik değeri ise (α) ,90 ve üçüncü faktörün güvenilirlik değeri ise (α) ,89'dır. Bu araştırmanın okul yönetim işlerine dair birinci faktörün güvenilirlik değeri (α) 0,76, program okuryazarlığına dair güvenilirlik değeri(α) 0,87, öğretim ve değerlendirmeye dair güvenilirlik değeri(α) 0,88 dir. Çalışmanın bütününe dair güvenilirlik değeri ise (α) 0,92 olarak bulunmuştur.

3.5. Veri Toplama Süreci

Erzurum ve Denizli illerinde gerekli izinler alındıktan sonra araştırmanın evrenine göre form basılmıştır. Okullara randevu alarak gidilmiş ve öğretmenlere gönüllülük esasına göre anket formlarını doldurmaları istenmiştir.

3.6. Verilerin Analizi

Verilerin çözümlenmesinde maddelerin ortalamaları ve yüzdeleri incelenmiştir. “Birleştirilmiş Sınıf Öğretmeni Yeterlik Ölçeği” kullanılarak elde edilen veriler bilgisayara aktarılmıştır. Yanlış ya da eksik doldurulan formlar çalışmanın dışında tutulmuştur. Bilgisayara aktarılan ölçek formlarının hepsi numaralandırılarak (1, 2, 3, vb. şeklinde işlem numaraları verilerek) bilgisayar ortamına kaydedilmiştir. Ölçekte, birleştirilmiş sınıflarda öğretmenlik yapabilmek ihtiyaç durulan yeterlik alanlarına yönelik yer alan maddeler “çok fazla, çok, orta derecede, az ve çok az” şeklinde 5’li likert tipinde derecelendirilmiştir. Öğretmenlerin ihtiyaç düzeylerinin incelenmesi için ise ölçekteki her bir maddenin aritmetik ortalaması hesaplanarak, aritmetik ortalamalar tutuma katılma derecesi olarak belirlenmiştir. Bunun için ölçek aralık katsayısı hesaplanmış ($4/5=0.80$) ve 0.80 katılma derecesinin sınırları olarak belirlenmiştir (Tablo 4). Sonuçların yorumlanmasında ise 0,05 anlamlılık düzeyi kullanılmıştır (Balcı, 2006; Büyüköztürk, 2007; akt.Sezer,2010 s.25).

Tablo 3. 3.

Ölçeğin Değer Aralıkları ve İhtiyaç Düzeyleri

İhtiyaç Düzeyleri	Değer Aralıkları
1 Çok Az	4.20–5.00
2 Az	3.40–4.19
3 Orta Derecede	2.60–3.39
4 Çok	1.80–2.59
5 Çok Fazla	1.00–1.79

Tablo 3.3.’e göre, birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin ölçekten aldıkları puanların ortalamaları arttıkça birleştirilmiş sınıf öğretmeni olmaya ilişkin yeterlik alanlarına olan ihtiyaç düzeyleri azalmakta iken ortalamaları arttıkça ihtiyaç düzeyleri azalmaktadır.

Araştırmanın Ölçeğine uygulanan faktör analizi sonuçlarının faktör değerleri tablodaki gibidir. Analiz sonucunda ölçeğin dağılımını parametrik olarak görülebilir. (Tablo 3.4.)

Tablo 3. 4.

Faktör Analizi Sonuçları

	Faktörler		
	1	2	3
Okul Yönetim İşleri 1	,605		
Okul Yönetim İşleri 2	,731		
Okul Yönetim İşleri 3	,654		
Program okuryazarlığı 1		,455	
Program okuryazarlığı 2		,572	
Program okuryazarlığı 3		,600	
Program okuryazarlığı 4		,683	
Program okuryazarlığı 5		,610	
Program okuryazarlığı 6		,605	
Program okuryazarlığı 7		,531	
Program okuryazarlığı 8		,686	
Program okuryazarlığı 9		,695	
Program okuryazarlığı 10	,454	,734	
Program okuryazarlığı 11		,649	
Öğretim ve Değerlendirme 1		,737	
Öğretim ve Değerlendirme 2			,720
Öğretim ve Değerlendirme 3			,837
Öğretim ve Değerlendirme 4			,459
Öğretim ve Değerlendirme 5		,356	,770
Öğretim ve Değerlendirme 6			,825
Öğretim ve Değerlendirme 7			,638
Öğretim ve Değerlendirme 8			,700
Öğretim ve Değerlendirme 9			,479
Öğretim ve Değerlendirme 10			,545

Çalışma anket uygulamasının sonuçlarına göre anket geçerliliği için Cronbach alfa testi tüm anket sorularına uygulanmış geçerliliği sağladıktan sonra anket sorularını incelemeye geçilmiştir (0,95). Çalışmanın gruplar arası inceleme testinde dağılımın normallik testi için Kolmogorov-Smirnow testi uygulanmıştır. Test sonucunda dağılımın parametrik dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Bu nedenle çalışmanın veri analizi yapılırken T testi ve Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi değişken sayısına uygun şekilde kullanılmıştır. Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerin verilerinin toplandığı demografik inceleme tablolarında Frekans (f) ve yüzde (%) kullanılmıştır. Çalışmanın bulgular kısmında anketi cevaplayan kişi sayısı (n), ortalama (\bar{X}), standart sapma (SS) Minimum, maksimum değerleri tablolaştırılmış ve incelenmiştir. Test analizinde SPSS for Windows 22.0 programı kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular Ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemi “Birleştirilmiş sınıfta görev yapan öğretmenlerin sorunları; Cinsiyete, Kıdeme, Okutulan birleştirilmiş sınıfa göre farklılık göstermekte midir?” olarak belirlenmiştir. Bu alt probleme yanıt aramak amacıyla birleştirilmiş sınıf uygulaması bulunan okullardaki öğretmenlerin cinsiyet, kıdem ve okutulan birleştirilmiş sınıfla yapılan ölçeğin üç ana faktörünün bulguları ve yorumları sırasıyla incelenmiştir.

Tablo 4. 1.

Öğretmenlerin Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Ortalaması

	N	\bar{X}	SS
Okul Yönetim İşleri	95	3,04	0,78
Program Okuryazarlığı	95	2,73	0,70
Öğretimin Değerlendirilmesi	95	2,69	0,74

Araştırmaya katılan 95 öğretmen yapılan ölçekte 3 ayrı faktöre göre değerlendirilmiştir. Faktörler arasında 3,04 ortalama ve 0,78 standart sapma ile okul yönetim işleri en yüksek ortalamaya sahiptir. Program okuryazarlığı 2,73 ortalama 0,70 standart sapma ihtiyaç düzeyi belirlenmiştir. Öğretimin değerlendirilmesi 2,69 ortalama ve 0,74 standart sapma ile çalışma faktörleri arasında en düşük ihtiyaç düzeyine sahiptir. İhtiyaç düzeyleri ele alındığında ortalama aralıkta bulunmuştur.

Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin sorunlarının cinsiyet faktörüne göre incelenmesi Tablo 4.2.de verilmiştir.

Tablo 4. 2.

Birleştirilmiş Sınıflarda Görev Yapan Öğretmenlerin Sorunlarının Cinsiyet Faktörüne Karşılaştırmasının Tek Yönlü T Testine Göre Karşılaştırılması

	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	F	P
Okul Yönetim İşleri	Kadın	45	3,13	0,76	0,355	0,553
	Erkek	50	2,97	0,79		
Program okuryazarlığı	Kadın	45	2,82	0,73	1,257	0,265
	Erkek	50	2,65	0,67		
Öğretim ve Değerlendirme	Kadın	45	2,71	0,65	0,691	0,408
	Erkek	50	2,67	0,81		

Tablo 4.2’de; cinsiyet ile okul yönetim işlerine ilişkin sorunlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>0,05$). Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin okul yönetim işleriyle ilgili sorun yaşama düzeylerinde cinsiyete göre farklılık gözlenmemiştir. Kadın ve erkek öğretmenlerin okul yönetim işlerine ilişkin yaşadıkları sorunlarda belirgin bir farklılık bulunmamıştır.

Cinsiyet ile program okuryazarlığına ilişkin sorunlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>0,05$). Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin program okuryazarlığına ilişkin yaşadıkları sorunların düzeyine cinsiyetin herhangi bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Cinsiyet ile öğretim ve değerlendirmeye ilişkin sorunlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>0,05$). Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin öğretim ve değerlendirmeye ilişkin yaşadıkları sorunların düzeyi üzerinde cinsiyetin herhangi bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4. 3.

Birleştirilmiş Sınıflarda Görev Yapan Öğretmenlerin Sorunlarının Kıdem Yılı Faktörüne Karşılaştırmasının ANOVA Testine Göre Karşılaştırılması

		N	\bar{X}	SS	F	P
Okul Yönetim İşleri	5 yıl altı	38	3,33	0,80	3,285	0,024
	6-10 yıl arası	31	2,85	0,65		
	11-15 yıl arası	15	2,91	0,80		
	16 yıl üstü	11	2,76	0,76		
Program okuryazarlığı	1-5 yıl arası	38	3,03	0,64	4,260	0,007
	6-10 yıl arası	31	2,59	0,75		
	11-15 yıl arası	15	2,52	0,56		
	16 yıl üstü	11	2,41	0,64		
Öğretim ve Değerlendirme	1-5 yıl arası	38	2,75	0,67	0,551	0,649
	6-10 yıl arası	31	2,72	0,68		
	11-15 yıl arası	15	2,47	0,96		
	16 yıl üstü	11	2,72	0,81		

Tablo 4.3’de kıdem yılı faktörü, birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin sorunlarıyla karşılaştırılması yapılmıştır. Okul yönetim işlerindeki sorunlar ile kıdem yılı arasında istatistiksel anlamlılık bulunmuştur ($p<0.05$). Okul yönetim işlerindeki sorunlar üzerinde kıdem yılı faktörünün etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Beş ve daha az yıldır öğretmenlik yapanların okul yönetim işleri ile ilgili daha fazla sorun yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Daha sonra 11-15 ve 6-10 yıldır öğretmenlik yapanların geldiği görülmektedir. Okul yönetim işleri ile ilgili sorunları en az 16 yıl ve daha fazla süredir öğretmenlik yapanların yaşadığı görülmüştür.

Program okur yazarlığı ile kıdem yılı faktörü arasında istatistiksel anlamlılık bulunmuştur ($p<0.05$). Kıdem yılı faktörünün, program okuryazarlığı sorunlarını yaşama düzeyi üzerinde etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Beş ve daha az yıldır öğretmenlik yapanların program okuryazarlığı ile ilgili daha fazla sorun yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Daha sonra sırasıyla 6-10 ve 11-15 yıldır öğretmenlik yapanlar gelmektedir. Program okuryazarlığı ile ilgili en az sorun yaşayanlar ise 16 yıl ve daha fazla yıldır

öğretmenlik yapanlardır. Kıdem yılı arttıkça program okuryazarlığı ile ilgili sorun yaşama düzeyinin düştüğü görülmüştür.

Öğretim ve değerlendirme sorunları ile kıdem yılı arasında istatistiksel bir anlamlılık tespit edilmemiştir ($p>0,05$). Yani öğretmenlerin öğretim ve değerlendirme alanında yaşadıkları sorunlar üzerinde kıdem yılı etkisine bakıldığında, elde edilen sonuçların tesadüfü olarak bulunduğu söylenebilir.

Tablo 4. 4.

Birleştirilmiş Sınıflarda Görev Yapan Öğretmenlerin Sorunlarının Okutulan Sınıf Faktörüne Karşılaştırmasının ANOVA Testine Göre Karşılaştırılması

		N	\bar{X}	SS	F	P
Okul Yönetim İşleri	1.-2.-3.-4. Sınıf	33	3,22	0,75	0,638	0,671
	1-2. Sınıf	21	3,02	0,87		
	3.-4. Sınıf	23	2,96	0,71		
	1. Sınıf	6	2,89	0,62		
	2. - 3. Sınıf	6	2,78	0,54		
	4.sınıf	6	2,89	1,17		
Program okuryazarlığı	1.-2.-3.-4. Sınıf	33	2,97	0,66	1,626	0,061
	1-2. Sınıf	21	2,73	0,71		
	3.-4. Sınıf	23	2,57	0,66		
	1. Sınıf	6	2,75	0,77		
	2. - 3. Sınıf	6	2,43	0,90		
	4.sınıf	6	2,36	0,66		
Öğretim ve Değerlendirme	1.-2.-3.-4. Sınıf	33	2,62	0,75	0,524	0,758
	1-2. Sınıf	21	2,89	0,89		
	3.-4. Sınıf	23	2,57	0,61		
	1. Sınıf	6	2,69	0,53		
	2.- 3. Sınıf	6	2,78	0,62		
	4.sınıf	6	2,76	0,91		

Tablo 4.4'de okutulan sınıf faktörü, birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin sorunlarıyla karşılaştırılması yapılmıştır. Okutulan sınıf faktörü ile okul

yönetim işleri, program okuryazarlığı, öğretim ve değerlendirmeye ilişkin sorunlar karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>0,05$).

Okutulan sınıf faktörünün okul yönetim işlerindeki sorunlara etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin okuttukları sınıf türüne göre okul yönetim işleriyle ilgili sorun yaşama düzeyleri ile elde edilen sonuçlar tesadüf olarak bulunmuştur.

Okutulan sınıf faktörünün, program okuryazarlığıyla ilgili sorunlara etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Program okuryazarlığı konusunda en fazla 1-2-3-4. Sınıfların tümüne tek derslikte eğitim veren öğretmenlerin yaşadığı görülmektedir. Daha sonra sadece 1. Sınıflara eğitim verenlerin bu konuda sorun yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bunun için okutulan sınıf faktörünün program okuryazarlığı üzerinde etkisinin olmadığı düşünülebilir. Bu konuda en az sorun yaşayanların 4. Sınıflara eğitim veren öğretmenlerin olduğu görülmüştür. Program okuryazarlığı ile ilgili sorun yaşama durumu kişisel özelliklere, öğretmenlik beceri, yetenek ve deneyimlerine bağlı olarak farklılık gösterebilir.

Okutulan sınıf faktörünün, öğretim ve değerlendirmeyle ilgili sorunlara etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin öğretim ve değerlendirme ile ilgili sorun yaşama düzeylerinin okuttukları sınıfla ilgili olmadığı görülmüştür. 1-2. Sınıflara tek derslikte eğitim veren öğretmenlerin öğretim ve değerlendirme ile ilgili daha fazla sorun yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. En az sorun yaşayanların ise 1-2-3-4. Sınıflara tek derslikte eğitim verenlerin yaşadığı görülmüştür. Tek derslikte dört ayrı öğrenci grubunun idare edilmesi daha zor olmasına rağmen, bu birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin daha az sorun yaşamaması, öğretim ve değerlendirme ile ilgili sorun yaşama düzeyi üzerinde farklı etmenlerin etkili olduğunu düşündürmektedir.

4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular Ve Yorum

Tablo 4. 5.

Birleştirilmiş sınıfta görev yapan öğretmenlerin okul yönetim işlerine ilişkin sorunlarının değerlendirilmesi

	N	\bar{X}	SS	Değerlendirme
Okul bahçesini başta fen ve teknolojisi olmak üzere beden eğitimi gibi derslerde etkin kullanmada	95	3,04	1,10	Orta derece
Sınıf yerleşimini öğrencilerin öğretmenle, diğer öğrencilerle ve öğrenme materyalleriyle etkileşimini geliştirecek biçimde düzenlemede	95	3,21	1,07	Orta derece
Sınıf içi ve okulun diğer alanlarını eğitim ortamı olarak düzenlemede	95	3,08	1,02	Orta derece
Ortalama	95	3,04	0,78	Orta derece

Not: Min. Değerin ortalaması= 1,67; Max. Değerin ortalaması=4,67

Birleştirilmiş sınıfta görev yapan öğretmenlerin okul yönetim işlerine ilişkin sorunları ile ilgili bilgi edinmek amacıyla katılımcılara sorulan soruların cevaplarına göre, orta derecede ihtiyaç düzeyi olduğu görülmüştür. Okul bahçesini başta fen ve teknolojisi olmak üzere beden eğitimi gibi derslerde kullanıldığı ancak yeterince etkin bir şekilde kullanılmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf yerleşimini öğrencilerin öğretmenle, diğer öğrencilerle ve öğrenme materyalleriyle etkileşimini geliştirecek biçimde düzenlemelerin yapıldığı, ancak daha iyisinin yapılabileceği düşünülebilir. Sınıfların düzenlenmesinde yeni yöntemler geliştirilerek daha verimli bir eğitim alanı elde edilebilir.

Sınıf içi ve okulun diğer alanlarını eğitim ortamı olarak düzenlenmesi durumunun yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Genel olarak sınıf içi ve okulun diğer alanları eğitim ortamı olarak düzenlenmiştir. Ancak, daha verimli eğitim alanları oluşturabilmek için okulun tüm alanlarını eğitime uygun hale getirmenin eğitim ve öğretimde verimliliği artırıcı etki yapacağı düşünülebilir.

4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular Ve Yorum

Tablo 4. 6.

Birleştirilmiş sınıfta görev yapan öğretmenlerin program okuryazarlığına ilişkin sorunlarının Değerlendirilmesi

	N	\bar{X}	SS	Değerlendirme
Birleştirilmiş sınıflar uygulamasının özelliklerini tanımada	95	2,55	0,98	Az
Birleştirilmiş sınıf uygulamalarında karşıma çıkabilecek durumları öngörmeye	95	2,79	0,97	Orta derece
Birleştirilmiş sınıflara dönük ünitelendirilmiş yıllık planları yapmada	95	2,83	1,12	Orta derece
Birleştirilmiş sınıflara dönük haftalık veya bir saatlik ders planları yapmada	95	2,95	1,07	Orta derece
Bağımsız sınıflar için hazırlanmış derslerin öğretim programlarını, birleştirilmiş sınıflara dönük zorluklarını ve kolaylıklarını saptamada	95	2,66	1,09	Orta derece
Tüm grubun (Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Fen ve Teknoloji ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerin) “yalnızca bir sınıfın programını” izlediği durumlarda programda yer verilen temaları, yaşı küçük olan öğrencilere göre düzenlemede	95	2,78	1,12	Orta derece
Beden Eğitimi, Görsel Tasarım ve Müzik gibi derslerin öğretim programını yıllara göre farklı ancak aynı ders saatinde gruptaki (1-2 ya da 3-4) ya da tüm sınıfların (1-2-3-4-) birlikte çalışabilecek biçimde planlamada	95	2,84	1,01	Orta derece
Matematik ve Türkçe derslerinde ders planlarını, sözgelimi I. Devre olarak adlandırılan A grubunda bir sınıfın “öğretmenli” olduğu bir ders saatinde “ödevli” olan diğer iki sınıfı, seviye grupları temelinde çalışmalarını sağlayacak biçimde biçimlendirmede	95	2,81	1,08	Orta derece
Tek öğretmenli bir okulda Matematik ve Türkçe derslerinde ders planlarını, II. Devre olarak tanımlanan B grubunda 3-4. sınıflarda bir grubun “öğretmenli” olduğu bir zamanda “ödevli” olan diğer 1-2-3. sınıfların olduğu grubun çalışmalarını sınıflara göre uyarlamada	95	2,95	1,24	Orta derece
3. Sınıf Hayat Bilgisi ya da 4. Sınıf Sosyal Bilgiler veya 4. Sınıf Fen ve Teknoloji dersi planlarını, alt sınıfların da rahatlıkla çalışmalara katılabileceklerini sağlayacak biçimde düzenlenmede	95	2,76	1,04	Orta derece
Bağımsız sınıflar için hazırlanmış ders programlarının birleştirilmiş sınıflar bakımından irdelenerek olumsuz ve olumlu yönlerini saptamada	95	2,66	0,97	Orta derece
Ortalama	95	2,73	0,70	

Not: Min. Değerin ortalaması= 1,58; Max. Değerin ortalaması=4,08

Çalışmaya katılan öğretmenlerin cevaplarına göre; öğretmenlerin birleştirilmiş sınıflar uygulamasının özelliklerini tanımada iyi durumda oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin bu alandaki ihtiyaçların az olduğu görülmüştür. Birleştirilmiş sınıf özelliklerine yönelik bilgilerin öğretmen adaylarına verilmesi, veriliyorsa da daha iyi sonuçlar alınması için eğitim programında değişiklikler yapılabilir. Ayrıca, öğretmenlerin birleştirilmiş sınıflar uygulamasının özelliklerini tanıması için bu tür okullarda görevlendirilmeleri veya staj yapmaları yardımcı olabilir.

Öğretmenlerin, birleştirilmiş sınıf uygulamalarında karşılaşılabilecekleri durumları öngörmeye orta derecede bir ihtiyaç düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Öğretmenlerin karşılaşılabilecekleri durumları önceden ön görebilme yeteneklerini geliştirebilmek için çeşitli programlara katılabilir ya da bu alanda eğitim alabilirler.

Öğretmenler; birleştirilmiş sınıflara dönük ünitelendirilmiş yıllık planları yapma konusunda orta düzey bir ihtiyaca sahiptirler. Aynı şekilde birleştirilmiş sınıflara dönük haftalık veya bir saatlik ders planları yapmada orta düzey bir ihtiyaca gereksinim duyulmaktadır. Yıllık, haftalık veya günlük planların yapılmasında öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar tespit edilip, uygun düzenlemeler yapılabilir.

Bağımsız sınıflar için hazırlanmış derslerin öğretim programlarını, birleştirilmiş sınıflara dönük zorluklarını ve kolaylıklarını saptamada orta düzey bir ihtiyaç durumu belirlenmiştir. Bağımsız sınıflar için belirlenen ders ve öğretim programlarının, hiçbir düzenleme yapılmadan birleştirilmiş sınıflarda uygulamaya konulması, bazı sorunların yaşanmasına neden olabilir. Eğitim sisteminde birleştirilmiş sınıflara ilişkin düzenlemeler yapılması, bu sınıflarda verilen eğitim-öğretim verimliliğini artırıcı sonuçlar doğurabilir.

Tüm grubun (Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Fen ve Teknoloji ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerin) “yalnızca bir sınıfın programını” izlediği durumlarda programda yer verilen temaları, yaşı küçük olan öğrencilere göre düzenlemede öğretmenlerin orta düzeyde sorun yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin bu alanda kendilerini geliştirmeleri ve ilgili eğitim kurumlarının öğretmenleri bu gelişim sürecinde desteklenmeleri bu alandaki eksikliklerin giderilmesini sağlayabilir.

Beden Eğitimi, Görsel Tasarım ve Müzik gibi derslerin öğretim programını yıllara göre farklı ancak aynı ders saatinde gruptaki (1-2 ya da 3-4) ya da tüm sınıfların (1-2-3-4) birlikte çalışabilecek biçimde planlamada orta düzey ihtiyaç durumu belirlenmiştir. Beden eğitimi, görsel tasarım ve müzik gibi derslerin öğretim programını birlikte çalışabilecek

biçimde planlanması, öğrencilerin yetenekli oldukları alanları keşfetmeleri ve bu alanda kendilerini geliştirmeler sağlanabilir.

Matematik ve Türkçe derslerinde ders planlarını, sözgelimi I. Devre olarak adlandırılan A grubunda bir sınıfın “öğretmenli” olduğu bir ders saatinde “ödevli” olan diğer iki sınıfı, seviye grupları temelinde çalışmalarını sağlayacak biçimde biçimlendirmede orta düzey bir ihtiyaca gereksinim olduğu saptanmıştır. Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin matematik ve Türkçe derslerinde ders programı belirlemede, bazı sorunlar yaşadıkları görülmektedir.

Tek öğretmenli bir okulda Matematik ve Türkçe derslerinde ders planlarını, II. Devre olarak tanımlanan B grubunda 3-4. sınıflarda bir grubun “öğretmenli” olduğu bir zamanda “ödevli” olan diğer 1-2-3. sınıfların olduğu grubun çalışmalarını sınıflara göre uyarlamada orta düzey bir ihtiyaç belirlenmiştir. Öğretmenlerin bu alanda yaşadıkları sorunlara, eğitim sistemi içerisinde yer verilir ve birleştirilmiş sınıflardaki işleyiş ile ilgili çeşitli düzenlemeler yapılarak çözüm yolları geliştirilebilir.

Üçüncü Sınıf Hayat Bilgisi ya da 4. Sınıf Sosyal Bilgiler veya 4. Sınıf Fen ve Teknoloji dersi planlarını, alt sınıfların da rahatlıkla çalışmalara katılabileceklerini sağlayacak biçimde düzenlenmede orta düzey bir ihtiyaç seviyesi belirlenmiştir. 3. Sınıf Hayat Bilgisi ya da 4. Sınıf Sosyal Bilgiler veya 4. Sınıf Fen ve Teknoloji dersi planlarını, alt sınıfların da rahatlıkla çalışmalara katılabileceklerini sağlayabilecek, ders programlarının hazırlanmasında karşılaşılan zorlukların giderilebilmesi için çeşitli çalışmalar yapılabilir.

Bağımsız sınıflar için hazırlanmış ders programlarının birleştirilmiş sınıflar bakımından irdelenerek olumsuz ve olumlu yönlerini saptama ile ilgili ihtiyaç düzeyinin orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bağımsız sınıflar için hazırlanan ders programlarının birleştirilmiş sınıflar bakımından değerlendirilerek olumlu ve olumsuz yönlerinin belirlenmesine yönelik çalışmaların yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

4.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 4. 7.

Birleştirilmiş sınıfta görev yapan öğretmenlerin öğretimin değerlendirilmesine ilişkin sorunlarının Değerlendirilmesi

	N	\bar{X}	SS	Değerlendirme
Okul bahçesini başta Fen ve Teknolojisi olmak üzere Beden Eğitimi gibi derslerde etkin kullanmada	95	2,73	1,07	Orta derece
Sınıf yerleşimini öğrencilerin öğretmenle, diğer öğrencilerle ve öğrenme materyalleriyle etkileşimini geliştirecek biçimde düzenlemede	95	2,62	1,07	Orta derece
Sınıf içi ve okulun diğer alanlarını eğitim ortamı olarak düzenlemede	95	2,83	1,18	Orta derece
Öğretim sürecinde teknolojik araçları (bilgisayar, tepegöz vb.) kullanmada	95	2,71	1,07	Orta derece
Sınıf içi öğretim uygulamalarını öğretmen merkezli olmasının dışında ödevli çalışmalarda bağımsız, eşli, akran ve çeşitli gruplar biçiminde düzenlemede	95	2,61	1,05	Orta derece
Ödevli saatler için öğrencilerin ilgilerini kendi çalışmalarına yönelmesini sağlamak için çalışma yaprakları, kavram haritası vb. öğretim materyalleri geliştirmede	95	2,68	1,08	Orta derece
Ödevli çalışmalarda öğrencileri güdülemede	95	2,71	1,13	Orta derece
Öğrencilerin bilişsel becerilerini değerlendirmek için ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanmada	95	2,78	1,11	Orta derece
Öğrencilerin <i>duyuşsal, motor ve sosyal</i> becerilerini değerlendirmek için çeşitli ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanmada	95	2,60	1,09	Orta derece
Ortalama	95	2,69	0,74	

Not: Min. Değerin ortalaması= 1,24; Max. Değerin ortalaması=4,78

Birleştirilmiş sınıfta görev yapan öğretmenlerin öğretimin değerlendirilmesine ilişkin sorunları değerlendirilmiştir. Okul bahçesini başta Fen ve Teknolojisi olmak üzere Beden Eğitimi gibi derslerde etkin kullanmada orta derecede bir ihtiyaç düzeyi belirlenmiştir. Okul bahçesinin etkin bir şekilde kullanılması konusunda eksikliklerin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf yerleşimini öğrencilerin öğretmenle, diğer öğrencilerle ve öğrenme materyalleriyle etkileşimini geliştirecek biçimde düzenlemede orta derecede bir ihtiyaç düzeyi belirlenmiştir. Sınıf yerleşiminin öğrencilerin öğretmenle, diğer öğrencilerle ve

öğrenme materyalleriyle etkileşimini sağlayacak biçimde düzenlenmesi konusunda bazı eksikliklerin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf içi ve okulun diğer alanlarını eğitim ortamı olarak düzenlemede orta derecede ihtiyaç düzeyi belirlenmiştir. Sınıf içi ve okulun diğer alanlarını eğitim ortamı olarak düzenlemeye yönelik birtakım çalışmalar yapılarak, eğitim verimliliği artırılabilir.

Öğretim sürecinde teknolojik araçları (bilgisayar, tepegöz vb.) kullanmada orta derecede ihtiyaç düzeyi belirlenmiştir. Birleştirilmiş sınıflarda teknolojik araçların kullandığı, ancak yeteli seviyede kullanılmadığı sonucuna ulaşılabilir. Dünya çapındaki teknolojik gelişmelere bağlı olarak, teknoloji yaşamımızın her alanına girmiştir. Verimli bir eğitim ortamı sağlanması için teknolojik araçların etkin bir şekilde kullanılması gerekmektedir.

Sınıf içi öğretim uygulamalarını öğretmen merkezli olmasının dışında ödevli çalışmalarda bağımsız, eşli, akran ve çeşitli gruplar biçiminde düzenlemede orta derecede ihtiyaç düzeyi belirlenmiştir. Öğretmenlerin sınıf içi öğretim uygulamalarında ödevli çalışmalarda bağımsız, eşli, akran ve çeşitli gruplar biçiminde düzenleme konusunda yardıma ihtiyaç duydukları belirlenmiştir.

Ödevli saatler için öğrencilerin ilgilerini kendi çalışmalarına yönelmesini sağlamak için çalışma yaprakları, kavram haritası vb. öğretim materyalleri geliştirmede orta düzeyde ihtiyaç düzeyi belirlenmiştir. Öğretmenlerin ödevli derslere hazırlık aşamasında birtakım zorluklar yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Ödevli çalışmalarda öğrencileri güdülemede konusunda orta düzeyde ihtiyaç düzeyi belirlenmiştir. Öğretmenlerin ödevli çalışmalarda öğrencileri motive etmede bazı sorunlar yaşayabildikleri tespit edilmiştir. Farklı yaş gruplarında öğrencilerin tek derslikte, tek öğretmenle eğitim almaları durumunda öğrencilerin güdülendirilmesi konusunda sorunlar yaşanabilmektedir.

Öğrencilerin bilişsel becerilerini değerlendirmek için ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanmada orta düzeyde ihtiyaç düzeyi belirlenmiştir. Öğretmenler ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanmaktadırlar. Ancak etkin bir şekilde kullanmakta bazı sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir.

4.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular Ve Yorum

Tablo 4. 8.

Türkiye'nin doğusunda (Erzurum) ve batısında (Denizli) birleştirilmiş sınıfta görev yapan öğretmenlerin sorunlarının T Testine Göre Karşılaştırılması

	İl	N	\bar{X}	SS	F	P
Okul Yönetim İşleri	Erzurum	48	3,54	0,57	6,511	0,000*
	Denizli	47	2,53	0,61		
Program okuryazarlığı	Erzurum	48	3,31	0,41	7,915	0,000*
	Denizli	47	2,14	0,37		
Öğretim ve Değerlendirme	Erzurum	48	2,87	0,69	2,485	0,013
	Denizli	47	2,51	0,74		

Erzurum ve Denizli illerinde birleştirilmiş sınıfta görev yapan öğretmenlerin sorunları arasındaki benzerlikler ve farklılıklar gözlemlenmiştir. Görev yapılan il ile okul yönetim işlerinde karşılaşılan sorunlar arasında istatistiksel anlamlılık tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Öğretmenlerin okul yönetim işlerinde sorun yaşama düzeylerinin illere göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Görev yapılan ilin coğrafi, kültürel, iklimsel ve gelişmişlik düzeyinin özelliklerine bağlı olarak eğitim sisteminde de farklılık oluşabilmektedir. Öğretmenlerin görev yaptıkları yerin olumsuz özellikleri çalışma performansını olumsuz etkileyebileceği gibi, görev yapılan yerin olumlu özellikleri olumlu yönde etki eder. İllerin özellikleri okul yönetim işlerini ve eğitim verilme şeklini etkileyebilmektedir. Öğretmenlerin kendilerini bu alanda yetersiz görme durumları da bu sonuçlara ulaşılmasına neden olmuş olabilir. Birilerine göre temel olarak yüzeysel bir bilgiye sahip olmak yeterli olurken, bazı öğretmenlere göre en ayrıntılı konular hakkında bile bilgi sahibi olabilmek önemlidir. Bu tür öğretmenlere göre öğrenme süreci hiçbir zaman son bulmaz. Yapılan anket sonucuna göre; Denizli ilinde görev yapan öğretmenlerin okul yönetim işlerinde ihtiyaç düzeyleri az olarak belirlenmiştir. Erzurum ilinde görev yapan öğretmenlerin okul yönetim işlerinde ihtiyaç düzeyleri orta derecede bulunmuştur.

Görev yapılan il ile program okuryazarlığı arasında istatistiksel anlamlılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). Öğretmenlerin program okuryazarlığı ile ilgili sorun yaşama düzeylerinin illere göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin program okur yazarlığı ile ilgili sorun yaşama düzeyleri üzerinde görev yaptıkları illerin özellikleri etkilidir. Bazı kesimlerin yeryüzü şekilleri, iklimsel özellikleri ve toplum yapısından kaynaklı sorunları olduğu bilinmektedir. Bu durum buralarda görev yapan öğretmenlerin performans verimliliğini doğrudan etkileyebilmektedir. Güncel konulara hızlı bir şekilde ulaşamaması, internete veya şehir merkezine ulaşım konusunda yaşanan zorluklar, bu bölgelerde görev yapan öğretmenlerin program okuryazarlığı ile ilgili sorunlar yaşamasına neden olabilmektedir. Öğretmenlerin kendilerini bu alanda yetersiz görme durumları da bu sonuçlara ulaşılmasına neden olmuş olabilir. Birilerine göre temel olarak yüzeysel bir bilgiye sahip olmak yeterli olurken, bazı öğretmenlere göre en ayrıntılı konular hakkında bile bilgi sahibi olabilmek önemlidir. Bu tür öğretmenlere göre öğrenme süreci hiçbir zaman son bulmaz. Yapılan anket sonucuna göre; Denizli ilinde görev yapan öğretmenlerin program okuryazarlığında ihtiyaç düzeyleri az olarak belirlenmiştir. Erzurum ilinde görev yapan öğretmenlerin program okuryazarlığında ihtiyaç düzeyleri orta derecede bulunmuştur.

Görev yapılan il ile öğretim ve değerlendirme arasında istatistiksel anlamlılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). Öğretmenlerin öğretim ve değerlendirme ile ilgili sorun yaşama düzeylerinin illere göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin bilişsel becerilerinin ölçülmesi ve değerlendirilmesinde görev yapılan illere göre öğretmenlerin ihtiyaç düzeyleri arasında farklılıklar gözlemlenmiştir. Yapılan anket sonucuna göre; Denizli ilinde görev yapan öğretmenlerin öğretim ve değerlendirme ihtiyaç düzeyleri az olarak belirlenmiştir. Erzurum ilinde görev yapan öğretmenlerin öğretim ve değerlendirme ihtiyaç düzeyleri orta derecede bulunmuştur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu bölümde, “Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin sorunları nelerdir? (Denizli ve Erzurum İllerinin karşılaştırılması)” adlı çalışmanın belirlenmiş olan alt problemlerine dayalı yapılan anket çalışmasından elde edilen verilerin analizi ile oluşturulan bulgulara göre ulaşılan sonuçlar ve sonuçlara bağlı tartışma yer almaktadır. Ayrıca bölümün devamında uygulayıcı ve araştırmacılara yönelik öneriler vardır.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Araştırmada, öncelikle birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin sorunlarına cinsiyet, kıdem yılı ve okutulan sınıf etmenlerinin olup olmadığı, öğretmenlerin hazırlanmış olan anket sorularına verdikleri cevaplara dayalı olarak belirlenmeye çalışılmıştır. İkinci olarak, birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin okul yönetim işlerine ilişkin sorun yaşama düzeyleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Üçüncü olarak, birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin program okuryazarlığına ilişkin sorun yaşama düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Dördüncü olarak, birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin öğretimin değerlendirilmesine ilişkin sorun yaşama düzeyleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Son olarak da Türkiye'nin doğusunda (Erzurum) ve batısında (Denizli) birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin sorunları arasındaki fark ve benzerlikler belirlenmeye çalışılmıştır.

5.1.1. Birleştirilmiş Sınıfta Görev Yapan Öğretmenlerin Cinsiyet, Kıdem, Okutulan Sınıfa İlişkin Sorunları

Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin okul yönetim işleriyle ilgili sorun yaşama düzeylerinde cinsiyete göre farklılık gözlenmemiştir. Kadın ve erkek öğretmenlerin okul yönetim işlerine ilişkin yaşadıkları sorunlarda belirgin bir farklılık bulunmamıştır. Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin program okuryazarlığına ilişkin yaşadıkları sorunların düzeyine cinsiyetin herhangi bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı şekilde birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin öğretim ve değerlendirmeye ilişkin yaşadıkları sorunların düzeyi üzerinde

cinsiyetin herhangi bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yani kadın ya da erkek öğretmenlerin okul yönetim işleri, program okuryazarlığı ve öğretimde değerlendirme konularında yaşadıkları sorunlar arasında farklılık tespit edilmemiştir.

Göçer'in (2014) çalışmasında, birleştirilmiş sınıflarda karşılaşılan problemlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma, arama modelinde olup, betimsel bir nitelik taşımaktadır. Çalışma sonucuna göre; öğretim hizmetleri, milli eğitim mevzuatı ve eğitimin denetimi boyutlarıyla ilgili sorulara verilen cevaplarda kadın ve erkek öğretmenlerin görüşleri birbirine benzer olduğu görülmüştür.

Akdağ'ın (2014) çalışmasında, Adıyaman merkez ve diğer ilçelerine bağlı köylerde birleştirilmiş sınıflı okullarda çalışan müdür yetkili öğretmenlerin yaşadığı tükenmişlik düzeylerini belirlemeyi amaçlandığından, araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre; araştırmaya katılan öğretmenlerin duyuşsal tükenmişlik düzeylerinin cinsiyete göre farklılık göstermediği görülmüştür. Kadın öğretmenlerin kişisel başarı alt ölçeğinde tükenmişlik seviyeleri erkek öğretmenlerden biraz daha fazla olduğu bulunmuştur.

Okul yönetim işlerindeki sorunlar üzerinde kıdem yılı faktörünün etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Beş ve daha az yıldır öğretmenlik yapanların okul yönetim işleri ile ilgili daha fazla sorun yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Daha sonra 11-15 ve 6-10 yıldır öğretmenlik yapanların geldiği görülmektedir. Okul yönetim işleri ile ilgili sorunları en az 16 yıl ve daha fazla süredir öğretmenlik yapanların yaşadığı görülmüştür.

Kıdem yılı faktörünün, program okuryazarlığı sorunlarını yaşama düzeyi üzerinde etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Beş ve daha az yıldır öğretmenlik yapanların program okuryazarlığı ile ilgili daha fazla sorun yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Daha sonra sırasıyla 6-10 ve 11-15 yıldır öğretmenlik yapanlar gelmektedir. Program okuryazarlığı ile ilgili en az sorun yaşayanlar ise 16 yıl ve daha fazla yıldır öğretmenlik yapanlardır. Kıdem yılı arttıkça program okuryazarlığı ile ilgili sorun yaşama düzeyinin düştüğü görülmüştür.

Göçer'in (2014) çalışma sonucuna göre; genel olarak öğrenci hizmetleri boyutuna ilişkin öğretmen görüşlerine kıdem yılının etkisi olduğu bulunmuştur. Aynı şekilde öğretim hizmetleri boyutuna ilişkin öğretmen görüşleri üzerinde kıdem yılının etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Milli eğitim mevzuat boyutuna dair görüşlerde de kıdem yılına göre

farklılıklar olduğu gözlemlenmiştir. Denetim boyuna dair düşünceler üzerine de kıdem yılının etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Tunç'un (2013) çalışmasında, birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin yapılandırmacı öğrenme ortamı oluşturma düzeylerini belirleyip, bu konu ile ilgili sorunlara çözüm yolu geliştirilmesine katkı sağlanması amaçlanmıştır. Araştırma belirli bir süre zarfında mevcut durumu belirlemeye yöneliktir. Araştırma buna göre şekillenmiştir. Birleştirilmiş sınıflarda 5 yıl ve üzeri yıldır görev yapan öğretmenlerin materyal ve kaynakların çözüme götürmeyi amaçlaması puanları, 2-4 yıl arası görev yapanların puanlarından daha yüksek bulunmuştur. Birleştirilmiş sınıflarda 5 yıl ve üzeri yıldır görev yapan öğretmenlerin yapılandırmacı öğrenme ortamı puanları, 2-4 yıl arası görev yapanların puanlarından daha yüksek bulunmuştur.

Okutulan sınıf faktörünün okul yönetim işlerindeki sorunlara etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin okuttukları sınıf türüne göre okul yönetim işleriyle ilgili sorun yaşama düzeyleri ile elde edilen sonuçlar tesadüf olarak bulunmuştur.

Okutulan sınıf faktörünün, program okuryazarlığıyla ilgili sorunlara etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Program okuryazarlığı konusunda en fazla 1-2-3-4. Sınıfların tümüne tek derslikte eğitim veren öğretmenlerin yaşadığı görülmektedir. Daha sonra sadece 1. Sınıflara eğitim verenlerin bu konuda sorun yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bunun için okutulan sınıf faktörünün program okuryazarlığı üzerinde etkisinin olmadığı düşünülebilir. Bu konuda en az sorun yaşayanların 4. Sınıflara eğitim veren öğretmenlerin olduğu görülmüştür. Program okuryazarlığı ile ilgili sorun yaşama durumu kişisel özelliklere, öğretmenlik beceri, yetenek ve deneyimlerine bağlı olarak farklılık gösterebilir.

Okutulan sınıf faktörünün, öğretim ve değerlendirmeyle ilgili sorunlara etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin öğretim ve değerlendirme ile ilgili sorun yaşama düzeylerinin okuttukları sınıfla ilgili olmadığı görülmüştür. 1-2. Sınıflara tek derslikte eğitim veren öğretmenlerin öğretim ve değerlendirme ile ilgili daha fazla sorun yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. En az sorun yaşayanların ise 1-2-3-4. Sınıflara tek derslikte eğitim verenlerin yaşadığı görülmüştür. Tek derslikte dört ayrı öğrenci grubunun idare edilmesi daha zor olmasına rağmen, bu birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin daha az sorun yaşamaları, öğretim ve

değerlendirme ile ilgili sorun yaşama düzeyi üzerinde farklı etmenlerin etkili olduğunu düşündürmektedir.

Abay'ın (2006) çalışmasında, birleştirilmiş sınıf uygulamasında, öğretmenlerin öğretme ve öğrenme süreçlerinde karşılaştıkları sorunların belirlenmesi amaçlanmıştır. Birleştirilmiş sınıf uygulamasında öğrenme ve öğretme sürecinde karşılaştığı sorunların okutulan sınıf faktörüne göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucuna göre; “öğretmen yeterliği”, “okulun olanakları”, “okul-aile iş birliği”, “öğrencilerle ilgili sorunlar” ve “programın yapısı” ile ilgili sorulara verilen cevaplarda okutulan sınıfa göre farklılık bulunmamıştır.

5.1.2. Birleştirilmiş Sınıfta Görev Yapan Öğretmenlerin Okul Yönetim İşlerine İlişkin Sorunları

Birleştirilmiş sınıfta görev yapan öğretmenlerin okul yönetim işlerine ilişkin sorunları ile ilgili bilgi edinmek amacıyla katılımcılara sorulan soruların cevaplarına göre, orta derecede ihtiyaç düzeyi olduğu görülmüştür. Okul bahçesini başta fen ve teknolojisi olmak üzere beden eğitimi gibi derslerde kullanıldığı ancak yeterince etkin bir şekilde kullanılmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf yerleşimini öğrencilerin öğretmenle, diğer öğrencilerle ve öğrenme materyalleriyle etkileşimini geliştirecek biçimde düzenlemelerin yapıldığı, ancak daha iyisinin yapılabileceği düşünülebilir. Sınıfların düzenlenmesinde yeni yöntemler geliştirilerek daha verimli bir eğitim alanı elde edilebilir.

Sınıf içi ve okulun diğer alanlarını eğitim ortamı olarak düzenlenmesi durumunun yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Genel olarak sınıf içi ve okulun diğer alanları eğitim olarak düzenlenmiştir. Ancak, daha verimli eğitim alanları oluşturabilmek için okulun tüm alanlarını eğitime uygun hale getirmenin eğitim ve öğretimde verimliliği artırıcı etki yapacağı düşünülebilir.

Sonuç olarak; birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin okul yönetim işleri ile ilgili orta derece ihtiyaç düzeyine ihtiyaç duydukları tespit edilmiştir. Okul yönetim işleri ile ilgili olarak öğretmenlere destek verilmesi gerekebilir.

Sezer'in (2010) çalışmasında, birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin mesleki ihtiyaçlarının analizi amaçlanmıştır. Çalışma sonucuna göre; birleştirilmiş sınıf

öğretmenlerinin okul yönetimi boyutuna dönük mesleki ihtiyaçlarıyla ilgili olarak, katılımcıların büyük bir kısmı ölçek maddelerine orta derecede ve orta derecenin üzeri düzeyde mesleki ihtiyaç duydukları söylenebilir.

5.1.3. Birleştirilmiş Sınıfta Görev Yapan Öğretmenlerin Program Okuryazarlığına İlişkin Sorunları

Öğretmenlerin birleştirilmiş sınıflar uygulamasının özelliklerini tanımada iyi durumda oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin bu alandaki ihtiyaçların az olduğu görülmüştür. Birleştirilmiş sınıf özelliklerine yönelik bilgilerin öğretmen adaylarına verilmesi, veriliyorsa da daha iyi sonuçlar alınması için eğitim programında değişiklikler yapılabilir. Ayrıca, öğretmenlerin birleştirilmiş sınıflar uygulamasının özelliklerini tanınması için bu tür okullarda görevlendirilmeleri veya staj yapmaları yardımcı olabilir.

Öğretmenlerin, birleştirilmiş sınıf uygulamalarında karşılaşılabilecekleri durumları öngörmeye orta derecede bir ihtiyaç düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Öğretmenlerin karşılaşılabilecekleri durumları önceden ön görebilme yeteneklerini geliştirebilmek için çeşitli programlara katılabilir ya da bu alanda eğitim alabilirler.

Öğretmenler; birleştirilmiş sınıflara dönük ünitelendirilmiş yıllık planları yapma konusunda orta düzey bir ihtiyaca sahiptirler. Aynı şekilde birleştirilmiş sınıflara dönük haftalık veya bir saatlik ders planları yapmada orta düzey bir ihtiyaca gereksinim duyulmaktadır. Yıllık, haftalık veya günlük planların yapılmasında öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar tespit edilip, uygun düzenlemeler yapılabilir.

Bağımsız sınıflar için hazırlanmış derslerin öğretim programlarını, birleştirilmiş sınıflara dönük zorluklarını ve kolaylıklarını saptamada orta düzey bir ihtiyaç durumu belirlenmiştir. Bağımsız sınıflar için belirlenen ders ve öğretim programlarının, hiçbir düzenleme yapılmadan birleştirilmiş sınıflarda uygulamaya konulması, bazı sorunların yaşanmasına neden olabilir. Eğitim sisteminde birleştirilmiş sınıflara ilişkin düzenlemeler yapılması, bu sınıflarda verilen eğitin-öğretim verimliliğini artırıcı sonuçlar doğurabilir.

Tüm grubun (Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Fen ve Teknoloji ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerin) “yalnızca bir sınıfın programını” izlediği durumlarda programda yer verilen temaları, yaşı küçük olan öğrencilere göre düzenlemede öğretmenlerin orta düzeyde sorun yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin bu alanda kendilerini

geliştirmeleri ve ilgili eğitim kurumlarının öğretmenleri bu gelişim sürecinde desteklenmeleri bu alandaki eksikliklerin giderilmesini sağlayabilir.

Beden Eğitimi, Görsel Tasarım ve Müzik gibi derslerin öğretim programını yıllara göre farklı ancak aynı ders saatinde gruptaki (1-2 ya da 3-4) ya da tüm sınıfların (1-2-3-4) birlikte çalışabilecek biçimde planlamada orta düzey ihtiyaç durumu belirlenmiştir. Beden eğitimi, görsel tasarım ve müzik gibi derslerin öğretim programını birlikte çalışabilecek biçimde planlanması, öğrencilerin yetenekli oldukları alanları keşfetmeleri ve bu alanda kendilerini geliştirmeler sağlanabilir.

Matematik ve Türkçe derslerinde ders planlarını, sözgelimi I. Devre olarak adlandırılan A grubunda bir sınıfın “öğretmenli” olduğu bir ders saatinde “ödevli” olan diğer iki sınıfı, seviye grupları temelinde çalışmalarını sağlayacak biçimde biçimlendirmede orta düzey bir ihtiyaca gereksinim olduğu saptanmıştır. Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin matematik ve Türkçe derslerinde ders programı belirlemede, bazı sorunlar yaşadıkları görülmektedir.

Tek öğretmenli bir okulda Matematik ve Türkçe derslerinde ders planlarını, II. Devre olarak tanımlanan B grubunda 3-4. sınıflarda bir grubun “öğretmenli” olduğu bir zamanda “ödevli” olan diğer 1-2-3. sınıfların olduğu grubun çalışmalarını sınıflara göre uyarlamada orta düzey bir ihtiyaç belirlenmiştir. Öğretmenlerin bu alanda yaşadıkları sorunlara, eğitim sistemi içerisinde yer verilir ve birleştirilmiş sınıflardaki işleyiş ile ilgili çeşitli düzenlemeler yapılarak çözüm yolları geliştirilebilir.

Üçüncü Sınıf Hayat Bilgisi ya da 4. Sınıf Sosyal Bilgiler veya 4. Sınıf Fen ve Teknoloji dersi planlarını, alt sınıfların da rahatlıkla çalışmalara katılabileceklerini sağlayacak biçimde düzenlenmede orta düzey bir ihtiyaç seviyesi belirlenmiştir. 3. Sınıf Hayat Bilgisi ya da 4. Sınıf Sosyal Bilgiler veya 4. Sınıf Fen ve Teknoloji dersi planlarını, alt sınıfların da rahatlıkla çalışmalara katılabileceklerini sağlayabilecek, ders programlarının hazırlanmasında karşılaşılan zorlukların giderilebilmesi için çeşitli çalışmalar yapılabilir.

Bağımsız sınıflar için hazırlanmış ders programlarının birleştirilmiş sınıflar bakımından irdelenerek olumsuz ve olumlu yönlerini saptama ile ilgili ihtiyaç düzeyinin orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bağımsız sınıflar için hazırlanan ders

programlarının birleştirilmiş sınıflar bakımından değerlendirilerek olumlu ve olumsuz yönlerinin belirlenmesine yönelik çalışmaların yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak; birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin program okuryazarlığı ile ilgili orta derece ihtiyaç düzeyine ihtiyaç duydukları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin program okuryazarlığı ile ilgili ihtiyaçları, öğretmenin kişisel çabaları ve ilgili kurumların bu alanda yapabilecekleri çalışmalar ile giderilebilir.

Sezer'in (2010) çalışmasında, birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin program okuryazarlığı ile ilgili mesleki ihtiyaçlarının olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca göre; birleştirilmiş sınıf uygulamasının özelliklerini tanıma, bu uygulamalarda karşılaşılabilecekleri durumları öngörmede, birleştirilmiş sınıfların yıllık planlarını yapmada ve beden eğitimi, görsel sanatlar ve müzik gibi dersleri aynı ders saatinde farklı gruplarla ya da dört sınıf bir arada planlamak ile ilgili alanlarda mesleki ihtiyaçları olduğu söylenebilir.

5.1.4. Birleştirilmiş Sınıfta Görev Yapan Öğretmenlerin Öğretimin Değerlendirilmesine İlişkin Sorunları

Okul bahçesini başta Fen ve Teknolojisi olmak üzere Beden Eğitimi gibi derslerde etkin kullanmada orta derecede bir ihtiyaç düzeyi belirlenmiştir. Okul bahçesinin etkin bir şekilde kullanılması konusunda eksikliklerin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf yerleşimini öğrencilerin öğretmenle, diğer öğrencilerle ve öğrenme materyalleriyle etkileşimini geliştirecek biçimde düzenlemede orta derecede bir ihtiyaç düzeyi belirlenmiştir. Sınıf yerleşiminin öğrencilerin öğretmenle, diğer öğrencilerle ve öğrenme materyalleriyle etkileşimini sağlayacak biçimde düzenlenmesi konusunda bazı eksikliklerin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf içi ve okulun diğer alanlarını eğitim ortamı olarak düzenlemede orta derecede ihtiyaç düzeyi belirlenmiştir. Sınıf içi ve okulun diğer alanlarını eğitim ortamı olarak düzenlemeye yönelik birtakım çalışmalar yapılarak, eğitim verimliliği artırılabilir.

Öğretim sürecinde teknolojik araçları (bilgisayar, tepegöz vb.) kullanmada orta derecede ihtiyaç düzeyi belirlenmiştir. Birleştirilmiş sınıflarda teknolojik araçların kullandığı, ancak yeterli seviyede kullanılmadığı sonucuna ulaşılabilir. Dünya çapındaki teknolojik gelişmelere bağlı olarak, teknoloji yaşamımızın her alanına girmiştir. Verimli

bir eğitim ortamı sağlanması için teknolojik araçların etkin bir şekilde kullanılması gerekmektedir.

Sınıf içi öğretim uygulamalarını öğretmen merkezli olmasının dışında ödevli çalışmalarda bağımsız, eşli, akran ve çeşitli gruplar biçiminde düzenlemede orta derecede ihtiyaç düzeyi belirlenmiştir. Öğretmenlerin sınıf içi öğretim uygulamalarında ödevli çalışmalarda bağımsız, eşli, akran ve çeşitli gruplar biçiminde düzenleme konusunda yardıma ihtiyaç duydukları belirlenmiştir.

Ödevli saatler için öğrencilerin ilgilerini kendi çalışmalarına yönelmesini sağlamak için çalışma yaprakları, kavram haritası vb. öğretim materyalleri geliştirmede orta düzeyde ihtiyaç düzeyi belirlenmiştir. Öğretmenlerin ödevli derslere hazırlık aşamasında birtakım zorluklar yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Ödevli çalışmalarda öğrencileri güdülemede konusunda orta düzeyde ihtiyaç düzeyi belirlenmiştir. Öğretmenlerin ödevli çalışmalarda öğrencileri motive etmede bazı sorunlar yaşayabildikleri tespit edilmiştir. Farklı yaş gruplarında öğrencilerin tek derslikte, tek öğretmenle eğitim almaları durumunda öğrencilerin güdülendirilmesi konusunda sorunlar yaşanabilmektedir.

Öğrencilerin bilişsel becerilerini değerlendirmek için ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanmada orta düzeyde ihtiyaç düzeyi belirlenmiştir. Öğretmenler ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanmaktadırlar. Ancak etkin bir şekilde kullanmakta bazı sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir.

Sezer'in (2010) çalışmasında, birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin öğretim ve değerlendirme ile ilgili mesleki ihtiyaçlarının orta düzey ve üzeri olduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın sonucuna göre; birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin, okul bahçesini fen ve teknoloji ve beden eğitimi gibi derslerde etkin kullanmada, sınıf yerleşimini öğretmen ve öğrenme materyalleriyle etkileşimli bir biçimde oluşturmada, sınıf içini ve okulu eğitim ortamı olarak düzenlemede, öğretimde teknolojik araçları kullanmada ve öğrencilerin istenmeyen davranışlarına karşı önlem almada mesleki ihtiyaçlarının olduğu söylenebilir.

5.1.5. Türkiye'nin Doğusunda (Erzurum) ve Batısında (Denizli) Birleştirilmiş Sınıfta Görev Yapan Öğretmenlerin Sorunları Arasındaki Fark ve Benzerlikler

Görev yapılan il ile okul yönetim işlerinde karşılaşılan sorunlar arasında istatistiksel anlamlılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). Öğretmenlerin okul yönetim işlerinde sorun yaşama düzeylerinin illere göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Görev yapılan ilin coğrafi, kültürel, iklimsel ve gelişmişlik düzeyinin özelliklerine bağlı olarak eğitim sisteminde de farklılık oluşabilmektedir. Öğretmenlerin görev yaptıkları yerin olumsuz özellikleri çalışma performansını olumsuz etkileyebileceği gibi, görev yapılan yerin olumlu özellikleri olumlu yönde etki eder. İllerin özellikleri okul yönetim işlerini ve eğitim verilme şeklini etkileyebilmektedir. Öğretmenlerin kendilerini bu alanda yetersiz görme durumları da bu sonuçlara ulaşılmasına neden olmuş olabilir. Birilerine göre temel olarak yüzeysel bir bilgiye sahip olmak yeterli olurken, bazı öğretmenlere göre en ayrıntılı konular hakkında bile bilgi sahibi olabilmek önemlidir. Bu tür öğretmenlere göre öğrenme süreci hiçbir zaman son bulmaz. Yapılan anket sonucuna göre; Denizli ilinde görev yapan öğretmenlerin okul yönetim işlerinde ihtiyaç düzeyleri az olarak belirlenmiştir. Erzurum ilinde görev yapan öğretmenlerin okul yönetim işlerinde ihtiyaç düzeyleri orta derecede bulunmuştur.

Görev yapılan il ile program okuryazarlığı arasında istatistiksel anlamlılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). Öğretmenlerin program okuryazarlığı ile ilgili sorun yaşama düzeylerinin illere göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin program okuryazarlığı ile ilgili sorun yaşama düzeyleri üzerinde görev yaptıkları illerin özellikleri etkilidir. Bazı kesimlerin yeryüzü şekilleri, iklimsel özellikleri ve toplum yapısından kaynaklı sorunları olduğu bilinmektedir. Bu durum buralarda görev yapan öğretmenlerin performans verimliliğini doğrudan etkileyebilmektedir. Güncel konulara hızlı bir şekilde ulaşamaması, internete veya şehir merkezine ulaşım konusunda yaşanan zorluklar, bu bölgelerde görev yapan öğretmenlerin program okuryazarlığı ile ilgili sorunlar yaşamasına neden olabilmektedir. Öğretmenlerin kendilerini bu alanda yetersiz görme durumları da bu sonuçlara ulaşılmasına neden olmuş olabilir. Birilerine göre temel olarak yüzeysel bir bilgiye sahip olmak yeterli olurken, bazı öğretmenlere göre en ayrıntılı konular hakkında bile bilgi sahibi olabilmek önemlidir. Bu tür öğretmenlere göre öğrenme süreci hiçbir zaman son bulmaz. Yapılan anket sonucuna göre; Denizli ilinde görev yapan öğretmenlerin program okuryazarlığında ihtiyaç düzeyleri az olarak belirlenmiştir.

Erzurum ilinde görev yapan öğretmenlerin program okuryazarlığında ihtiyaç düzeyleri orta derecede bulunmuştur.

Görev yapılan il ile öğretim ve değerlendirme arasında istatistiksel anlamlılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). Öğretmenlerin öğretim ve değerlendirme ile ilgili sorun yaşama düzeylerinin illere göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin bilişsel becerilerinin ölçülmesi ve değerlendirilmesinde görev yapılan illere göre öğretmenlerin ihtiyaç düzeyleri arasında farklılıklar gözlemlenmiştir. Yapılan anket sonucuna göre; Denizli ilinde görev yapan öğretmenlerin öğretim ve değerlendirme ihtiyaç düzeyleri az olarak belirlenmiştir. Erzurum ilinde görev yapan öğretmenlerin öğretim ve değerlendirme ihtiyaç düzeyleri orta derecede bulunmuştur.

Abay'ın çalışmasında; 2005-2006 öğretim yılında Erzurum iline bağlı tüm birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okulları ve bu okullarda görev yapan öğretmenlerin öğretme-öğrenme sürecinde karşılaştıkları sorunların tespiti amaçlanmıştır. Çalışma sonucuna göre; öğretmen yeterliliği okul olanakları, okul-aile iş birliği, öğrencilerle ilgili sorunlar, programın yapısı ile ilgili orta düzeyde ihtiyaç belirttikleri görülmüştür.

Erdem, Kamacı ve Aydemir (2006), birleştirilmiş sınıfları okutan sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunların belirlenmesi amaçlayan çalışmalarında, Denizli ilinde birleştirilmiş sınıf okutan 62 öğretmenin görüşleri dikkate alınmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre; Denizli ilinde birleştirilmiş sınıf okutan sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri cinsiyete, öğrenci sayısına, mezuniyet durumuna, kıdem yılına ve okutulan birleştirilmiş sınıfa göre farklılık göstermemektedir. Bununla beraber öğretmenlerin %93'ü kendilerine verilen anketteki (derslik sayısı, amir ve meslektaşlarla iletişim, günlük ve yıllık planların uygulanması, öğrencilerin devam durumu, öğretim programındaki amaçlara ulaşılması gibi konuları içeren 30 madde vardır) maddeler ile ilgili orta düzeyde ihtiyaç gereksinimlerinin olduğunu bildirmişlerdir.

Sonuç olarak Erzurum ve Denizli'de birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin orta düzey sorun yaşadıkları ve ihtiyaç belirttikleri saptanmıştır. Erzurum İlinde birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin, okul yönetim işleri, program okuryazarlığı ve öğretimde değerlendirme konularında Denizli ilinde görev yapanlardan biraz daha fazla ihtiyaç belirttiği sonucuna ulaşılmıştır.

5.2. Öneriler

Yapılmış olan bu çalışmada elde edilen sonuçlara bağlı olarak; uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik öneriler çalışmanın devamında verilmiştir.

5.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

Türkiye’de özellikle son dönemlerde eğitim alanında birçok yeni eğitim sistemi oluşturulup, uygulanmaktadır. Bu yeni sistemlerin uygulanması aşamasında gerekli ortamın sağlanması gerekir. Öncelikle öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının yeni eğitim sistemi ile ilgili tüm bilgilere sahip olmaları sağlanmalıdır. Sistem uygulamaya konduktan sonra uygulama aşaması ve elde edilen sonuçlar değerlendirilip, sistemin artı ve eksileri belirlenmeli ve gerekli görülürse düzenlemeler yapılmalı ya da sistem yeniden oluşturulmalıdır.

Birleştirilmiş sınıflı okulların ihtiyaçları, bu okullarda görev yapan öğretmenler tarafından belirlenip, ilgili kurumlara rapor edilmesi gerekir. Sunulan bu raporlara göre belirlenen eksiklikler ilgili kurum tarafından giderilmelidir. Bu eksikler; okullarda kullanılan eğitim araç-gereçleri, teknolojik olanaklar, okullardaki dersliklerin eksikleri, bazı dersler için kullanılan alanların eksikleri olarak sayılabilir.

Birleştirilmiş sınıflı okullar genel olarak kırsal kesimlerde yer almaktadır. Bazı kırsal kesimlerde ulaşım sorunu yaşanmaktadır. Bu bölgelerde internet erişimi konusunda sorunlar yaşanabilmektedir. Hatta bazı bölgelerde iklimsel özelliklerden kaynaklı olarak temiz su ve kesintisiz elektrik sağlanması konusunda da sorunlar yaşanabilmektedir. Bu tür sorunların eğitim-öğretime olumsuz etkileri vardır. Ayrıca öğretmenlerin bu tür bölgelerde öğretmenlik yapmak istememesi, öğretmen eksikliğine neden olmakta ya da sık sık öğretmen değişiminin yaşanmasına neden olabilmektedir. Bu durum öğrencilerin adaptasyonunu olumsuz etkileyebilmektedir. Birleştirilmiş sınıflı okulların bulunduğu bölgelerdeki koşullar, idari merciler tarafından bekli daha iyi duruma getirilebilir.

Özelliklere tek öğretmenli okullarda öğretmenin sorumlulukları çok fazladır. Hem dört ayrı yaş grubuna ait öğrencilerin eğitim ve öğretiminden sorumlu hem de okul yönetim işlerinden sorumludur. Bu durumdaki öğretmenlerin sorumluluklarından kaynaklı yüklerini azaltıcı uygulamalar yapılabilir. Araştırma çalışmamızın sonuçlarına bağlı olarak; okul bahçesini başta fen ve teknolojisi olmak üzere beden eğitimi gibi derslerinde etkin

kullanılmasını sağlamak, sınıf içi ve okulun diğer alanlarının etkin bir eğitim ortamı olarak düzenlemek için gerekli düzenlemeleri idari merciler (muhtarlık, belediyeler ve il veya ilçe milli eğitim kurumları) üstlenebilir.

Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin program okuryazarlığı alanındaki ihtiyaç düzeyleri belirlenip, gerekli görülen düzenlemeler yapılmalıdır. Öğretmenlerin eğitim-öğretime yönelik özellikleri, bilgi ve becerileri değerlendirilip, eksik oldukları alanlar belirlenebilir. Bu öğretmenlerin eksik oldukları alanlarda kendilerini geliştirmeleri yönünde teşvik edilmelilerdir. Hatta öğretmenlerin gelişimin destekleyici eğitim programları da düzenlenebilir. Eğitim sistemlerinde yapılan değişikliklerde birleştirilmiş sınıflara yönelik düzenlemelerin yapılmadığı görülmektedir. Birleştirilmiş sınıflar ile müstakil sınıflar arasında farklılıklar vardır. Yeni bir eğitim sistemi oluşturulurken, birleştirilmiş sınıfların özellikleri ve gereksinimleri dikkate alınarak bu tür okullara yönelik uygulamalarda belirlenmelidir. Bu şekilde birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin program okuryazarlığı konusundaki ihtiyaç düzeyleri azaltılabilir.

Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin öğrenimin değerlendirilmesine ilişkin ihtiyaçlarının karşılanması yönünde; öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme yöntem ile teknikleri konusunda bilgi sahibi olmalarını sağlamak ve uygulamaya bilme becerisini kazanabilmesi için destek verilebilir.

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Uygulamalar

Birleştirilmiş sınıflı okullara yönelik çalışmaların sayısı artırılabilir. Özellikle eğitim alanındaki gelişme çalışmaları doğrultusunda hazırlanan yeni eğitim sistemlerinin birleştirilmiş sınıflardaki uygulanabilirliği konusunda çalışmalar yapılabilir.

Türkiye’de tüm bölgeler hatta tüm iller farklı özelliklere sahiptirler. Birleştirilmiş sınıflı okullardaki çalışmalar farklı farklı bölgelerde yapılmalı ya da bölgeler arası karşılaştırmaların yapıldığı çalışmalara da yer verilmelidir.

Birleştirilmiş sınıflı okullar ile ilgili çalışmalarda öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yönteminde görevli öğretmenlerin ve velilerin görüşleri dikkate alınarak çalışmalar yapılabilir.

Öğretmenlerin kişisel özelliklerinin, eğitim-öğretim konusundaki bilgi, beceri ve yeteneklerinin ölçülmesini ve gerekli düzenlemelerin belirlenmesini amaçlayan çalışmalar yapılabilir. Aynı şekilde öğrencilerin kişisel beceri ve yeteneklerinin, belirlenmesi ve birleştirilmiş sınıflarda en iyi eğitimin uygulanabilmesi için gerekli olan yöntemlerin belirlenmesine yönelik çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Abay, S. (2006), “Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasında Öğrenme-Öğretme Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar”. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (SBE).Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi (YYLT), Erzurum.
- Abay, S. (2007), “Birleştirilmiş Sınıflarda Sosyal Bilgiler Öğretimindeki Sorunlar”. On Dokuz Mayıs Üniversitesi, SBE, YYLT, Samsun.
- Açıkgöz, K.Ü. (2003). Aktif öğrenme, Eğitim Dünyası Yayınları, İzmir, Kanyılmaz Matbaası.
- Akbaşlı, S. ve Pilten, Ö. (1999). İlköğretim Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim. Konya, Mikro Yayınları.
- Akdağ, A. (2014). Birleştirilmiş Sınıflı Okullarda Çalışan Müdür Yetkili Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi (Adıyaman İli Örneği), Türk Hava Kurumu Üniversitesi, SBE, YYLT, Ankara.
- Alpaltun, K. (2012). Birleştirilmiş Sınıflı Okullarda Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Öğretim Materyalleri Konusunda Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri, <http://www.ozcanpalavan.com/wp-content/uploads/2015/03/B%C4%B0RLE%C5%9ET%C4%B0R%C4%B0LM%C4%B0%C5%9E-SINIF-7.pdf>, (4.6.2017).
- Arınç, K. (2002). Türkiye'nin İç Bölgeleri (Doğu, Güneydoğu ve İç Anadolu Bölgeleri), Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Erzurum.
- Aydemir, O. (2016). Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan müdür yetkili öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar (Denizli ili örneği). Denizli.
- Balcı, A. (2011). Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yönetim, Teknik ve İlkeler (9. Baskı), Ankara, Pegem Yayıncılık.
- Batmaz, G. (2017). Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yaptıkları Öğretimsel Düzenlemeler, YYLT, Pamukkale Üniversitesi (PAU), Eğitim Bilimleri Enstitüsü (EBE), Denizli.
- Bayar, S. A. (2009). Sınıf öğretmenliği eğitimi anabilim dalı 4. sınıf öğrencilerinin birleştirilmiş sınıflar hakkındaki görüşleri: Gazi Üniversitesi örneği. YYLT, Gazi Üniversitesi, EBE, Ankara.
- Binbaşıoğlu, C. (1983). Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim Rehberi. Ankara, Binbaşıoğlu Yayınevi.
- Binbaşıoğlu, C. (1999). Birleştirilmiş sınıflarda öğretim. Ankara, Anı Yayıncılık.
- Binbaşıoğlu, C. (2009). Başlangıçtan günümüze Türk eğitim tarihi: yöneticilerin ve eğitimcilerin kendi yazılarıyla. Ankara, Anı Yayıncılık.

- Cicioğlu, H. (1985), Türkiye Cumhuriyeti'nde İlk ve Orta Öğretim (Tarihi Gelişimi), Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- Commission on the Delivery of Rural Education: Report (2013), <http://www.gov.scot/Publications/2013/04/5849/0>, (5.6.2017).
- Çeken, D. Y. (2006). Küreselleşme ve Türkiye'de Eğitim Politikaları: Yeni İlköğretim Müfredatı Sosyal Bilgiler Programı Üzerine Bir İnceleme. Ege Üniversitesi, İzmir.
- Çınar, İ., (2004). "Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okullarında İlkokuma Yazma Öğretimine İlişkin Bir Araştırma." İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 5(7):31-45.
- Dedeoğlu, N. Ç. (2010). "Usages de la géométrie dynamique par des enseignants de collège", Sarrebruck: Éditions Universitaires Européennes, 978-613-1-51427-2.
- Demirel, Ö. (2007). Eğitimde Program Geliştirme. Pegema Yayıncılık, Ankara.
- Denizli Ticaret Odası, (2016). Ekonomik Yönüyle Denizli, <http://www.dto.org.tr/images/site719/yayinlar/PDF/Ekonomik%20Rapor%202016.pdf>, (25.05.2017).
- Doğan, A. R. (2000). Birleştirilmiş sınıflarda eğitim öğretim. Trabzon, Uzun Yayınevi.
- Dursun, F. (2006). Birleştirilmiş sınıflarda eğitim sorunları ve çözüm önerileri. Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi. 2, 33-57.
- Eker, C. ve Sıcak, A. (2016). Sınıf öğretmeni adaylarının birleştirilmiş sınıflı öğretime ilişkin zihin imgeleri (metaforları). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, ISSN: 1302:8944, 133-153.
- Erdem, A. R. (2006). Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim. Ankara, Anı Yayıncılık.
- Erdem, A. R., Kamacı, S. ve Aydemir, T. (2006). Birleştirilmiş sınıfları okutan sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar: Denizli örneği. Eğitimde Kuram ve Uygulama 1(1-2), 3-13.
- Erol, O. (1999). Genel Klimatoloji, İstanbul, Çantay Kitabevi,
- Fidan, N. ve Baykul, Y. (1993). Birleştirilmiş sınıflarda öğretim öğretmen rehberi. Milli Eğitim Bakanlığı ve Unicef Türkiye Temsilciliđi, Ankara.
- Fidan, N. ve Baykul, Y. (1997). Birleştirilmiş sınıflarda öğretim-Öğretmen kılavuzu. MEB İlköğretim Genel Müdürlüğü-UNICEF. Ankara.
- Gay, L.R. (1996). Educational research. Florida: Prentice Hall.
- Göçer, V. (2014). Birleştirilmiş Sınıflarda Karşılaşılan Problemler (Malatya Örneği), Zirve Üniversitesi, SBE, YYLT, Gaziantep.
- Gözütok, F. D. (2003). Türkiye'de Program Geliştirme Çalışmaları, Milli Eğitim Dergisi, Sayı:160.

- İlkokul Programı, (1968). M.E.B. Yayınları, İstanbul, http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/144/arslan.htm, (12.05.2017).
- İzci, E. (2008). İlköğretim Bölümü sınıf Öğretmenliği Programı Öğrencilerinin Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretime İlişkin Görüşleri. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 7(25), 111-122.
- Kazu, İ. Y. ve Aslan, S. (2011). A Comparative Approach to Multigrade Class Implementation: Examples of Vietnam, Peru, Sri Lanka and Colombia. International Online Journal of Educational Sciences, 3(3).
- Kazu, H. ve Aslan, S. (2012). Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi dersi öğretim programına yönelik görüşlerinin incelenmesi (nitel bir araştırma). Turkish Studies, 7(2), 693-706.
- Karagöz, S. (1965), Yeni İlkokul Program Taslağı ve Ünite Çalışmaları, M.E.B. Yayınları, Ankara.
- Karasar, N. (1995). Bilimsel Araştırma Yöntemi, Ankara, Sim Matbaası.
- Karasar, N. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemi (20. Baskı), Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasar, N. (2010). Bilimsel Araştırma Yöntemi, Ankara, Nobel Yayıncılık.
- Kartallıoğlu, Y. (2005). Klasik Osmanlı Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni (16, 17 ve 18. Yüzyıllar), Gazi Üniversitesi, SBE, Yayınlanmamış Doktora Tezi (YDT), Ankara.
- Kılıç D. ve Abay S. (2009). Birleştirilmiş sınıf uygulamasında öğretmenlerin öğrenme-öğretme sürecinde karşılaştığı problemlere ilişkin görüşleri. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 7, 623-654.
- Komasyon, (2000). İlköğretim Birleştirilmiş Sınıflar Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı. Ankara, M.E.B. Yayınları.
- Köklü, M. (2000). Birleştirilmiş sınıfların yönetimi ve öğretim. Beta.
- Köksal, K. (2002). Birleştirilmiş sınıflarda öğretim. Ankara, Pegem Yayıncılık.
- Köksal, K. (2005). Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim. Ankara, Pegem Yayıncılık.
- Külekçi, A. G. E. (2013). 4+ 4+ 4 Eğitim Sistemi Kapsamında Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi, Kilis.
- LisbethAberg-Bengtsson'un (2009), TheSmallerthebetter? A Review of Research on Small Rural Schools in Sweden, International Journal of EducationalResearch, 48 (2), <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0883035509000147?via%3Dihub>, (5.6.2017).
- M.E.B., (2004). Talim Terbiye Kurulu Program Geliştirme Çalışmaları.

- M.E.B. (2005a). İlköğretim 1-5. sınıf programları tanıtım el kitabı. Ankara, Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- M.E.B. (2005b). İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Ankara, Kılavuzu (1-5. Sınıflar). Ankara, Millî Eğitim Bakanlığı Basımevi,
- Miller, B. (1991). A Review Of TheQualitativeResearch On MultigradeInstruction. Journal Of Research Education., Winter, 7(2), 3-12.
- Mulryan-Kyne, C. (2005). Thegroupingpractices of teachers in smalltwo-teacherprimarieschools in the Republic of Ireland. Journal of Research in Rural Education, 20(17), 20-17.
- Oktaylar, H. C. (2007). KPSS Eğitim Bilimleri. Yargı Yayınevi, Ankara.
- Özben, K. (1997). Birleştirilmiş sınıf uygulamasında karşılaşılan sorunlar. YYLT. PAU, Denizli.
- Phajane, M. H. (2014). Introducing beginning reading using phonics approach. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 5(10), 477.
- Pridmore, P. (2004). Education for all: The Paradox of Multigrade Education.
- Rodop, H. (1950). Birleştirilmiş sınıflı köy okullarında öğretim tekniği. Burdur. Yeni Burdur Basımevi.
- Üzben, K. (1997). Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar, PAU, SBE, YYLT, Denizli.
- Sağ R., Savaş B., Sezer R. (2009), Burdur'daki Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenlerinin Özellikleri, Sorunları ve İhtiyaçları, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 10 (1).
- Sağ, R., Savaş, B. ve Sezer, R. (2008). Birleştirilmiş sınıf uygulaması Burdur örneği. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu Başkanlığı 025-NAP-08 no'lu proje.
- Saraçoğlu, S., Büyük, U. ve Tanık, N. (2012). Birleştirilmiş ve bağımsız sınıflarda öğrenim gören ilköğretim öğrencilerinin bilimsel süreç beceri düzeyleri. Türk Fen Eğitimi Dergisi, 9(1), 83-100.
- Sezer R. (2010). Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki İhtiyaçları Analizi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, SBE. Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, YYLT, Burdur.
- Sınmaz, A. (2009). Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenlerinin Yeni İlköğretim Programının Uygulamasına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Düzce İli Örneği). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, EBE, YYLT, Bolu.
- Şahin, A. E. (2003). Birleştirilmiş sınıf uygulamasına ilişkin öğretmen görüşleri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 25: 166-175.
- Şahin, Ç. (2007). Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim, Pegem A Yayıncılık. Ankara.

- Şahin, Ç. (2010). Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim. (2). Pegem A Akademi. Ankara.
- T.C. Denizli Valiliği, <http://www.denizli.gov.tr/cografik-konum>, (25.05.2017).
- Taşdemir, M. (2000), Birleştirilmiş sınıflarda öğretim. Ocak Yayınları, Ankara.
- Taşdemir, M. (2012). Birleştirilmiş Sınıflarla Öğretim Öğretmen El Kitabı. Pegem Akademi, Ankara.
- Taşdemir, M. (2014). Birleştirilmiş sınıflar hakkında sınıf öğretmeni adaylarının görüşleri: beklenti ve metaforlar. *Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkic*, Volume 9/2 Winter 2014, ANKARA-TURKEY. 1459-1475.
- Tekişik, H.H. (1989). Birleştirilmiş Sınıflı Köy Okullarında Öğretim. (5). Rehber Yayınevi. Ankara.
- Tekin, A. T., Kurt, M., Hayran, S., Hayran, Z. (2006). İlköğretim 1. Sınıf Matematik Öğretmen Kılavuz Kitabı. Ankara. Yıldırım Yayınları.
- The Conversation, Improving teaching in rural schools - we need to stop borrowing approaches from overseas, <http://theconversation.com/improving-teaching-in-rural-schools-we-need-to-stop-borrowing-approaches-from-overseas-64872>, (5.6.2017)
- Tunç, H.S. (2013), Birleştirilmiş Sınıflarda Yapılandırmacı Öğrenme Ortamının Değerlendirilmesi (Kilis İli Örneği), Necmettin Erbakan Üniversitesi, EBE, YYLT, Konya.
- White, S. Kline, J., ve Lock, G. (2013). The rural practicum: Preparing a quality teacher workforce for rural and regional Australia. *Journal of Research in Rural Education (Online)*, 28(3).
- Varış, F. (1988), Eğitimde Program Geliştirme: Teori ve Teknikler, Ankara, Ankara Üniversitesi Basımevi,
- Vincent, S. ve Ley, J. (1999), The Multigrade Classroom: A Resource Handbook For Small, Rural Schools. Northwest Regional Educational Laboratory. Portland, Oregon.
- Vural, M. (2005). İlköğretim Okulu Ders Programları ve Öğretim Kılavuzları (1. baskı). Erzurum, Yakutiye Yayıncılık.
- Yıldırım, M. (2008). Birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okullarında ses temelli cümle öğretimi yöntemi ile ilk okuma yazma öğretimi sırasında karşılaşılan güçlükler, YYLT, Çukurova Üniversitesi, SBE, Adana.
-, <http://www.nufusu.com/il/denizli-nufusu>, (25,05,2017)
-, <http://www.nufusu.com/il/erzurum-nufusu>, (25.05.2017)
-, <http://www.ogretmenler.com/haberler/2404-2016-2017-yili-ilkokul-ortaokul-lise-mufredat-programlari.html>, (10.05.2017)

EKLER

EK- 1. Araştırma İzin Belgesi

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 16605029/745.01.01-E.7332827

22/05/2017

Konu : Anket İzni

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğünün 08/05/2017 tarih ve 9421 sayılı yazıları.

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Sınıf Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Müge ÇIKRIK "Türkiye'nin doğusundaki Erzurum İle Batsındaki Denizli İlinde Görev Yapan Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenlerinin Sorunları Nelerdir?" konulu tez çalışmasına yönelik hazırlamış olduğu anket/ölçek formlarını İlgi yazı gereği Müdürlüğümüze bağlı temel eğitim kurumlarında çalışan birleştirilmiş sınıf öğretmenlerine uygulamak istemektedir.

Yukarıda adı geçen müracaatlar ile ilgili (Lisans/Lisansüstü/Doktora) öğrencileri ve Öğretim Görevlilerinin ilgi yazıları ekinde belirtmiş oldukları okullarda, (Ortaöğretim/İlköğretim/Okulöncesi) konuları ile ilgili anket çalışmalarının "Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri" Genelgesinde belirtilen esaslar gereğince; Okul ve kurumların eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde 2016/2017 eğitim-öğretim yılı içerisinde uygulamaları Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Olurlarınıza arz ederim.

Mahmut OĞUZ
Millî Eğitim Müdürü

Güvenli Elektronik İmza

Aste ile Aynıdır

24.05.2017 /201.....

Mahmut TUR
Memur

OLUR

22/05/2017

Hakkı ÜNAL

Vali a.

Vali Yardımcısı

T.C.

DENİZLİ VALİLİĞİ

İl Millî Eğitim Müdürlüğü

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

Kurumunuzca Müdürlüğümüzden talep edilen araştırma isteklerine ait Makam Onayı ve Müdürlüğümüzce Onay verilen anket formları ekte gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Hakkı ÜNAL
Vali a.
Vali Yardımcısı

EK- 2. Birleştirilmiş Sınıf Öğretmeni Olmaya İlişkin Yeterlik Görüşleri Ölçeği

A- ARAŞTIRMAYA KATILANLARLA İLGİLİ KİŞİSEL BİLGİLER

1. Öğretmenlikteki deneyiminiz:

Stajyer 1 yıl -5 yıl 6 -10 yıl

11 yıl-15 yıl 16 yıl ve sonrası

2.Cinsiyet:

Kadın Erkek

3. Bitirdiğiniz program/alan:

Sınıf öğretmenliği Farklı öğretmenlik programı Diğer

4.Hangi sınıfları okutmaktasınız

1-2-3-4 birlikte 1-2.sınıflar birlikte

3-4.sınıflar birlikte 1. Sınıflar birlikte

2 - 3. Sınıflar birlikte 4.sınıflar birlikte

EK- 3. Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretmenlik Yapabilmede İhtiyaçlar

B- Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretmenlik Yapabilmede İhtiyaçlar Yönerge:

Aşağıda birleştirilmiş sınıf öğretmeni olmaya ilişkin yeterli alanlarına dönük maddeler yer almaktadır. Her bir maddeyi okuyarak, söz konusu alanlarda yeterli düzeyinize ilişkin görüşünüzü “çok fazla, çok, orta, az, çok az” seçeneklerinizden birini (x) biçimde işaretleyerek belirtiniz. Maddeleri okurken “şu anki durumunuzu göz önünde bulundurarak yanıtlayınız.

		İhtiyaç düzeyiniz				
		İhtiyaç Çok Fazla	İhtiyaç Çok	İhtiyaç Orta derecede	İhtiyaç Az	İhtiyaç Çok AZ
Okul yönetim işleri						
1	Resmi evraklarla ilgili yazışma işlerini yürütmede	()	()	()	()	()
2	Öğrenci devamsızlığını önlemede	()	()	()	()	()
3	Okulun yönetim işlerini öğretmenlikle birlikte yürütmede	()	()	()	()	()
Program okuryazarlığı						
4	Birleştirilmiş sınıflar uygulamasının özelliklerini tanımada	()	()	()	()	()
5	Birleştirilmiş sınıf uygulamalarında karşına çıkabilecek durumları öngörmeye	()	()	()	()	()
6	Birleştirilmiş sınıflara dönük ünitelendirilmiş yıllık planları yapmada	()	()	()	()	()
7	Birleştirilmiş sınıflara dönük haftalık veya bir saatlik ders planları yapmada	()	()	()	()	()
8	Bağımsız sınıflar için hazırlanmış derslerin öğretim programlarını, birleştirilmiş sınıflara dönük zorluklarını ve kolaylıklarını saptamada	()	()	()	()	()

9	Tüm grubun (Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Fen ve Teknoloji ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerin) “yalnızca bir sınıfın programını” izlediği durumlarda programda yer verilen temaları, yaşı küçük olan öğrencilere göre düzenlemede	()	()	()	()	()
10	Beden Eğitimi, Görsel Tasarım ve Müzik gibi derslerin öğretim programını yıllara göre farklı ancak aynı ders saatinde gruptaki (1-2-3 ya da 4-5) ya da tüm sınıfların (1-2-3-4-5) birlikte çalışabilecek biçimde planlamada	()	()	()	()	()
11	Matematik ve Türkçe derslerinde ders planlarını, sözgelimi I. Devre olarak adlandırılan A grubunda bir sınıfın “öğretmenli” olduğu bir ders saatinde “ödevli” olan diğer iki sınıfı, seviye grupları temelinde çalışmalarını sağlayacak biçimde biçimlendirmede	()	()	()	()	()
12	Tek öğretmenli bir okulda Matematik ve Türkçe derslerinde ders planlarını, II. Devre olarak tanımlanan B grubunda 4-5. sınıflarda bir grubun “öğretmenli” olduğu bir zamanda “ödevli” olan diğer 1-2-3. sınıfların olduğu grubun çalışmalarını sınıflara göre uyarlamada	()	()	()	()	()
13	3. Sınıf Hayat Bilgisi ya da 5. Sınıf Sosyal Bilgiler veya 5. Sınıf Fen ve Teknoloji dersi planlarını, alt sınıfların da rahatlıkla çalışmalara katılabileceklerini sağlayacak biçimde düzenlenmede	()	()	()	()	()
14	Bağımsız sınıflar için hazırlanmış ders programlarının birleştirilmiş sınıflar bakımından irdelenerek olumsuz ve olumlu yönlerini saptamada	()	()	()	()	()
Öğretim ve değerlendirme						
15	Okul bahçesini başta Fen ve Teknolojisi olmak üzere Beden Eğitimi gibi derslerde etkin kullanmada	()	()	()	()	()
16	Sınıf yerleşimini öğrencilerin öğretmenle, diğer öğrencilerle ve öğrenme materyalleriyle etkileşimini geliştirecek biçimde düzenlemede	()	()	()	()	()
17	Sınıf içi ve okulun diğer alanlarını eğitim ortamı olarak düzenlemede	()	()	()	()	()
18	Öğretim sürecinde teknolojik araçları (bilgisayar, tepegöz vb.) kullanmada	()	()	()	()	()

19	Sınıf içi öğretim uygulamalarını öğretmen merkezli olmasının dışında ödevli çalışmalarda bağımsız, eşli, akran ve çeşitli gruplar biçiminde düzenlemede	()	()	()	()	()
20	Ödevli saatler için öğrencilerin ilgilerini kendi çalışmalarına yönelmesini sağlamak için çalışma yapıkları, kavram haritası vb. öğretim materyalleri geliştirmede	()	()	()	()	()
21	Ödevli çalışmalarda öğrencileri güdülemede	()	()	()	()	()
22	Öğrencilerin istenmeyen davranışlarına karşı önlem almada	()	()	()	()	()
23	Öğrencilerin bilişsel becerilerini değerlendirmek için ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanmada	()	()	()	()	()
24	Öğrencilerin <i>duyuşsal, motor ve sosyal</i> becerilerini değerlendirmek için çeşitli ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanmada	()	()	()	()	()

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı	Müge
Soyadı	ÇIKRIK
Doğum Tarihi ve Yeri	04.05.1984 Akşehir
Uyruğu	T.C.
İletişim Adresive Mail Adresi	mugetas84@yahoo.com
Eğitim Durumu	
İlköğretim	Akşehir Yıldırım İlkokulu
Ortaöğretim	Akşehir Atatürk Ortaokulu
Lisans	Akşehir Anadolu Lisesi
Üniversite	Hacettepe Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği A.B.D.
İngilizce-KPDS-2010	40
Mesleki Deneyim	
2008-2011	Erzurum Karayazı Çelikli Köyü İlköğretim Okulu
2011-2012	Denizli Otistik Çocuklar Eğitim Merkezi
2013-2014	Denizli Beyağaç Uzunoluk İlköğretim Okulu
2014-	Denizli Hüsamettin Kulaklı İlkokulu